

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

МАНЧУЛЕНКО ОКСАНА ГЕОРГІЇВНА

УДК 327:355.4]:351.86](73) “1945/2017”

ДИСЕРТАЦІЯ

**ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ВОЄННИХ КАМПАНІЙ НА РОЗВИТОК
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ США ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ**

Спеціальність 23.00.04 – Політичні проблеми міжнародних систем та
глобального розвитку

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

О. Г. Манчуленко

Науковий керівник : Федуняк Сергій Георгійович,
доктор політичних наук, професор

Чернівці – 2018

АНОТАЦІЯ

Манчуленко О. Г. – Вплив міжнародних воєнних кампаній на розвиток сектору безпеки США після Другої світової війни. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку». – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2018.

Зовнішні виклики часто стають визначальними чинниками трансформації концептуальних засад стратегії національної безпеки країн, зокрема і США, які впродовж тривалого часу залишаються глобальним лідером. Військова доктрина США пропагує міжнародний порядок, який базується на повазі до націй та кожної людини зокрема. Багато зусиль докладають США у стабілізацію та вирішення міжнародних воєнних конфліктів. Напружена ситуація в Україні впродовж останніх чотирьох років: порушення територіальної цілісності, шляхом втрати Автономної республіки Крим; розгортання бойових, дестабілізуючих дій на Сході держави, тільки підсилила необхідність реформи української безпекової та оборонної політики.

Дослідження актуальне і для реформування сектору безпеки і оборони України, який до 2014 р. знаходився у перманентній кризі. Криза сектору безпеки і оборони зачепила більшість держав світу. У кожній країні вплив кризи є різним за своєю глибиною, структурою та наслідками, проте досвід США є одним із унікальних і практичних у її вирішенні. Отже, аналіз досвіду США у реформуванні сектору безпеки і оборони є важливим і корисним для України та інших країн.

У *Вступі* автором обґрунтовано вибір теми, її актуальність, стан дослідження наукової проблеми, сформульовано мету і завдання роботи, визначено об'єкт, предмет, методологічні засади та методи дослідження,

сформульовано концептуальні положення проблеми, наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію та публікацію результатів дослідження.

У розділі 1 *«Теоретико-концептуальні засади і джерельна база дослідження»* висвітлено теоретичні й концептуальні засади дисертаційної роботи. Проаналізовано різні визначення поняття національна безпека. Розкрито теоретичні засади дослідження поняття національна безпека та процес реформування сектору безпеки. Також у розділі охарактеризовано стан наукової розробки обраної проблематики та джерельну базу дослідження.

У розділі 2 *«Зміни в секторі безпеки США як реакція на Другу світову війну»* аналізується стан військових сил США перед початком Другої світової війни, який цілковито відображав роль держави на міжнародній арені та пріоритети, які стояли перед керівництвом. Обґрунтовано необхідність інституційних змін, а саме уніфікації, для підвищення ефективності воєнних операцій. Детально проаналізовано процес створення сектору безпеки США на базі Закону «Про національну безпеку» 1947 р. досліджено розрізненість та безсистемність у секторі безпеки, які сприяли несвоєчасному прийняттю рішень та неефективному управлінню, як причини початку процесу уніфікації Збройних сил США, шляхом створення Об'єднаного комітету начальників штабів.

У розділі 3 *«Значення війни у В'єтнамі для подальших трансформаційних процесів сектору національної безпеки»* проаналізовано війну у В'єтнамі, яка не лише посприяла початку дебатів стосовно змін у законодавстві та реорганізації Збройних сил США, розробки програм для посттравматичного синдрому та ветеранів, але й залишила всі наступні покоління травмованими війною. Досліджено підходи представників двох наукових шкіл (реформістів та перемоги) у дослідженнях проблеми наслідків війни у В'єтнамі. Згідно із школою перемоги, Америка виправдовує помилки

в перемозі, а школа реформістів працює на уникнення ще однієї помилки. Проаналізовано довготривалий процес скасування системи призову та переходу до контрактного забезпечення Збройних сил. Висвітлено опір військових служб протягом процесу політичних дебатів.

У розділі 4 «Закон «Про оборонну реорганізацію» 1986 р.» висвітлено положення вищевказаного закону. Зазначено, що подальші невеликі воєнні кампанії, які виявились неуспішними через нескоординованість дій та неможливість ефективно співпрацювати, зумовили початок дискусії стосовно можливих організаційних змін та нововведень у системі виконання спільних завдань структурними підрозділами Збройних сил США. Досліджено, що в таких проблемних сферах, як військові консультації та радники, командири об'єднаних сил, планування на випадок надзвичайних ситуацій, спільне управління та військові операції, Міністерство оборони досягло значного прогресу завдяки Закону «Про оборонну реорганізацію». Закон виявився успішним у поліпшенні оперативного аспекту Міністерства оборони. Показано необхідність безперервного проведення спільних операцій для налагодження міжвідомчої співпраці. На найвищому рівні цілі Закону були досягнуті. У цьому переконують чіткі спільні дії командування, керівництва та спільної відповідальності.

У розділі 5 «Військова адаптація та її вплив на Збройні сили США» досліджується концепція лідерства, її категорії, рівні та застосування в Збройних силах США. Також висвітлено процес адаптації під час нових воєнних конфліктів, в яких США і досі залучені. Наголошено, що тільки 1999 р. в нормативному документі вперше зазначено про три рівні лідерства: прямий, організаційний та стратегічний. Аналіз трьох зазначених рівнів та визначення є визначальними у розумінні концепції, змін, що запроваджені у дослідженні стратегічного лідерства та їх співвідношення до різних рівнів, що описані у нормативно-правових документах. З'ясовано, що організаційна структура армії виявилась перешкодою для адаптації.

У висновках узагальнюються ключові результати дослідження. Автор наголошує на тому, що існує велика кількість визначень національної безпеки та, що їх автори мають власні думки і підходи у трактуванні даного поняття у більш вузькому або, навпаки, більш широкому значенні даного словосполучення. Нами визначено, що національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в різних сферах життєдіяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стійкий розвиток країни.

Підкреслено, що вивчення національної безпеки в Сполучених Штатах включає в себе безліч питань і проблем, що впливають із конституційних вимог, що покладаються на федеральний уряд – «забезпечити спільну оборону». Необхідні повноваження для цього були розподілені між Президентом як головнокомандувачем і Конгресом, до повноважень якого входить «оголошення війни», мобілізація національних ресурсів.

Доведено, що зі вступом США в Другу світову війну необхідність інституційних змін була нагальною. Розрізненість та безсистемність сприяла несвоєчасному прийняттю рішень та неефективному управлінню. Саме тому було створено Об'єднаний комітет начальників штабів, який став передовою організацією з безпеки. Було створено РНБ, ЦРУ, об'єднано міністерства війни та військово-морських сил в Національне військове відомство на чолі з міністром оборони, визнано ВПС США в якості незалежної служби.

Підкреслено, що війна у В'єтнамі, яка була найбільш довготривалою та з великою кількістю жертв, уможливила початок дискусії, а згодом і прийняття необхідних змін – скасування системи військового призову та перехід на контрактне забезпечення. Зазначено, що подальші невеликі воєнні кампанії, які виявились неуспішними через нескоординованість дій та неможливість ефективно співпрацювати, зумовили початок дискусії стосовно можливих організаційних змін та нововведень у системі виконання спільних завдань.

Констатовано, що Закон «Про оборонну реорганізацію» виправив недоліки координації та синхронізації між службами та дозволив бойовим командирам проводити операції, як вони вважають за потрібне, без зайвого втручання. Спрощення оперативного ланцюга командування є його найбільшим досягненням.

З'ясовано, що «Характер – Знання/Навички – Дії» («Бути, Знати, Робити») є основною концепцією для розвитку лідерів Збройних сил США. Досліджено, що організаційна структура армії виявилась перешкодою для адаптації. Система цілей і нагород, призначена для бойових дій досі не визнає реалій сучасних конфліктів. Норми ведення війни особливо стійкі до змін, що зумовлено сутністю установи та головним історичним обов'язком. Система закупівель в армії, як і в минулому, є повільною, проте завдяки низці оборонних ініціатив відбулись зміни, спрямовані на полегшення та зменшення часу, необхідного для придбання систем та обладнання в разі виникнення нагальної потреби.

Досвід переходу США на систему контрактного кадрового забезпечення свідчить про важливість всеохопної програми дій для переходу. Необхідно використати підхід внутрішнього лобізму Збройними силами для реалізації контрактної системи. Окрім інформаційних аспектів, необхідно підвищити первинну базову заробітну плат. Недостатність кадрового забезпечення слід компенсувати залученням жінок. Підкреслено необхідність застосування військової концепції лідерства, яка відіграє роль у функціонуванні та ефективному виконанні завдань. Мотивація військової служби є критичним аспектом контрактної системи забезпечення Збройних сил України. Необхідно розпочати широкомасштабну роботу із ветеранами. Першим аспектом є програми лікування посттравматичного синдрому для військовослужбовців, які вже завершили військову службу та для військовослужбовців, які продовжуватимуть службу

У дослідженні також констатовано, що було розширено адаптацію на рівні підрозділу. Надійні та різноманітні комунікаційні мережі дозволяють децентралізувати процес обміну інформацією та прийняття рішень. Послаблення обмежень дозволили децентралізувати прийняття рішень та розширили адаптивну свободу молодших керівників.

Ключові слова: збройні сили, об'єднаний комітет начальників штабів, національна безпека, бойовий командир, сухопутні сили, військово-морські сили, військово-повітряні сили, уніфікація, “синдром В’єтнаму”, система призову, контрактна армія, безпековий альянс.

ABSTRACT

Manchulenko O. Impact of the U.S. international military campaigns on the reform of the U.S. national security sector after World War II. – Manuscript.

The thesis is submitted for an academic degree of the Candidate of Political Sciences, on the specialty 23.00.04 – Political Problems of International Systems and Global Development. – Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, 2018.

The thesis is a comprehensive analysis of the development of the U.S. national security and defense sector after World War II. The U.S. involvement in different military campaigns was studied, as well as its influence on the changes in security sector.

External challenges often become key factors in transforming the conceptual foundations of the national security strategy of countries, including the United States, which remain a global leader for a long time. The military doctrine of the United States promotes an international order based on respect for nations and human beings. Many efforts are being made by the United States to stabilize and resolve international military conflicts. The tense situation in Ukraine over the past four years: the violation of territorial integrity, by the loss of the Autonomous Republic of Crimea; the deployment of troops, destabilizing actions in the East,

has only reinforced the need for reform of the Ukrainian security and defense policy.

The research is also relevant for the reform of the security and defense sector of Ukraine, which by 2014 was in a permanent crisis. The crisis in the security and defense sector has hit most countries of the world. In each country, the impact of the crisis is different in its depth, structure and consequences, but the experience of the United States is one of the unique and practical in its solution. Thus, the analysis of the U.S. experience in reforming the security and defense sector is important and useful for Ukraine and other countries.

In the *Introduction* of the thesis the relevance of the chosen topic is grounded; the purpose, tasks, object and subject of the research are defined; the chronological scopes of the research are determined; the methodological basis as well as the base of sources are characterized; the scientific novelty and practical significance of the obtained results are highlighted; and finally, the preliminary approbation of the research results and the structure of the paper are outlined.

Chapter 1 «The theoretical and methodological framework of research» defines the theoretical and methodological foundations of research. Different definitions of the concept of national security are analyzed. The theoretical foundations of the concept of national security and the process of reforming the security sector are revealed. Also, the section describes the state of the scientific development of the chosen problem and the source of the research.

Chapter 2 «Changes in the US Security Sector as a reaction to World War II» presents the analyzes of the state of the U.S. military before the World War II, which fully reflects the role of the state on the international arena and the priorities that faced the leadership. The beginning of World War II is considered to be a turning point in the transformation of the U.S. security sector. The need for institutional change was necessary during the above mentioned period. The lack of unity, as well as system, contributed to untimely decision-making and ineffective

management. That is why the Joint Chiefs of Staff has been created, which has become a leading security organization.

In Chapter 3 «The Importance of the Vietnam War for Further Transformation Processes in the National Security Sector» the Vietnam War is analyzed as a key factor that helped to launch debates on changes to the law and the reorganization of the United States military, the development of programs for post-traumatic syndrome. The approaches of representatives of two scientific schools (reformist and win) in the research of the problem of consequences of the war in Vietnam are investigated. After the Vietnam war a very rigorous debate inside military and then political circles concerning the efficiency of U.S. military and the inter-service rivalry has started, which led to further transformations, such as an abolishment of the conscription and introduction of All-Volunteer force. Further small military campaigns proved to be unsuccessful due to lack of coordination and the inability to cooperate effectively, led to a start of discussion about possible organizational changes and innovations in the system of fulfilling common tasks.

Chapter 4 *«Department of Defense Reorganization Act 1986»* provides the analysis of major innovations introduced by the Goldwater-Nichols Act, such as correction of the shortcomings of coordination and synchronization between services and possibility for the combat commanders to carry out operations, as they deem necessary, without unnecessary interventions. Simplification of the operational chain of command is considered as the main achievement of the Act. The law was successful in improving the operational aspect of the Ministry of Defense. The necessity of continuous joint operations for establishing interagency cooperation is shown. At the highest level, the goals of the Law were achieved.

In Chapter 5 *«Military adaptation and its influence on the U.S. Military Forces»* the U.S. military involvement after the Cold War and a revolution in military adaptation were analyzed. It is emphasized that the process of military adaptation takes place in the harsh conditions of modern conflicts. It is stressed

that only in 1999 the official document for the first time mentioned three levels of leadership: direct, organizational and strategic. The analysis of the three levels is crucial in understanding the concept, the changes introduced in the strategic leadership research.

The conclusions of the doctoral thesis summarize the main results of conducted research. The author emphasizes that there is a large number of definitions of national security and that their authors have their own thoughts and approaches in interpreting this notion in a narrower or, conversely, broader meaning of the phrase. We have determined that national security is the protection of the vital interests of the individual, society and the state in various spheres of life from external and internal threats, which ensures the sustainable development of the country.

It is emphasized that the study of national security in the United States includes many issues and problems arising from the constitutional requirements relied on by the federal government – «to provide joint defense». The necessary powers were allocated between the President as the Commander-in-Chief and the Congress, whose powers include the declaration of war, the mobilization of national resources.

It was proved that with the beginning of the Second World War, the need for institutional change in the U.S. was urgent. Dissemination and disorientation contributed to untimely decision-making and ineffective governance. That is why the Joint Chiefs of Staff were created, which became the leading security organization. It was created by the NSC, the CIA, the united Ministries of War and Naval Forces at the National Military Office headed by the Minister of Defense, recognized by the U.S. Air Force as an independent service.

It was emphasized that the Vietnam War, which was the most prolonged and with a large number of victims, allowed the discussion to begin, and eventually the adoption of the necessary changes – the abolition of the military recruitment system and the transition to All-Volunteer Force. Further small military campaigns

that failed to succeed due to lack of coordination and inability to cooperate effectively led to a start of discussions about possible organizational changes and innovations in the system of joint tasks implementation.

It was stated that the «Department of Defense Reorganization Act» corrected the shortcomings of coordination and synchronization between services and allowed combat commanders to carry out operations, as they consider it necessary, without unnecessary interference. Simplification of the operational chain of command is its greatest achievement.

It has been discovered that Be-Know-Do is the main concept for the development of leaders of the United States Armed Forces. It was investigated that the organizational structure of the army was an obstacle to adaptation. The system of goals and awards, designed for hostilities, still does not recognize the realities of modern conflicts. The rules of the war are particularly resistant to changes due to the nature of the institution and the main historical duty. The procurement system in the army, as in the past, is slow, but thanks to a number of defense initiatives, changes have been made to alleviate and reduce the time needed to purchase systems and equipment in the event of an urgent need.

Recommendations for the Ukrainian Security-Defense Sector based on US experience have been prepared. The experience of the US transition to All-Volunteer Force is evidenced by the importance of a comprehensive program for transition. The approach of internal lobbying by the Armed Forces must be used. The necessity of using the military concept of leadership that plays a role in the functioning and effective execution of tasks is emphasized. Motivation of military service is a critical aspect of the All-Volunteer Forces. Large-scaled work with veterans must be started. The first aspect is the programs for the treatment of post-traumatic syndrome for servicemen who have already completed military service and for military servicemen who will continue their service.

The study also stated that the adaptation at unit level was expanded. Reliable and diverse communication networks allow decentralizing the process of

information exchange and decision-making. The reduction of restrictions allowed decentralized decision-making and expanded the adaptive freedom of junior managers.

Key words: national security, National Military Establishment, military campaign, Joint Chiefs of Staff, jointness, defense reorganization, military adaptation.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ, ВИКЛАДЕНІ У ТАКИХ
ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА:

Статті у наукових фахових виданнях України і виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз:

1. Манчуленко О. The USA-Ukraine: prospects of security alliance/ Оксана Манчуленко // Гілея. – 2017. – №122. – С.414-416.
2. Манчуленко О. The global impact of United States Presidential elections: Security aspect / Оксана Манчуленко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія Філософія, Соціологія, Політологія: збірник наукових праць. – 2017. – №2. – С.17-23.
3. Манчуленко О. Вплив міжнародних військових кампаній США на прийняття «Закону Голдвотера-Ніколса» та його наслідки / Оксана Манчуленко // Історико-політичні проблеми сучасного світу : зб. наук. ст. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Ф-т історії, політол. та міжнар. відносин, Каф. міжнар. відносин. – Чернівці, 2016. – № 33-34. – С.110-118.
4. Манчуленко О. Трансформаційний вплив Другої світової війни на сектор безпеки США / Оксана Манчуленко // Rocznik Chelmski. – Chelm, 2016. – Т.20. – С.227-285.
5. Манчуленко О. Україна в зовнішній політиці США: аспекти фінансово-технічної допомоги / Оксана Манчуленко. // Гілея. – 2016. – №109. – С.369-373.

Тези наукових доповідей:

6. Манчуленко О. Позиція України в контексті концепції національних інтересів США / Оксана Манчуленко // Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство. Ч. 2 : зб. матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 15.05.2015) / упоряд. Калитчак Р. Г., Зазуляк З. М. – Львів : Центр американських студій ФМВ ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – С.80-86.

7. Манчуленко О. «Ukrainian question» during US Presidential campaign / Оксана Манчуленко // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених, Чернівці, 25 листопада 2016 р. – Чернівці, 2016.

8. Манчуленко О. Використання досвіду реформування сектору безпеки США після Другої світової війни в Україні / Оксана Манчуленко // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених, Чернівці, 20 листопада 2015 р. – Чернівці, 2015. – С. 51-54.

9. Манчуленко О. Активізація співробітництва США з Україною в сфері безпеки та оборони / Оксана Манчуленко // Чверть століття українсько-американської дружби: досвід гідний майбутнього : зб. матеріалів III американознавчої мультидисциплінарної конференції (м. Львів, 12-13.04.2016) / упоряд. Калитчак Р. Г., Зазуляк З. М. – Львів : 2016. – С. 40-45.

10. Манчуленко О. Російська агресія в Україні як загроза національній безпеці США / Оксана Манчуленко // Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: Матеріали VI Міжнародної наукової конференції, Чернівці, 7-8 квітня 2016 р. – Чернівці, 2016. – С.159-162.

11. Манчуленко О. Завершення Холодної війни як фактор впливу на сектор безпеки США / Оксана Манчуленко // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених, Чернівці, 21 листопада 2014 р. – Чернівці, 2014. – С. 68-70.

ЗМІСТ

ВСТУП	16
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ І ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ.....	24
1.1. Поняття національної безпеки у вітчизняній та зарубіжній політології.....	24
1.2. Джерельна база дослідження	35
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2 ЗМІНИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ США ЯК РЕАКЦІЯ НА ДРУГУ СВІТОВУ ВІЙНУ.....	43
2.1. Вплив Другої світової війни на трансформацію воєнного потенціалу США.....	43
2.2. Створення Об'єднаного комітету начальників штабів як засіб покращення командування та контролю.....	55
2.3. Роль Закону Про національну безпеку 1947 р. у формуванні сектору національної безпеки і оборони США.....	63
Висновки до розділу 2.....	77
РОЗДІЛ 3 ЗНАЧЕННЯ ВІЙНИ У В'ЄТНАМІ ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США.....	80
3.1. Проблема війни у В'єтнамі.....	80
3.2. Аспекти наслідків війни у В'єтнамі	86
3.3. Зміна системи кадрового забезпечення Збройних сил США.....	102
Висновки до розділу 3.....	116
РОЗДІЛ 4 ЗАКОН « ПРО ОБОРОННУ РЕОРГАНІЗАЦІЮ» 1986 р.....	119
4.1. Воєнні кампанії США, як фактор впливу на зміни у секторі національної безпеки США	119
4.2. Концепція спільного ведення військових операцій видами Збройних сил США	125
4.3. Вплив оборонної реорганізації на проведення військових операцій.....	133
Висновки до розділу 4.....	148
РОЗДІЛ 5 ВІЙСЬКОВА АДАПТАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗБРОЙНІ СИЛИ США	152
5.1. Концепція військового лідерства в забезпеченні ефективності Збройних сил США	152
5.2. Процес військової адаптації в рамках сучасних конфліктів	164
Висновки до розділу 5.....	174
ВИСНОВКИ.....	178
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	189

ВСТУП

Актуальність теми дослідження визначається розвитком інтеграційних процесів та глобалізаційних тенденцій, які порушують питання безпеки та захисту національних інтересів та територіальної цілісності. Зовнішні виклики часто стають визначальними чинниками трансформації концептуальних засад стратегії національної безпеки країн, зокрема і США, які впродовж тривалого часу залишаються глобальним лідером. Військова доктрина США пропагує міжнародний порядок, який базується на повазі до націй та кожної людини зокрема. Багато зусиль докладають США у стабілізацію та вирішення міжнародних воєнних конфліктів.

Актуальність дослідження також зумовлена напруженою ситуацією в Україні впродовж останніх чотирьох років: порушення територіальної цілісності, шляхом втрати Автономної республіки Крим; розгортання бойових, дестабілізуючих дій на Сході держави, що підсилило необхідність реформи української безпекової та оборонної політики.

На відміну від США, які мали можливість поступово, шляхом довготривалих дебатів впроваджувати реформи, які були необхідні для захисту та оборони суверенної території власної держави, Україна такої можливості не мала. Останні чотири роки засвідчили, що Збройні сили України покращили не тільки бойову готовність, але й особовий склад. Проте ефективне виконання завдань залежить не тільки від військових, але й від інституціонально-правової бази, в рамках якої вони працюють, саме тому досвід США в сфері розбудови та реформування сектору національної безпеки та оборони є вартим дослідження та впровадження окремих елементів, які були випробувані часом, і в Україні.

США стикалися із зазначеними аспектами протягом своєї історії. Прийняття Закону «Про національну безпеку» 1947 р. започаткувало не тільки подальші зміни у військовій сфері, але й створило такі необхідні

інститути національної безпеки, як Центральне розвідувальне управління, Раду національної безпеки. Скасування системи призову та перехід до контрактної армії у США були зумовлені війною у В'єтнамі, яка поклала початок дискусіям стосовно процесу уніфікації ведення операцій різними структурними підрозділами Збройних сил США. Закон «Про оборонну реорганізацію» 1986 р. започаткував структурні зміни в оборонній сфері США та виявив протиріччя між різними структурними підрозділами, які заважали виконанню завдань через незлагодженість дій.

Дослідження актуальне і для реформування сектору безпеки і оборони України, який до 2014 р. знаходився у перманентній кризі. Криза сектору безпеки і оборони зачепила більшість держав світу. У кожній країні вплив кризи є різним за своєю глибиною, структурою та наслідками, проте досвід США є одним із унікальних і практичних у її вирішенні. Отже, аналіз досвіду США у реформуванні сектору безпеки і оборони є важливим і корисним для України та інших країн.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконано в межах комплексної програми науково-дослідницьких робіт кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Суспільно-політичні проблеми сучасних міжнародних відносин» (Державний реєстраційний номер 0112U000318).

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та рівень її наукової розробки визначили мету дослідження. Вона полягає у здійсненні комплексного вивчення розвитку сектору національної безпеки і оборони США після Другої світової війни. Завдання дисертації – детальне дослідження процесів розбудови і трансформації оборонно-безпекового сектору США в умовах участі в багатьох воєнних кампаніях, які стали каталізатором таких змін.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- проаналізувати стан вивчення проблематики національної безпеки загалом та розвитку сектору національної безпеки США зокрема;
- виявити вплив Другої світової війни на сектор національної безпеки США;
- проаналізувати значення війни у В'єтнамі для подальших трансформаційних процесів сектору національної безпеки;
- виявити вплив скасування системи призову на процес реорганізації Збройних сил США;
- всебічно показати наслідки прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію» у контексті підвищення ефективності Збройних сил;
- виявити вплив участі Збройних сил США у військових діях після Холодної війни на процес військової адаптації.

Об'єктом дисертаційного дослідження є сектор національної безпеки США.

В якості **предмету дослідження** обрано вплив міжнародних воєнних кампаній на розвиток сектору національної безпеки США.

Методи дослідження. Багатогранність дослідження проблеми зумовила необхідність застосування міждисциплінарного підходу, що ґрунтується на використанні широкого спектру загальнонаукових та спеціальних політологічних методів. В основу підходів і методів покладено принципи наукової об'єктивності, сходження від абстрактного до конкретного та раціональності наукового пошуку.

Методологічну основу дисертації складають загальнонаукові методи дослідження: системний, методи ситуаційного, ретроспективного, структурно-функціонального та компаративного аналізу, політико-правовий метод. Системний метод використано в роботі задля формування цілісного уявлення про систему національної безпеки США. Метод ситуаційного аналізу застосовано для вивчення впливу викликів міжнародного середовища сектору національної безпеки США. Ретроспективний аналіз використано з

метою дослідження історичних особливостей формування аутентичних рис сектору національної безпеки США. Метод структурно-функціонального аналізу було використано для глибокого пізнання всіх ланок і рівнів інститутів сектору національної безпеки США. Компаративний аналіз застосовано для порівняння впливів та наслідків прийнятих законів.

За допомогою політико-правового методу було здійснено аналіз внутрішнього законодавства і нормативно-правової бази сектору національної безпеки США.

Проблемно-хронологічний метод дав змогу простежити еволюцію Збройних сил США.

Метод ситуативного аналізу («case studies») був застосований для дослідження війни у В'єтнамі як окремого ключового випадку, який вплинув на подальші зміни в секторі національної безпеки США.

Окрім того, у ході дослідження даної теми широко залучалися емпіричні методи.

Загалом, при дослідженні трансформацій сектору національної безпеки США після Другої світової війни використовувався кожен з наведених методологічних підходів. Разом з тим, лише їх комплексне застосування може забезпечити всебічний та цілісний аналіз цієї проблеми. Під час роботи над дисертацією також застосовувався інструментарій історії міжнародних відносин, філософії, економіки та державного управління, оскільки дослідження має міждисциплінарний характер.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є комплексним дослідженням розвитку сектору національної безпеки і оборони США після Другої світової війни і містить аналіз процесів розбудови і трансформації оборонно-безпекового сектору США в умовах залучення в багатьох воєнних кампаніях.

Результати, які були одержані під час дослідження, визначають його наукову новизну і полягають у тому, що уперше:

- здійснено комплексний аналіз сектору національної безпеки США впродовж більш ніж 60-ти років;
- обґрунтовано концепцію лідерства, як одного із видів воєнної адаптації;
- Збройні сили США представлені як комплексний феномен, на який впливають обставини історичного процесу, так і внутрішні фактори, зокрема громадська думка та боротьба між структурними підрозділами всередині Збройних сил.

Набули подальшого розвитку:

- обґрунтування впливу воєнних кампаній на пришвидшення процесу реформування сектору національної безпеки США;
- аналіз останніх безпекових тенденцій у контексті глобальних викликів.

Хронологічні рамки в дисертаційній роботі охоплюють період 1947-2017 рр. Нижня межа зумовлена прийняттям Закону «Про національну безпеку», який започаткував перші реформи в даному секторі, шляхом утворення нових оборонно-безпекових інститутів. Верхня межа пов'язана із продовженням військових дій у Афганістані та безпосереднього залучення до цих дій США. Однак у своєму дослідженні для кращого розуміння змін та новацій започаткованих Законом «Про національну безпеку» і Законом «Про оборонну реорганізацію», а також аспектів історичної розрізненості окремих структурних підрозділів Збройних сил США ми аналізуємо більш широкий хронологічний відрізок, який охоплює період до початку Другої світової війни.

Практичне застосування одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів визначається науковою новизною та полягає у можливості їх застосування у навчальній, науковій і політичній сферах. Крім того, вони можуть використовуватися при розробці документальної бази у вигляді концепцій, планів, стратегій, напрямів діяльності,

спрямованих на удосконалення державної політики у сфері національної безпеки, двосторонніх відносин між Україною та Сполученими Штатами Америки.

Висновки, зроблені автором, стануть у нагоді при розробці і викладанні навчальних курсів та спецкурсів з міжнародних відносин, зовнішньої політики України та Сполучених Штатів Америки, українсько-американських відносин, регіональної політики для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. Запропоновані в дисертаційній роботі положення і сформульовані висновки можуть слугувати базою для подальшого теоретичного та практичного дослідження безпекового сектору США. Результати дослідження можуть слугувати для розробки та втіленні на базі Американського досвіду безпечових реформ.

Дисертаційне дослідження демонструє трансформацію Збройних сил США, які на початку Другої світової війни були гірше забезпечені, ніж польські Збройні сили. Проте, із розгортанням бойових дій та вступом США у війну, було утворено цілковито новий апарат національної безпеки. Дано відповідь на питання, чому було прийнято Закон « Про національну безпеку» 1947 р. та його основні положення; які інститути для забезпечення національної безпеки було створено; чи був започаткований процес уніфікації.

Проаналізовано участь США у війні у В'єтнамі та вплив як на суспільство, так і на започаткування довготривалих дебатів всередині військово-політичних кіл стосовно ефективності Збройних сил та їхнього внутрішнього протистояння. Детально досліджено процес скасування системи призову та цілковитого переходу на контрактне забезпечення.

Розкрито вплив міжнародних воєнних кампаній США (захоплення Гренади, місія із порятунку заручників у Ірані) на трансформаційні процеси всередині Збройних сил. Проаналізовано основні нововведення, започатковані Законом Голдвотера-Ніколса від 1986 р. Охарактеризовано

підвищення результативності ведення військових бойових операцій після прийняття вищезазначено закону.

Визначено, що традиційно керівництво армії зосереджувалося на тактичному та оперативному рівнях. До кінця ХХ століття у всіх концепціях, офіційних документах наголошується на тактичних лідерських якостях, але питання стратегічного лідерства не згадується.

Виявлено що організаційна структура армії виявилась перешкодою для адаптації. Система цілей і нагород, призначена для бойових дій, була повільною, і досі формально не визнає реалій сучасних конфліктів. Головні завдання армії мають бойовий характер. Інтелектуальна архітектура, розроблена для класичних противників – держав, але застосовується в нестандартних умовах проти нетрадиційних супротивників, призводить до збору, аналізу та поширення проблем, які погіршувались стандартизованою доктриною, навчанням та освітою. Норми ведення війни особливо стійкі до змін, що спричинено сутністю установи та головний історичним обов'язком. Система закупівель в армії, як і в минулому, є повільною, проте завдяки низці оборонних ініціатив відбулись зміни, спрямовані на полегшення та зменшення часу, необхідного для придбання систем та обладнання, в разі виникнення нагальної потреби.

Апробація результатів дослідження. Ключові положення дисертаційного дослідження та наукові результати були оприлюднені та обговорювалися на кафедрі міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Зміст та основні висновки дослідження були викладені у доповідях на всеукраїнських та міжнародних конференціях: «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 21 листопада 2014 р.); «Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство» (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 15 травня 2015 р.); «Розвиток

політичної науки: європейські практики та національні перспективи» (Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 7-8 квітня 2016 р.); «Чверть століття українсько-американської дружби: досвід гідний майбутнього» (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка,

12-13 квітня 2016 р.); «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 20 листопада 2015 р.); «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 25 листопада 2016 р.).

Публікації. Основні теоретичні та практичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження були викладені в 5 публікаціях, з них 4 статті, опубліковані у вітчизняних фахових виданнях та 1 – в іноземному науковому періодичному виданні та у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Специфіка теми дослідження, поставлена мета та окреслені завдання зумовили структуру дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, поділених на підрозділи, висновків і списку використаних джерел та літератури (227 позицій).

Загальний обсяг дисертації складає 211 сторінок, з них – 183 сторінки основного тексту .

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ

І ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Поняття національної безпеки у вітчизняній та зарубіжній політології

Проблема національної безпеки держави має важливе значення в контексті загального розвитку країни та її національних інтересів. Саме поняття національної безпеки останнім часом усе частіше з'являється на сторінках інформаційних видань, водночас багатоаспектність і комплексність цієї проблеми зробили її предметом дослідження фахівців різних сфер діяльності. Аналіз поняття «національної безпеки» та напрямів щодо його розуміння, зумовлений тим, що воно є базовим для формування концепції національної безпеки будь-якої держави, є основним рушієм при визначенні політики національної безпеки, основна функція якої полягає у визначенні головних пріоритетів у розвитку націй та здійсненні керівництва під час створення основних стратегій, що можуть стосуватися теперішніх і майбутніх загроз, а також можливостей їх усунення. Розуміння сутності, бачення структурних і функціональних компонентів загальної системи забезпечення національної безпеки сприяє методологічному обґрунтуванню завдань національної безпеки, зокрема і України [8, с. 42].

Міжнародні конфлікти, терористичні акти, гібридні війни, загроза ядерної війни, надзвичайні ситуації, інформаційні війни продовжують становити велику небезпеку і в XXI столітті [8, с. 42].

Перелік реальних та потенційних загроз національній та міжнародній безпеці далеко не вичерпується вищенаведеним. За цих обставин

забезпечення національних інтересів будь-якої держави світу передбачає адекватне реагування на виклики та загрози сучасності тобто проведення ефективної політики національної безпеки [8, с. 42].

Політика безпеки у загальному вигляді може бути визначена, як діяльність суб'єктів політичних відносин щодо забезпечення національної та міжнародної безпеки. Політика національної безпеки у державному вимірі має внутрішньодержавний та зовнішньодержавний напрями [8, с. 42].

О. Глазов зазначає, що існує велика кількість визначень національної безпеки. Тому, на нашу думку, доцільно висвітлити хоча б декілька з них, для розкриття загальної картини розуміння даного терміна. Таким чином, національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в різних сферах життєдіяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стійкий розвиток країни [8, с. 43].

Побуває і інше визначення національної безпеки – «сукупність офіційно прийнятих поглядів на цілі і державну стратегію в області забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз політичного, економічного, соціального, військового, техногенного, екологічного, інформаційного та іншого характеру з урахуванням наявних ресурсів і можливостей» [8, с. 43; 13, с. 5].

Національну безпеку також розуміють, «як здатність нації задовольняти потреби, необхідні для її самозбереження, самовідтворення і само- вдосконалення з мінімальним ризиком збитку для базових цінностей її нинішнього стану» [8, с. 43; 12, с. 1].

О. Глазов у своєму дослідженні виділяє основні елементи структури національної безпеки:

– державну безпеку – поняття, що характеризує рівень захищеності держави від зовнішніх і внутрішніх загроз;

– громадську безпеку – поняття, виражене у рівні захищеності особистості і суспільства, переважно, від внутрішніх загроз;

- техногенну безпеку – рівень захищеності від загроз техногенного характеру;
- екологічну безпеку і захист від загроз стихійних лих;
- економічну безпеку;
- енергетичну безпеку;
- інформаційну безпеку;
- безпеку особистості [8, с. 43].

Концептуальні основи даного поняття мають глибокі історичні корені та часом дискусійні відображення у наукових працях багатьох іноземних (в тому числі європейських, американських) і вітчизняних дослідників.

Національна безпека займає провідні позиції серед питань, які постають перед людством. Держави, як найвища форма політичного порядку, не можуть існувати в мирі та гармонії. Безпека тієї чи іншої держави залежить від іншої, а дії кожної у намаганні забезпечити власну національну безпеку часто провокують початок війни та конфліктів. Оскільки, проблема національної безпеки знаходиться в рамках війни, слід звернутись до цього питання.

Безпека не є єдиною концепцією, через яку може бути досліджена проблема національної безпеки. Багато авторів в своєму аналізі використовують концепції сили та миру. Варто виокремити традиційний політичний реалізм та його ключових представників Г. Моргентау та Е. Карра [52, с. 1]. Вони доводили, що їхня концепція не тільки визначає базовий набір можливостей у міжнародній системі, але й первинний мотив поведінки міжнародних акторів.

Мирний підхід переважає в політичному ідеалізмі, згідно з яким його представники розглядають проблему в цілому, на відміну від фрагментарного підходу представників політичного реалізму [52, с. 2].

Два вищезазначених підходи домінували в політичній думці стосовно національної безпеки протягом десятиліть, можливо навіть століть. Часто

вони призводили до діаметрально протилежних, поляризованих та конфліктуючих висновків та рекомендацій [52, с. 2].

Найбільш відомою концептуальною працею щодо безпеки є дослідження А. Волферса «Розбіжність та співпраця» [52, с. 2]. Він характеризує безпеку, як «неоднозначний символ», зазначаючи, що дане поняття, можливо, не має чіткого значення, таким чином зменшивши зацікавленість в розвитку концепції безпеки, як основного підходу до розуміння міжнародних відносин [52, с. 4].

Х. Булл, Б. Броді, Ф. Трейгер та Ф. Сімоні проводили дослідження у сфері складнощів застосування «безпеки» [52, с. 4]. Х. Макдональд намагався розібратись в неоднозначності концепції, проте згодом відкинув власні дослідження [52, с. 4]. Р. Джервіс пропонує цікаву ідею безпекових режимів [52, с. 4].

Концептуальні положення сучасного розуміння національної безпеки були вперше сформульовані в Законі «Про національну безпеку» США, прийнятому в 1947 р., який об'єднав усі національні військові інституції в єдине міністерство оборони, на яке покладалися завдання керівництва та повного контролю за усіма Збройними силами США. Одночасно в структурі управління Збройними силами формувалася вищий військовий орган управління — Об'єднаний комітет начальників штабів [146].

До початку 1990-х рр. найбільшою загрозою для світової спільноти вважалося протистояння між двома супер-державами – СРСР та США, що могло спричинити до розв'язання ядерної війни, яка понесла б за собою невивірні наслідки для людства та життя на планеті в цілому. З огляду на домінуючий характер зовнішньої (воєнної) загрози, більшість науковців зосереджували свою увагу на розгляді проблеми обороноздатності держави. Дану позицію висвітлювали такі відомі фахівці в сфері національної безпеки, як Є. Азер, Р. Джексон, В. Кауфман, Ч. Мур, П. Хат та ін. [1, с. 21; 8 с. 43].

Геополітичні зміни кінця ХХ століття зумовили необхідність створення нових підходів до проблем міжнародної та національної безпеки. На сучасному етапі є три основних теоретичних підходи в розумінні сутності національної безпеки. У рамках першого підходу, представниками якого є А. Волферс, Д. Гадді, Г. Даєм, Дж. Джонсон, Д. Кауфман, Р. Коен, М. Міхалка, увага акцентується на захисті цінностей суспільства. Серед базових цінностей виокремлюють політичну незалежність, економічний добробут, розвиток, справедливість тощо. При цьому безпека визначається не лише як захищеність національних цінностей, але і як їх безперешкодне поширення [1, с. 23; 8, с. 43].

Наприклад, американський науковець Г. Даєм, розглядаючи безпеку США в контексті захисту і поширення західних цінностей, стверджує, що протягом усієї американської історії американці поширювали свої переконання, цінності і стиль життя, намагаючись поділитися досягненнями американського стилю управління і західної цивілізації зі всім світом [8, с. 43; 60].

Ці положення закріплені і в Стратегії національної безпеки США від 2006 р., в якій інші держави розглядаються в контексті їх ставлення до демократичних цінностей. У Стратегії стверджується, що «з метою захисту нашої нації та поваги до наших цінностей, Сполучені Штати прагнуть поширити свободу у всьому світі, очолюючи міжнародні зусилля зі знищення тиранії і підтримки ефективної демократії» [8, с. 43; 200, с. 3].

Пояснити цей погляд на безпеку і її забезпечення можна, проаналізувавши думки, висловлені Ф. Фукуямою в праці «Кінець історії та остання людина» і С. Хантінгтоном у роботі «Зіткнення цивілізацій». Ф. Фукуяма стверджує про те, що ліберальні демократії не становлять загрозу одна одній, а тому війна між справді демократичними державами фактично неможлива [28; 8, с. 43]. Що ж до С. Хантінгтона, то він вважає, що

«лінії розлому між цивілізаціями (культурами, системами цінностей) і є лініями фронтів у майбутніх війнах» [106; 8, с. 43].

Проте такий підхід до забезпечення національної безпеки шляхом поширення власних цінностей навіть за допомогою збройних сил містить у собі деструктивний потенціал конфліктності. Український науковець у сфері національної безпеки та антитерористичної діяльності О. Бодрук з цього приводу цілком слушно зазначає, що «дані положення ґрунтуються на усталених процесах розвитку західного суспільства, ринковій економіці, індивідуалізмі, розвинутій демократії, а тому не завжди відповідають реаліям сьогодення» [15, с. 14; 8, с. 44].

Інший напрям наукових розробок полягає в дослідженні національної безпеки у контексті захисту національних інтересів. Представниками цього напрямку є ряд українських, російських та західних науковців: А. Бетлер, В. Богданович, О.Бодрук, С.Браун, О.Данільян, О.Дзьобань, М. Каплан, Г. Моргентау, М. Панов, С. Хоффман та ін. Слід також звернути увагу на розширення змісту поняття «національна безпека»: якщо раніше забезпечення національної безпеки розглядалось у контексті захисту інтересів насамперед держави, то в сучасних дослідженнях увага звертається на захист інтересів особи (громадянина) та суспільства [15, с. 47; 8, с. 44]. Зокрема, це положення відображено в Законі України «Про основи національної безпеки України» [10]. На думку О. Глазова, «такий підхід відповідає сучасним вимогам, оскільки, як свідчить історичний досвід, зосередження уваги виключно на інтересах держави, розвитку її економічного та військового потенціалу та підпорядкування цим цілям інтересів окремих особистостей, виникненню внутрішньодержавних конфліктів, у кінцевому результаті, призводить до дезінтеграційних процесів» [8, с. 44].

О. Глазов зазначає, що проблема співвідношення інтересів особи, суспільства і держави в політиці національної безпеки остаточно не вирішена

на користь інтересів людини, тому що у системі забезпечення національної безпеки провідну, системостворюючу роль відіграє держава. Саме державні органи і посадові особи формують нормативно-правову базу в сфері забезпечення національної безпеки, приймають рішення щодо запобігання і нейтралізації загроз, виконання яких має обов'язковий характер. Важливою також є монополія держави на застосування державної військової організації та здійснення інших передбачених законами заходів примусового характеру щодо забезпечення національної безпеки [8, с. 44].

На сьогодні існує також третій напрямок у дослідженні феномена національної безпеки. Його представники наголошують на взаємозв'язку національних цінностей та інтересів, необхідності врахування їх взаємообумовленості у дослідженні проблем національної безпеки. Серед учених, котрі поділяють цю точку зору, можна назвати А. Величка, І. Волощука, В. Горбуліна, Б. Демидова, А. Качинського, В. Ліпкана, Г. Ситника та ін. [24, с. 27; 8, с. 44].

Деякі дослідники визначають безпеку як стан, за якого відсутні загрози. Так, А. Возженніков зазначає: «Під національною безпекою розуміється стан країни, при якому відсутні або усунені реальні зовнішні та внутрішні загрози її національним інтересам і національному характеру життя» [7, с. 55; 8, с. 44].

О. Глазов наголошує, що «національна безпека може бути визначена в якості рівня захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз реального і потенційного характеру. Відповідний рівень забезпечення національних інтересів характеризується низкою показників у різних видах безпеки: політичній, економічній, соціальній, демографічній, інформаційній, екологічній та військовій. Забезпечення ж національної безпеки передбачає підтримку відповідного рівня стабільності соціальної системи, що гарантував би її подальше існування і розвиток» [8, с. 44].

Необхідно зазначити, що головними об'єктами національної безпеки виступають громадяни (їх права і свободи), суспільство (його духовні та матеріальні цінності), держава (її конституційний устрій, суверенітет і територіальна цілісність). На цій підставі основними показниками національної безпеки можна визначити такі чинники:

- національну незалежність і суверенітет, територіальну цілісність держави;
- розвиненість громадянського суспільства, рівень демократизму, сформованість та дієвість законодавчої бази правової держави, захищеність особи;
- економічні можливості держави;
- стан збройних сил, їхню боєздатність та боєготовність;
- національне визначення та самобутність;
- розвиток національної самосвідомості та культури;
- наявність загальної стратегії національного розвитку, «національної ідеї», загальновизнаної мети;
- національну згоду і єдність;
- внутрішньополітичну стабільність;
- готовність та здатність політичних сил реалізувати загальновизначені цілі [8, с. 44].

Отже, «національна безпека – це міра реального рівня прав і свобод членів людського співтовариства (громадян) відповідної цьому співтовариству держави» [27, с. 33, 8, с. 44].

Ф. Трейгер, використовуючи бачення А. Вулферса, згідно з яким термін «національна безпека» є «неоднозначним», оскільки стосується урядових операцій, вважає, що його також можна застосувати до міждисциплінарних досліджень у сфері національної безпеки [203, с. 319].

У цьому контексті слід зазначити, що вивчення національної безпеки в Сполучених Штатах включає в себе безліч питань і проблем, що впливають

із конституційних вимог, що покладаються на федеральний уряд, «забезпечити спільну оборону». Необхідні повноваження для цього були розподілені між Президентом як головнокомандувачем і Конгресом, до повноважень якого входить «оголошення війни», мобілізація національних ресурсів, створення збройних сил [203, с. 319].

Дебати щодо забезпечення спільної оборони Сполучених Штатів Америки включають: теорію та використання стратегічних і конвенційних сил; організацію оборонного відомства; формулювання та виконання конкретної оборонної політики; цивільно-військові відносини; контроль над озброєннями та військові союзи; розмір, вартість та методи набору військової сили; дослідження, розробка та придбання зброї; збір та оцінка розвідувальних даних [203, с. 319].

Національна безпека полягає у тому, що «частина державної політики спрямована на створення національних та міжнародних політичних умов, сприятливих для захисту або розширення життєво важливих національних цінностей проти наявних та потенційних противників» [203, с. 320].

Ф. Трейгер зазначає, що кінцевою метою політики національної безпеки є захист і розширення певних національних цінностей, які держава вважає «життєвими». Ці принципи або цінності вважаються «життєво важливими», якщо «їхнє усунення або радикальна зміна суттєво змінить характер держави або політичну систему, у якій вона функціонує» [203]. Це визначення Ф. Трейгера підтримуємо і ми.

В контексті нашого дослідження необхідно зазначити, що таке забезпечення національної безпеки.

О. Глазов констатує, що «забезпечення національної безпеки – комплекс політичних, економічних, соціальних, з охорони здоров'я, військових і правових заходів, спрямованих на забезпечення нормальної життєдіяльності нації та усунення можливих загроз» [8, с. 45]. О. Глазов виділяє такі складові забезпечення національної безпеки:

«1) захист державного ладу; 2) захист суспільного ладу; 3) забезпечення територіальної недоторканності і суверенітету; 4) забезпечення політичної та економічної незалежності нації; 5) забезпечення здоров'я нації; 6) охорона громадського порядку; 7) боротьба зі злочинністю; 8) забезпечення техногенної безпеки і 9) захист від загроз стихійних лих» [8, с. 45].

Органи, які забезпечують національну безпеку, – армія, служби розвідки і контррозвідки, правоохоронні органи, медичні органи тощо [8, с. 45].

Нами військова реформа розглядається як істотне перетворення військової системи держави, державної влади, що включає сукупність елементів, що забезпечують оборонну безпеку держави. До них належать, перш за все, власне військові елементи і органи військового управління; військова економіка і органи військово-політичного керівництва [2].

Сукупність військових елементів і органів управління становлять власне Збройні сили, на перетворення яких і спрямована реформа Збройних сил. У свою чергу військове будівництво нами розглядається як система економічних, соціально-політичних, власне військових та інших заходів держави, що здійснюються в інтересах зміцнення її військової могутності шляхом військового реформування.

В. Акулич у своєму дослідженні розкриває категорію «будівництво Збройних сил» як «систему взаємопов'язаних заходів з їх створення, підготовки і зміцнення» [2]. Зі свого логічного обсягу поняття «військове будівництво» є більш широким, родовим відповідно до поняття «будівництво Збройних сил (як і співвідношення понять «військова реформа» і «реформа Збройних сил»), оскільки перше охоплює комплекс заходів, що забезпечують міць держави, його обороноздатність. Будівництво Збройних сил (реформа Збройних сил), в свою чергу, є складовою частиною військового будівництва,

є його ядром і співвідноситься з останнім як елемент і система, особливе і загальне, частина і ціле [2].

В контексті дисертаційного дослідження приділяється увага поняттю «оборонного менеджменту», що полягає у введенні ефективної менеджерської практики з бізнесового сектору в оборону, де «досягнення очікуваних результатів в умовах конкурентного середовища має першочергове значення для виживання будь-якої організації» [5].

У рамках оборонного менеджменту застосовується оборонне планування як частина оборонної політики, оскільки метою оборонного планування, зокрема, довгострокового оборонного планування, є визначення засобів, включно з майбутньою організаційною структурою (future force structure (FS)), яке б дозволило оборонному відомству ефективно протистояти вірогідним майбутнім викликам [5].

Оскільки дисертаційне дослідження охоплює також процес реформування сектору безпеки, доцільно розглянути визначення, яке надається Державним департаментом США і може застосовуватися в контексті аналізу реформування окремих оборонно-безпекових відомств США.

«Реформа сектору безпеки – набір політик, планів, програм та заходів, які вживає уряд для покращення заходів захисту й забезпечення безпеки та правосуддя. Реформа включає: реформування оборонних і збройних сил; цивільне управління та нагляд; справедливість; поліцію; реформу розвідки; планування та підтримку стратегії національної безпеки; управління кордонами; роззброєння, демобілізацію та реінтеграцію (РДР); та / або скорочення збройного насильства. Сектор безпеки охоплює як військові, так і цивільні організації, а також персонал, що працює на міжнародному, регіональному, національному та / або субнаціональному рівнях» [176].

Отже, необхідно зазначити, що глобалізаційні тенденції порушують питання національної безпеки та захисту національних інтересів та територіальної цілісності.

В сучасному безпекознавстві існує велика кількість підходів щодо дослідження проблем національної безпеки держави. Про це свідчать різноманітні дефініції та точки зору стосовно сутності національної безпеки держави.

Поняття «національна безпека» має велику кількість вимірів та аспектів, різниця між якими полягає в тому числі і у відповідних позиціях, з яких складається це поняття.

Необхідно наголосити, що дослідження національної безпеки вимагає комплексного підходу, а також поєднання різних точок зору, підходів.

Всебічне зміцнення національної безпеки для захищеності національних інтересів є завданням політики національної безпеки держави.

1.2. Джерельна база дослідження

Узагальнюючи джерела, які послідовно відображені в розділах дисертаційного дослідження, відзначимо, що джерельна база нашого дослідження є широкою та кількісною, зважаючи на хронологічні рамки та актуальність тематики. Джерельне забезпечення дослідження умовно можна об'єднати у кілька груп.

Першу групу становлять нормативно-правові акти українського і польського законодавства, двосторонні договори, концепції, програми, урядові напрями діяльності, плани дій, «дорожні карти» тощо.

На наш погляд, будь-яке дослідження, щодо США повинно розпочинатись із ознайомлення та аналізу Конституції США [193].

У контексті проведеного дослідження важливими є такі закони: Закон «Про реорганізацію» 1949 р., Закон Голдвотера-Ніколса «Про оборонну реорганізацію» [166], Закон «Про трудові конфлікти під час війни» [182], Закон «Про національну безпеку» [198], Закон «Про реформування національної розвідки і запобігання тероризму» [186], Резолюція «Про воєнні повноваження» [201].

Важливим для нашого дослідження є путівник для командування «Спільні дії сухопутних військ та військово-морських сил» (Joint Action of the Army and Navy [116], Звіт Спеціальної комісії щодо організації національної безпеки [188], Угода «Кі Вест» 1948 р. [34], яка розмістила Об'єднаний комітет начальників штабів в операційному ланцюзі командування, Звіт Комісії Президента щодо військової служби за контрактом (The Report of the President's Commission on an All-Volunteer Armed Force) [200], Остаточний звіт щодо оцінки (Final Evaluation Report) [85].

Переконливий практичний матеріал дають нам статистичні дані щодо стану Збройних сил США до, протягом і після Другої світової війни: Історична статистика Сполучених Штатів: від колоніальних часів до 1957 р.: статистичний додаток (Historical Statistics of the United States: Colonial Times to 1957: A Statistical Abstract Supplement) [99], Воєнна промисловість (War production) [211], Армія США на початку Другої світової війни (US Army at the beginning of WW2) [207].

До другої групи джерел належать монографії, фахові публікації українських і зарубіжних науковців, автореферати дисертацій, методична література, посібники з тематики дослідження, аналітичні матеріали тощо.

Різні аспекти військової міцності США до і під час Другої світової війни висвітлюються у працях В. Одома, який у своєму всеохопному дослідженні «Після окопів: трансформація армії США, 1918-1939 рр.» простежує розробку бойової доктрини між світовими війнами шляхом

вивчення основних навчальних посібників армії, Положень про польові служби [149]., Б. Даструпа, який описує історію польової артилерії армії США [67, 68], Б. Колла, якій досліджує, як змінювалися традиційні завдання американських військових інженерів, а нові розвивалися у відповідь на тактичні та матеріально-технічні вимоги Другої світової війни, а також як Корпус інженерів організував, обладнав та навчав свої війська у Сполучених Штатах виконувати завдання за кордоном [53], Д. Терретта, який описує сигнальний корпус США та його внесок у Другу світову війну [191], Дж. МакКінні описує, як конфлікти всередині армії завадили взяти на озброєння необхідні види зброї [138], Т. Трой досліджує створення ЦРУ [206]. Цієї проблематики торкалися також А.Ханамі [97], С.Хук [101], М.Матлоф [136], К.Ширлі [180], Ф.Трейгер [203, 204], які в своїх роботах розглядали передумови інституціональних змін у секторі безпеки; створення нових установ; вплив нападу на військову базу в Перл Харборі на безпеково-оборонний сектор США в контексті вступу в Другу світову війну; посилення впливу США шляхом нарощування військової та економічної потуги.

Вплив війни у В'єтнамі на різні аспекти військово-політичного розвитку США та на перехід до контрактного забезпечення Збройних сил США досліджували М. Вотсон, який у праці «Голова Адміністрації: Ліндон Джонсон та його президентство» описує діяльність очільника США протягом складного історичного періоду [212]. С. Хук характеризує іспекти зовнішньої політики США протягом різних історичних періодів [101]. Е. Равенал описує стратегічні наслідки та уроки війни у В'єтнамі [162]. Р. Беттс у своїй праці аналізує рішення про інтервенцію та ескалацію військових конфліктів, включно з В'єтнамом [44]. М. Салліван у своїй праці демонструє, що американський досвід не тільки у В'єтнамі, а й у будь-якому іншому місці світу повинен розглядатися як невід'ємна частина процесів американської зовнішньої політики та міжнародної політики [186].

Дослідження впливу міжнародних воєнних кампаній на початок довготривалого політичного дискурсу та подальші зміни висвітлюється в дослідженнях Дж. Ледермана [130], який описує процес та історичний контекст, а також наслідки прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію» 1986 р., Дж. Лочер детально досліджує позитивні та негативні аспекти вищевказаного Закону [133, 134], Р. Коул демонструє, як невдалі міжнародні воєнні кампанії вплинули на Збройні сили США [62], М. Бінкін описує першу воєнну кампанію після прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію» – війну у Перській затоці [46], В. Дейвіс та Т. Доннеллі досліджують вплив Закону «Про оборонну реорганізацію» на національну безпеку та оборону [70, 71, 76].

Концепцію лідерства досліджують Р. Пурвіс, який у своїй праці «Чотири десятиліття і п'ять посібників: Доктрина стратегічного лідерства армії США» [158] аналізує кожну доктрину, починаючи із 1983 р., вивчає зміни в документах та пропонує аналіз Доктрини стратегічного лідерства – ключово елементу концепції військового лідерства, Е. Пурер описує та характеризує з точки зору концепції військового лідерства ген. Д. МакАртура, ген. Д. Ейзенхауера і ген. Дж. Паттона [160], Дж. О'тул пропонує нове бачення лідерства – це лідерство із моральними цінностями та послідовним проявом поваги до всіх підлеглих, автор також яскраво демонструє, лідерство на основі цінностей є не тільки справедливим, але й ефективним [152], праця П. Сміта є практичним посібником для лідерів, які очолюють великі та складні організації [183], кап. Р. Робертс аналізує принципи сучасного військового лідерства [53, 53], Л. Вонг здійснив огляд джерел про військове лідерство та охарактеризував можливості для досліджень [225].

Питанням воєнної адаптації займаються дослідники Р. Кларк, який у праці «Проти всіх ворогів: Війна проти терору всередині Америки» [57] критикує адміністрації президента за те, як вони виконували війну проти

тероризму, стверджуючи, що Дж. Буш мол. не вжив достатніх заходів для захисту країни в період підвищеної небезпеки до нападів 11 вересня та вторгнення в Ірак 2003 р., Ч. Серена ґрунтовно досліджує процес адаптації та наслідки цієї адаптації для армії США під час війни в Іраку, а також критикує існуючу спроможність армії адаптуватись до можливих стратегій майбутнього супротивника та надає рекомендації щодо політики збереження уроків, отриманих в Іраку [177], В. Перрі аналізує діяльність американських військових в Афганістані [157], Ф. Камм та С. Кук доводять, що американська армія перетворює свою оперативну силу, неминуче повинна змінюватися і інституційна армія - генеруюча сила, яка заповнює і підтримує бойові частини армії [216], С. Джонсон та М. Лібіцкі розглядають проблеми оборонної політики, що виникають у трансформованому світі, і надають нові інструменти для вирішення цих завдань - від нових методів моделювання та ігор до планування на основі можливостей, а не загроз, до планування персоналу та використання найкращих практик з боку приватного сектора [148], Л. Кларк про статутну боротьбу адміністративних агентств [57], Дж. Доббінс детально описує війну в Іраку та уроки після її завершення [75], Л. Дейвіс та Дж. Шапіро вивчають роль армії в наступальній війні з тероризмом; наслідки збільшення уваги на Азіатсько-Тихоокеанський регіон для армії; роль армії в коаліційних операціях; незавершені справи проведення спільних операцій; уроки, отримані від останніх операцій армії та як армія може краще підготуватися до майбутнього; розгортання армії, матеріально-технічні та кадрові виклики; і чи армія може дозволити собі трансформацію, як це передбачено [71], Л. Робінсон та П. Міллер аналізують уроки 13-річної війни та їхнє застосування в майбутніх конфліктах [109].

У контексті реформування сектору національної безпеки та оборони знаковими є праці В.Крулака [124], Д.Реверона [167], в яких автори ґрунтовно та послідовно описують процес трансформації та реформування

безпеково-оборонного сектору США із характерним виокремленням ключових періодів в історії США.

Також, в контексті розгляду процесу реформування сектору безпеки США, варто виділити праці А.Ханамі [97], М.Матлофа [136], Ч.Вілсона [223], Ч.Немфакоса [147], Дж. Лочера [133, 134]. Цією проблематикою займалися науково-дослідні інститути, такі як РЕНД Корпорейшн (RAND Corporation), Інститу миру (United States Institute of Peace), Центр військово-морських досліджень (Center for Naval Analysis), Воєнно-морський коледж (US Naval War College). Джерельна база дослідження включає також офіційні дані з сайтів Конгресу США та Міністерства оборони.

Українські дослідники О. Шевчук [256-26], П. Сіновець [22], С. Федуняк [3, 6, 11, 17, 19, 20], І. Погорська [18, 21], І. Дудко [9], В. Смолянчук [23] у своїх працях досліджують аспекти зовнішньої та безпекової політики США, глобального лідерства, механізми прийняття зовнішньополітичних рішень щодо застосування військової сили, трансформації воєнно-стратегічної концепції США, роль Ради національної безпеки США в системі зовнішньополітичного механізму, військово-політичний курс США та особливості військового будівництва.

До третьої групи джерел нами віднесені офіційні документи НАТО, військового відомства США, сайт ЦРУ, Державного департаменту, Міністерства оборони, а також дослідження американського Інституту стратегічних досліджень військового коледжу збройних сил та Інституту національних стратегічних досліджень Університету національної оборони США.

Особливе місце серед джерел даної групи займають «Стратегія національної безпеки США» [199], яка є базовим документом для розробки і реалізації конкретних планів і програм діяльності Пентагону, модернізації національних Збройних сил, проведення заходів військового характеру щодо будь-якого учасника глобальної системи військово-політичних відносин та

«Чотирьохрічний прогноз міністерства оборони» [161], який аналізує стратегічні цілі та потенційні військові загрози.

Важливе значення також мають публікації інтернет-медіа, аналітичних порталів, новинних ресурсів, які також виступали джерелом інформації щодо актуального стану справ у контексті дослідження розвитку Збройних сил США.

До окремої групи джерел слід виокремити електронні ресурси, які об'єднують брошури, буклети, повідомлення на інтернет-сторінках. З цих джерел було почерпнуто інформацію про миротворчі операції (графіки, діаграми, зображення, карти тощо).

Таким чином, за допомогою поділу на групи, здійснено огляд джерел, використаних нами під час дослідження, та з'ясовано ступінь опрацювання досліджуваної проблематики в українській та зарубіжній науковій літературі. Можемо зробити висновок, що фундаментальні напрацювання в галузі дослідження процесу реформування Збройних сил, що становлять базу нашої роботи, належать західним науковцям.

Отже, можемо зазначити, що існує значна кількість первинних джерел, які безпосередньо та опосередковано стосуються проблематики дослідження. Інформація, яка була отримана шляхом аналізу й вивчення документальної бази та статистичних даних, забезпечила емпіричну частину дослідження фактичним матеріалом та дозволила виконати поставлені завдання.

Висновки до розділу 1

Розділ присвячено аналізу теоретико-концептуальних засад дослідження, визначено джерельне забезпечення проблематики дослідження.

На основі аналізу наукової літератури інтерпретовано основні поняття, що використовуються у роботі – національна безпека, будівництво Збройних сил, реформа Збройних сил, забезпечення національної безпеки, оборонний

менеджмент. Визначено, що існує є кількість визначень національної безпеки.

Констатовано, що найбільш відомою концептуальною працею щодо безпеки є розділ книги А. Волферса «Розбіжність та співпраця». Науковець характеризує безпеку, як «неоднозначний символ», зазначаючи, що дане поняття, можливо, не має чіткого значення, таким чином зменшивши зацікавленість у розвитку концепції безпеки, як основного підходу до розуміння міжнародних відносин.

З'ясовано, що концептуальні положення сучасного розуміння національної безпеки були вперше сформульовані в Законі «Про національну безпеку» США, прийнятому в 1947 р., який об'єднав усі національні військові інституції в єдине міністерство оборони, на яке покладалися завдання керівництва та повного контролю за усіма Збройними силами США. Одночасно в структурі управління Збройними силами формувався вищий військовий орган управління — Об'єднаний комітет начальників штабів.

Підкреслено, що вивчення національної безпеки у Сполучених Штатах включає в себе безліч питань і проблем, що впливають із конституційних вимог, що покладаються на федеральний уряд – «забезпечити спільну оборону». Необхідні повноваження для цього були розподілені між Президентом як головнокомандувачем і Конгресом, до повноважень якого входить «оголошення війни», мобілізація національних ресурсів.

Розглянувши джерельну базу дослідження, робимо висновки про достатню теоретико-концептуальну базу та наявність значної кількості як первинних, так і вторинних джерел, які можуть бути відправною точкою для поглибленого аналізу вказаної проблематики. Різноманітні аспекти висвітлені у працях вітчизняних і зарубіжних науковців.

РОЗДІЛ 2

ЗМІНИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ США ЯК РЕАКЦІЯ НА ДРУГУ СВІТОВУ ВІЙНУ

2. 1 Вплив Другої світової війни на трансформацію воєнного потенціалу США

Стан Збройних сил США до вступу в Другу світову війну був визначальним чинником структури сектору безпеки США. Оскільки США не відігравали значної ролі на глобальній арені, а Збройні сили були невеликими за розміром, тому одним з основних завдань, яке на них подалось, була охорона кордону від нерегулярних сил різного спрямування. Також одним із важливих критеріїв аналізу стану Збройних сил США є досвід ведення бойових дій, які країна проводила, починаючи з Громадянської та Першої світової війн. Досвід базувався на масовій військовій мобілізації. Наявність воєнних планів, які були розроблені для війни із різними супротивниками, у тому числі із Японією, не змогла компенсувати відсутність стратегічної концепції, оскільки їм не вистачало політичного контексту.

Д. Реверон у своїй праці зазначає, що «до завершення Другої світової війни, безпекові проблеми, які поставали перед США, вирішувалися за принципом *ad hoc*, шляхом реакції на нагальні загрози чи виклики, замість підготовки до затяжного військового конфлікту із групою супротивників» [167, с.47]. Згідно із Конституційним розподілом армії США, у ст.1, р. 8, на сухопутні та військово-морські сили, 1789 р. Конгрес проголосував за створення Міністерства війни, яке повинно було координувати всі наземні сили, а також 1798 р. було створено окреме Міністерство військово-морських сил, у компетенцію якого входила відповідальність за всі морські сили та операції, які ними проводились. Протягом XIX століття необхідності в

координації між міністерствами не виникало, оскільки сухопутні сили були зосереджені на Західному напрямі експансії та внутрішніх військових кампаніях, а військово-морські сили, навпаки, брали участь лише в зовнішніх експедиціях [167, с. 48].

Д. Реверон також звертає увагу на те, що військові операції, які відбувалися під час Мексиканської, Громадянської та Іспано-Американської війн, вимагали кооперації та координації між службами (видами збройних сил). Сьогодні є термін «спільна операція» (joint operation), проте раніше в обігу було прийнято вживати «спільна кооперація» (mutual cooperation), суть якої полягала в прийнятті дружнього рішення за принципом *ad hoc* між командуючими сухопутними та військово-морськими силами, як найкраще координувати сили під час бойових дій. Даний спосіб координації мав багато позитивних прикладів: воєнна операція під час Громадянської війни, Вікбургська кампанія, друга атака на Форт Фішер. Проте, окрім вдалих, були також і негативні, як спільна кампанія із захоплення Сантьяго, під час Іспано-Американської війни 1898 р. [167, с. 49].

Варто зазначити, що проблема ефективності та спільної координації залежала від персоналій та їхнього бачення щодо застосування таких дій. Наприклад, ще за часів Вудро Вільсона, міністр військово-морських сил Дж. Деніелс неодноразово порушував питання щодо покращення співпраці між сухопутними та військово-морськими силами, але Міністр війни Л. Гаррісон дотримувався іншої думки, зазначаючи, що військово-морські сили не входять у сферу його інтересів і, що він займатиметься проблемами армії, так само, а його колезі потрібно сфокусуватися на проблемах свого міністерства. Це свідчить, що питання спільного командування та координації були актуальними ще задовго до прийняття Закону Голдвотера-Ніколса, але змагальність між міністерствами та відсутність діалогу стояли на заваді ефективності військових кампаній. Також наявність двох окремих

комітетів у Конгресі, Комітету воєнно-морських справ та Воєнного Комітету, не сприяла покращенню співпраці та координації дій [167, с. 49].

Ми погоджуємося із думкою Д. Реверона, що вищевказані недоліки в кооперації призвели до створення в 1903 р. Спільної ради Армії та Військово-морських сил, головним завданням якої, була інституалізація співпраці між службами [167, с. 50].

Незважаючи на докладення зусиль щодо покращення співпраці між службами, представники в Раді залишалися відданими своїм основним службовим обов'язкам, що призвело до неефективної діяльності новоствореного органу. Необхідно взяти до уваги позицію В. Вільсона, яка також сприяла мінімізації ролі Ради [167, с. 50].

У власному аналізі Д. Реверон зазначає, що для покращення «ефективності та економії у здійсненні урядового управління» (*efficiency and economy in the conduct of Government business*), об'єднаний комітет Конгресу запропонував злиття Міністерств війни та військово-морських сил під керівництвом одного міністра, у якого були б заступники із питань сухопутних, військово-морських сил та національних ресурсів. Під час слухань перед комітетом, представники двох департаментів виступали проти такого об'єднання, аргументуючи, що це призведе до зменшення військової ефективності [167, с. 51].

Поява літака, який став основним інструментом ведення війни, теж не сприяла координації та уніфікації. Під час слухань у підкомітеті з військових справ Палати Представників 1919 р., очільники міністерств, офіцери сухопутних сил (*non aviator army officers*), військово-морські офіцери (*naval officers*) виступали проти створення окремого міністерства воєнної авіації, у той час, як чинні та колишні представники авіації підтримували подану пропозицію [167, с. 51]. Такий розподіл продовжуватиметься до 1947 р., коли буде створене окреме міністерство авіації.

Якість та ефективність, які залежать від інституційної структури та наявності достатньої кількості військових, були низькими та свідчили про неможливість США брати участь у військових кампаніях поза материковою територією. Небажання різних військових структур співпрацювати разом свідчили про відсутність стратегічного бачення США із розвитку власних Збройних сил.

На початку 1920-х рр. відбулася трансформація американської армії, проте до початку Другої світової війни тактика та обладнання залишалися на досить низькому рівні. Винятком були повітряні сили, які стрімко розвивалися в 1930-х рр. та розробили важкі бомбардувальники й доктрину для їхнього використання [167, с. 51].

У зв'язку із відсутністю загроз американському континенту, Сполучені Штати не бачили необхідності мати армію, яка б відповідала Європейському баченню. Згідно із статистичними даними, чисельність армії США на початку Першої світової війни складала 100 тис. осіб [99].

Звісно, внесок США в перемогу в Першій світовій був значним, проте війна виявила недоліки в готовності до сучасної війни. Згодом було рекомендовано затвердити постійну чисельність Збройних сил США у кількості більше пів мільйона осіб, проте лише 280 тис. було затверджено. Дана кількість не була профінансована, тому до 1925 р. армія мала у своєму складі 137 тис. військовослужбовців (для порівняння армія Франції налічувала 550 тис. осіб, Італії — 250 тисяч осіб, Японії — понад 230 тис. осіб) [99].

В. Мюррей стверджує, що вибір, який поставав перед військовим керівництвом був складним, і лише розуміння та окреслення потенційних загроз безпеці США мало значення в розбудові та трансформації Збройних сил та підготовці стратегічних документів. Проблемою залишався неіснуючий безпеково-оборонний апарат США [145, с. 130].

На думку Х. Кеннета та Згідно із Законом «про національну безпеку» (National Defense Act) від 1920 р., армія повинна мати сили необхідні для утримання постів у зоні Панамського каналу, на Гаваях, Філіпінах та в Китаї, а також надати достатнє забезпечення для 11 внутрішніх дивізій. Велика та добре тренована Національна гвардія мала відповідати викликам масової війни [119]. Проте на практиці ситуація була кардинально іншою через відмову Конгресу та Адміністрації забезпечити відповідне фінансування.

М. Вотсон демонструє, як через брак фінансування, США змогли розмістити тільки дві недоукомплектовані дивізії на Філіппінах та Гаваях разом із двома артилерійськими полками в зоні Панамського каналу [212]. Дві наполовину потужні дивізії патрулювали Мексиканський кордон. Залишкова сила була б достатньою для однієї дивізії та декількох підрозділів [149].

Уся військова сила була розділена між дев'ятьма дивізіями, тому фактична потуга кожної зводилася до розміру батальйону. Крім того, ці підрозділи були розкидані по території всієї держави, використовуючи свої зусилля для підтримки та тренування Національної гвардії [149]. Ми погоджуємося, що вищевказана ситуація та недостатність фінансування для транспортування, унеможлилювали тренування чи отримання польового досвіду солдатами поза власним підрозділом, за винятком, закордонної служби та прикордонників. З огляду на вищесказане, армія не була готовою до будь-яких військових конфліктів.

Р. Віглі зазначає, що армія продовжувала використовувати кінну силу в міжвоєнний період. Чинником виступали традиційно-культурні мотиви, але також і раціональний воєнний аргумент. У США кавалерія не використовувалася для наступального бою, а використовувалася, як засіб для мобільності, а також для артилерії та доставки провізії [215].

Незважаючи на недостатність фінансування, практичну відсутність співпраці між службами і можливості отримання додаткового польового досвіду, армія США зазнала основних трансформацій в таких сферах:

- Моторизація. Закономірність модернізації цієї сфери полягає у достатньо розвинутій автомобільній індустрії США. Вступ у Першу світову війну ознаменувався використанням багатьох видів автомобільної техніки, незважаючи на те, що потрібно було багато часу та зусиль на розробку правил для поєднання автомобільної індустрії із воєнним вимогами логістичної підтримки та функціонування. Це фактично була єдина сфера поза безпековим сектором, яка отримала переваги від Великої депресії [42]. Можна зазначити, що моторизація стала можливою завдяки занепаду кінної популяції [68].

- Інженерне обладнання. Оскільки розробники працювали як у цивільній, так і військовій авіації, що надавало їм можливість застосовувати передові технології. Позитивні зрушення також були у топографічній аерофотозйомці [61].

- Зв'язок. Протягом Першої світової війни основою всіх комунікацій у Франції був телефон та телеграф. Корпус зв'язку не був готовим до ери електронних комунікацій і залежав від допомоги союзників. Під час воєнних дій необхідно було прокладати 2,500 миль електропроводу щотижня. Із завершенням війни Корпус зв'язку мав, включно з орендованими лініями, приблизно 100,000 миль електропроводу на території Франції. Наприкінці 1920-х рр. зв'язкові, незважаючи на невеликий бюджет, змогли самостійно прокладати електропровід, розробили польове телефонне обладнання, вирощували голубів та працювали над розробкою радіо, яке б працювало ефективно та без збоїв під час бойових дій [191].

- Польова артилерія. Протягом Другої світової війни достатньо добре себе зарекомендувала, незважаючи на те, що в міжвоєнний період стан її характеризувався як застарілий у зв'язку із використанням коней та 75 мм

зброї. Проте згодом були розроблені 105 та 155 мм ховітзери із новим покриттям та більш гнучким детонатором, але вони не були запущені в масове використання. Загалом, майже нічого не було зроблено в напрямі розробки антитанкової доктрини чи систем, щоби підготувати артилерію бути частиною загальновійськової тактичної групи із танковою перевагою (armor-heavy combined-arms force). Лише із початком Другої світової війни ця проблема була належним чином адресована [69, 138].

- Операційне планування та логістика. Розмір території дозволив армії США отримати досвід у транспортуванні та логістиці. Проте саме досвід Першої світової війни повпливав на зміни протягом 1920–30-х рр. Починаючи із 200-тисячної армії у квітні 1917 р., склад армії зріс до 4 мільйонів протягом наступних 19 місяців, половина якої досягла території Франції. Такі зусилля були безпрецедентними, оскільки включали не лише переміщення через океан, але й підтримку під час воєнних дій [38].

Отже, стан Збройних сил США перед початком Другої світової війни цілковито відображав роль держави на міжнародній арені та пріоритети, які стояли перед керівництвом. Насамперед слід зазначити, що досвід США у веденні військових кампаній обмежувався спочатку внутрішніми конфліктами та війнами (під внутрішніми розуміються конфлікти, які проходили в межах Американського континенту). Застарілість військової техніки та цілковита відсутність комунікацій також не сприяли ефективному веденню боїв. Участь у Першій світовій війні, звичайно, вплинула на воєнний потенціал США, але основними проблемами залишалися відсутність модернізації та небажання діяти спільно. Кожна служба мала чітко визначену відповідальність і протистояла будь-яким обмеженням власних повноважень задля кооперації.

Сполучені Штати Америки були забезпечені високим ступенем безпеки завдяки балансу сил, встановленому на Віденському конгресі в 1815 р., який підтримувався на Європейському континенті Великобританією, Росією,

Австрією і Францією. Віденська система міжнародних відносин створила рідкісний рівень стабільності в Європі. Цей баланс опинявся декілька разів під загрозою, змушуючи Сполучені Штати Америки відігравати ключову роль у якості великої держави: по-перше, в 1871 р. відбулося об'єднання Німеччини; по-друге, зниження могутності Великобританії, крах царської Росії в 1917 р. і видима можливість перемоги Німеччини в Першій світовій війні та її напад на американські судна. Після переможного завершення війни, Сполучені Штати повернулися до своєї півкулі, забувши про зобов'язання і вибравши суверенітет нації понад усе.

Незважаючи на те, що післявоєнна економіка США була еквівалентна європейській, уряд США відмовився визначити політичну і військову роль співмірну економічній могутності.

У 1939 р. баланс сил був порушений початком Другої світової війни. У зв'язку із цим Президент Ф. Д. Рузвельт вжив певних заходів, щоби допомогти Англії втримати напад нацистів, але не було ніякого занепокоєння військовою експансією Японії, доки остання вчинила бомбардування Перл-Харбору в 1941 р. і змусила США оголосити війну Японії. Ця подія тільки підкреслила неготовність та невідповідність американської розвідувальної служби діяти на випередження.

В умовах, у яких опинилися США, вступивши у війну, та причин, які спонукали до змін, особливої актуальності набуває процес трансформації Збройних сил, інституціональних змін, нових законодавчих ініціатив та створення ефективної розвідувальної агенції.

Трансформаційний вплив Другої світової війни, незважаючи на відсутність бойових дій на американському материку, торкнувся всіх етапів суспільного життя, цілковито переорієнтувавши виробництво на військові потреби та перетворивши Сполучені Штати Америки, за висловом президента Ф. Д. Рузвельта, на «арсенал демократії» [121].

Військові витрати посприяли завершенню «Великої Депресії» та надали економіці країни імпульс, підтвердивши теорію англійського економіста Дж. М. Кейнса, щодо того, що значні державні витрати могли б завершити депресію, якщо приватний сектор не в змозі або не бажає витратити власні ресурси.

Слід зазначити, що економічний та військовий сектори за два роки перед нападом на Перл-Харбор, цілком відповідали намірам США залишатися осторонь будь-яких військових дій. Оскільки суспільство ще намагалося відновити економічний потенціал після Великої Депресії, тому воєнний конфлікт, який розгортався на території Європи та Азії, займав другорядні позиції. Ф. Трейгер у своїх праці демонструє цифри, які підтверджують думку автора щодо політики невтручання США. Наприклад, в 1939 р. армія США займала тридцять дев'яте місце у світі, володіючи кавалерією, яка складалася з п'ятдесяти тисяч і використовувала коней для артилерії. До реорганізації у зв'язку із вступом у війну армія США в 1940 р. складалася із трьох частин: строковики, Національна гвардія та резерв. Регулярна армія налічувала 243,095 тис. осіб і була розділена на 130 постів, місць дислокацій і станцій. Національна гвардія налічувала 226,837 тис. Також у складі Збройних сил налічувалося 104,228 тис. резервістів [150].

Проте напад Японії на військову базу Перл-Харбор наприкінці 1941 р. спонукав Президента США завершити політику невтручання. У результаті цієї атаки Президентом Ф. Д. Рузвельтом були встановлені нові цілі для національної індустрії: 60000 літаків мали бути виготовлені протягом 1942 р. і 125,000 в 1943 р; 120000 танків протягом того ж періоду часу і 55000 гармат. Для координації управління військовими агенціями Ф. Д. Рузвельт створив Раду військового виробництва в 1942 р., а потім в 1943 р. — Управління військової мобілізації [211]. Для збільшення фінансових надходжень уряд використовував різні методи — від запровадження фіксованої кількості певних товарів до збільшення податкових надходжень

під час зниження пільг та продажу державних облігацій. Усі ці методи дозволили наповнити бюджет і водночас утримати інфляцію під контролем.

А. Вінклер стверджує, що військове виробництво глибоко змінило американську промисловість. Компанії, які вже були частиною оборонної промисловості, розширювалися. Інші, наприклад, автомобільна промисловість, були цілком трансформовані: Крайслер переорієнтувався на виробництво фюзеляжів; Дженерал Моторз почав виготовляти двигуни для літаків, гармати, вантажівки й танки; «Форд Мотор Компані» працювала цілодобово, випускаючи кожні 63 хв. бомбардувальник B-24 Liberator [223].

Промислові можливості США були збільшені завдяки прийняттю 25 червня 1943 р. Конгресом «Закону Сміта-Коннелі», який уповноважив Президента націоналізувати заводи, необхідні для військової промисловості, або в яких військове виробництво було призупинене через трудові страйки [182, 211].

Окрім форсованого індустріального розвитку США, вступивши в Другу світову війну, повинні були швидко та ефективно розширювати та модернізувати Збройні сили, які ще два роки тому не були готові до ведення широкомасштабних бойових дій, особливо за межами держави. Як уже було зазначено вище, події в Тихоокеанському регіоні змусили Військове міністерство підвищити мобілізаційні плани до трьох або чотирьох дивізій щомісяця на початку 1942 р., але до кінця року тільки 42 із запланованих 73 дивізій були мобілізовані. Отже, у вересні Збройним силам США, згідно із статистичними даними, не вистачало 330,000 тис. військових і плани щодо створення армії в складі 114 дивізій не були реалізовані [207].

Згідно із Ф. Трейгером, основним чинником, який обмежував розмір армії США, окрім здатності американської економіки забезпечити такі великі сили максимально швидко, було їхнє транспортування. Дослідження показали, що не більше 4,170,000 млн. осіб можуть бути відправлені за кордон наприкінці 1944 р. у випадку, якщо кількість підрозділів,

відвантажених за кордон, не перевищує 88 [203, с. 321]. Цей факт був важливим недоліком стратегії союзників.

М. Матлофф у своїй праці «Американська воєнна історія» детально демонструє статистичні дані, згідно з якими, незважаючи на безпрецедентне розширення Збройних сил США у період із грудня 1941 р. по грудень 1943 р. з 1,657,157 до 5,400,888 млн. осіб, подальшого збільшення кількості підрозділів не передбачалося. До грудня 1944 р. 4,933,682 млн. американців несли службу за кордоном у 80 дивізіях, а в 1945 р. армія США досягла загалом 91 дивізії, але три з них були розформовані для підкріплення. Решта 88 були збережені в повному бойовому складі, незважаючи на те, що до кінця кампанії в Арденнах у січні 1945 р., 47 полків в 19 підрозділах зазнавали до 100 % бойових втрат [136].

Щодо військової авіації, то М. Матлофф зазначає, що її позиції були нижчими у порівнянні із цивільною і комерційною авіацією, яка забезпечила США світове лідерство в галузі цивільної авіації напередодні війни. Військові літаки не відповідали вимогам війни і виробництво було обмеженим у порівнянні з потенціалом галузі. У 1938 р. було побудовано тільки 1 800 військових літаків і 2195 наступного року. Важливим аспектом стало скасування 1939 р. Закону «Про нейтралітет» від 1935 р., який накладав ембарго на експорт усієї військової продукції країнам, які воювали, для утримання США подалі від війни, був скасований, а Закон «Про ленд-ліз» був прийнятий в 1941 р., американська авіаційна промисловість почала відновлюватися [136].

Згідно із статистичними даними, у 1939 р. Військова авіація США (USAAC) налічувала 2 400 літаків, у той час як ВМС США мали на озброєнні 2500 літаків, 600 з яких були авіаносцями. З початком війни, армія налічувала 3,305 літаків у стані готовності, у той час як Військово-морський флот мав у своєму розпорядженні приблизно 3000 тис. літаків напоготові [136].

Дані свідчать, що у червні 1941 р. Військова авіація США була переформатована у Військово-повітряні сили (ВПС), які налічували всього 9,078 тис. офіцерів і 143,563 тис. рядових. Протягом шести місяців чисельність зросла до 22,524 тис. офіцерів (в тому числі кадетів) і 274,579 тис. рядових. Кількість літаків зросла із 6,102 до 10,329 тис. протягом того ж періоду. Було створено вісім армій ВПС, чотири з яких були засновані на континентальній частині Сполучених Штатів і по одній було засновано на Філіппінах, Гаваях, Алясці й у Карибському басейні. Протягом 1943–44 рр. ВПС зросли удвічі й досягли найвищих показників у березні 1944 р., налічуючи 2,411,294 млн. військових, з яких 38 відсотків проходили службу за кордоном, а до квітня 1945 р. ця кількість зросла до 52 % [136].

Проаналізувавши вплив Другої світової війни на США, варто зазначити, що відбулися найшвидші й найбільш ефективні трансформації як у секторі безпеки та оборони, так і в інших суміжних сферах, без яких військове форсування б не відбулось. Стан Збройних сил США із початком війни та безпосередньо перед вступом свідчив про відсутність намірів виступити на боці країн антигітлерівської коаліції, прикладом є 39 місце, яке займала армія США у світі. Точкою відліку став напад Японії на військову базу Перл-Харбор, що змусив США вступити у війну та почати форсовану модернізацію не лише Збройних сил, але і пришвидшене військове виробництво, залучивши всі можливі ресурси. Показовим є прийняття закону Сміта-Конеллі, який дозволив Президентові націоналізувати ті підприємства та заводи, які були необхідними для військового виробництва. Наступним викликом для США стала логістика, оскільки значно збільшені та модернізовані Збройні сили та техніку необхідно було транспортувати до різних театрів воєнних дій. Дана проблема не була вирішена цілком, що було недоліком стратегії союзників. Інституційно США не були готові, про довів напад на Перл-Харбор. Розвідувальні відомства потребували докорінних змін. Швидкими темпами розвивалася військова авіація, яка була

перейменована у військово-повітряні сили, половина складу яких пройшла військову службу за кордоном.

2.2 Створення Об'єднаного комітету начальників штабів як засіб покращення командування та контролю

Д. Реверон детально аналізує роль Спільної ради (The Joint Board), яка полягала у стратегічному плануванні військових операцій. Проте у міжвоєнний період, вона зіграла значну роль у підготовці об'єднаних воєнних планів (Joint Basic War Plans). Так звані «кольорові плани» були розроблені індивідуально для кожної країни, яка гіпотетично виступала стратегічною загрозою для США. Згодом були підготовлені «веселкові плани», так названі через використання різних кольорів для позначення декількох супротивників одразу. Останній план «Веселка 5» використовувався протягом Другої світової війни. Рада також розробила путівник для командування, названий «Спільні дії сухопутних військ та військово-морських сил» (Joint Action of the Army and Navy), який окреслював воєнні завдання для обох служб, а також методи співпраці під час бойових операцій [167, с. 51].

До 1939 р., міністри війни та військово-морських сил мали погодити рішення Ради до їхньої безпосередньої імплементації, але із наближенням війни, Президент Ф. Д. Рузвельт видав наказ, згідно із яким Об'єднана рада звітує перед ним щодо питань стратегій та операцій. 1941 р. було засновано Об'єднаний стратегічний комітет як частину Комітету з об'єднаного планування, щоб зменшити об'єм навантаження, оскільки розпочиналася розробка операційних планів у зв'язку із можливістю участі США в Другій світовій війні [167, с. 52].

1941 р. було створено Об'єднаний комітет начальників штабів (Joint Chiefs of Staff), партнером якого виступала Велика Британія, який став передовою організацією з безпеки [167, с. 52].

Створення об'єднаного командування було необхідним і очікуваним кроком, який був уже заздалегідь передбачений. Вступивши в Другу світову війну, США мали автономні міністерства війни та воєнно-морських сил, у підпорядкуванні яких були військово-повітряні сили. С. Реарден зазначає, що командування та контроль були об'єднані лише на верхніх щаблях в особі Президента Ф. Д. Рузвельта в рамках його конституційних повноважень як Головнокомандувача Збройними силами. Президент наполягав на власному контролі над Збройними силами, оскільки створення Об'єднаного комітету начальників штабів сприяло посиленню його авторитету. Ф. Д. Рузвельт надавав перевагу напрямку співпраці із військовими, обходячи очільників міністерств. Починаючи з 1942 р., Президент використовував Об'єднаний комітет начальників штабів, як продовження власних повноважень Головнокомандувача. Політика полягала в тому, що «завдання, які мали воєнний характер, мали бути вирішені лише Об'єднаним комітетом начальників штабів та Президентом особисто, і, коли мав місце конфлікт із цивільними вимогами, Президент повинен приймати рішення» [163].

Зазначимо, що внутрішня міністерська координація із початком Другої світової війни була безсистемною. Основними чинниками недовіри були традиції, культура відокремленості між службами (видами Збройних сил). Певного порозуміння було досягнуто між керівниками, проте такі питання, як висадка сил, стратегічні плани й розподіл ресурсів, викликали, зазвичай, дебати та розкол [163].

Із ходом війни та збільшенням об'єднаного командування такі непорозуміння виникали все частіше. Сер Дж. Слессор, який під час Другої світової війни служив у Королівських повітряних силах, а тому мав часті контакти з американськими військовими, зазначив, що «жорстокість

внутрішнього суперництва в США була сильним стримуючим чинником щодо їхніх воєнних зусиль» [181, с. 343].

Структура Об'єданого комітету начальників штабів походила зі Спільного об'єданого командування, до якого в 1942 р. було додано три комітети, які підпорядковувалися Об'єданому комітету – Об'єднаний комітет із нового озброєння (the Joint New Weapons Committee), Об'єднаний комітет із ведення психологічної війни (the Joint Psychological Warfare Committee) та Бюро стратегічних служб (the Office of Strategic Services). Перші два працювали неповний робочий день і надавали консультаційну підтримку Об'єданому комітету начальників штабів у сферах дослідження зброї, воєнної пропаганди та диверсій. Третій виконував функції операційної та дослідницької агенції, яка спеціалізувалася на шпіонажі та секретних місіях у тилу ворога. Хоча Бюро стратегічних служб підпадало під юрисдикцію Об'єданого комітету начальників штабів, мало власного керівника, який звітував безпосередньо перед Президентом [205]. У період з 1943 по березень 1945 рр. структура Об'єданого комітету начальників штабів розширилася, включивши в себе Раду із паливно-мастильних матеріалів для сухопутних військ та військово-морських сил (Army-Navy Petroleum Board) і розділивши комітети, які займалися виробництвом та постачанням, післявоєнним політико-військовим плануванням та координацією цивільних справ на визволених та окупованих територіях [163].

Хоча Об'єднаний комітет начальників штабів функціонував як еквівалент вищого органу національного воєнного командування, його статус протягом Другої світової війни не був визначений ні законом, ні виконавчим наказом. Основним завданням було ведення війни, тому Комітет не надавав значної уваги питанню власного статусу до розробки Хартії, яка визначала їхні обов'язки та сферу відповідальності. Єдиним представником, який зацікавився Хартією, був Адмірал Кінг. Через відсутність базового визначення обов'язків Об'єданого комітету начальників штабів, Адмірал

ставив під сумнів можливість подальшого ефективного функціонування структури. Проте Адмірал В. Лехі дотримувався протилежної думки: «Відсутність будь-яких фіксованих обов'язків надає можливість більшої гнучкості в організації Об'єднаного комітету начальників штабів і дозволяє поширювати свою діяльність відповідно до змінних вимог війни» [128, с. 135]. Адмірал В. Лехі наполягав, що наразі Об'єднаний комітет начальників штабів має змогу виконувати накази Президента, а Хартія обмежить їхню діяльність до прописаних функцій. Зрештою, Генерал Маршал погодився з Адміралом В. Лехі, проте згодом в інтересах Об'єднаного комітету начальників штабів, підтримав ідею Хартії у формі виконавчого наказу [128].

С. Реарден аналізує текст виконавчого наказу, який був поданий Президентові 16 червня 1943 р. Об'єднаним комітетом начальників штабів. Запропонований список обов'язків стосувався консультування Президента, формулювання воєнних планів та стратегії, а також представництва США в Комбінованому комітеті начальників штабів (Combined Chiefs of Staff). Хоча, згідно із документом, Об'єднаний комітет начальників штабів підпадав під чітко визначену схему підпорядкування та обмежив їх до виконання певного набору функцій. Президент не дав своєї згоди, аргументувавши це тим, що замість переваг, гнучкість операцій зазнає змін. У результаті Об'єднаний комітет начальників штабів продовжував здійснювати свою діяльність без письмового визначення власних функцій чи підпорядкування, але із запевненням, що Президент Рузвельт цілковито підтримує їхню діяльність [163].

Структура Об'єднаного комітету начальників штабів вимагала реорганізації, якою займався Девід МакНірні. Новостворений Об'єднаний комітет воєнного планування (Joint War Plans Committee, JWPC) отримав обов'язки планування, які належали спеціалістам Об'єднаного штабу з питань планування (Joint Staff Planners). З того часу Об'єднана група з питань

планування (JPS) виконувала роль нагляду, перегляду, вносила поправки й передавала рекомендації, отримані від Об'єднаного комітету воєнного планування (the Joint War Plans Committee). Членами Об'єднаного комітету воєнного планування були представники комітетів планування для сухопутних сил, військово-морських та повітряних сил. Була утворена внутрішня «команда планування», яка складалася із 15 офіцерів, в обов'язок яких не входили жодні інші функції. Директива, яка регулювала діяльність Об'єднаного комітету воєнного планування, наголошувала на спільності організації і вимагала відповідного виконання обов'язків «незалежно від рангу чи служби» [163].

Значне покращення діяльності Об'єднаного командування було продемонстровано їхньою спільною роботою, замість використання окремих і часто нескоординованих підрозділів служби. Відтоді підготовка внутрішньо-союзницьких конференцій стала централізованою та зосереджувалася навколо Об'єднаного комітету начальників штабів з Об'єднаним комітетом воєнного планування, який мав ключову роль у розробці необхідної для планування документації та внутрішньої службової координації. Виражена домінантність була результатом необхідності і, з прогресом війни, визнання, що як на високому командному рівні, так і під час бойових дій, співпраця була більш успішною, ніж робота кожної служби окремо [163].

Д. Реверон пояснює, що протягом війни, Об'єднаний комітет начальників штабів виконував 2 групи завдань. Перша група полягала в представництві США в Комбінованому комітеті начальників штабів та переговорів щодо розвитку великої стратегії для війни та алокації ресурсів між різними об'єднаними командуваннями. По-друге, виступав у ролі верховного командування і органу, який планує для сил США в рамках сфери відповідальності, та підпорядковувався лише Президенту США [167, с. 53].

Ми погоджуємося із думкою С. Реардена, що з одного боку, Об'єднаний комітет начальників штабів надавав багато повноважень командувачам на місцях, залишаючи за собою лише вибір командувача, стратегічних цілей та часові рамки кампаній. Командувачі на місцях були відповідальні за розробку детальних операційних планів, співпрацюючи із міністерствами війни та військово-морських сил. З іншого боку, були також залучені в такі сфери, як індустріальна мобілізація, розподіл робочої сили, управління критичними ресурсами та економіка фінансування війни [163].

Характерно, що протягом війни Об'єднаний комітет начальників штабів приймав рішення методом консенсусу, а не більшості. Служби співпрацювали, але не покидаючи, як визначив С. Хантінгтон «стратегічні концепції», які він визначив як «фундаментальний елемент служби,... його роль чи ціль у імплементації національної політики». Стратегічна концепція служби відповідає на «основне питання; яку функцію ви виконуєте, що зобов'язує суспільство відповідати за ваше обслуговування?» [167, с. 53].

У листопаді 1943 р. Генерал Маршал звернувся із меморандумом до Об'єданого комітету начальників штабів, закликаючи створити «одне міністерство війни в поствоєнний період», яке досягне результату завдяки оптимізації, покращить операційний результат і посилить цивільний контроль над воєнними справами [167, с. 53]. План Маршала передбачав створення одного міністерства під одноосібним керівництвом із трьома заступниками міністра (*undersecretaries*). Також Генерал підтримував ідею одного Начальника штабу Збройних сил (*Chief of staff of the Armed Forces*), який складатиме Генеральний штаб сухопутних сил [167, с. 53].

Проте дана пропозиція не отримала підтримки, що свідчить про те, що проблема уніфікації у США отримала неналежну увагу навіть під час Другої світової війни, яка чітко продемонструвала недоліки ведення розрізнених та нескоординованих військових операцій.

У контексті вищезазначеного доцільно розглянути три системи для безпекової організації, проаналізовані Д. Ревероном: вертикальна, розділена і збалансована. Вертикальну систему започаткували 1903 р. Згідно із цією системою, Президент видавав укази сухопутним силам через міністра війни, хоча начальник штабу Збройних сил мав прямий доступ до Президента, як Головнокомандувача та владу над усім міністерством. Дана система зводила до мінімуму цивільний контроль [167, с. 54].

Друга альтернатива передбачала наявність цивільного контролю. Військовий керівник (the military chief) мав операційний контроль над силами та відповідав перед Президентом і міністром. Міністерство військово-морських сил підтримувало таку систему [167, с. 54].

В. Крулак характеризує збалансовану систему, як таку, що надавала владу міністру над адмінстративними елементами, а військовий командир (military chief) був відповідальний за командування силами. Такий підхід використовувався Президентом А. Лінкольном під час Громадянської війни [124, с. 17].

Дебати щодо вибору системи розпочалися 1944 р. і стосувалися вертикальної й розділеної систем.

Атака на Перл-Харбор 7 грудня 1941р. не лише мобілізувала промисловість, дала поштовх економіці та армії, але і змусила США вступити у війну і виявила суттєвий провал із боку розвідувального апарату. Відсутність координації між установами, в основному між армією і військово-морським флотом, завадила забезпечити своєчасне поширення відповідної інформації між ключовими особами, які приймають рішення. Крім того, аналітики розвідки сильно недооцінили японські можливості й наміри, виявляючи тенденцію неправильного трактування та розуміння японських дій, застосовуючи американські цивілізаційні погляди під час аналізу. Згідно із даними ЦРУ, саме після війни наміри лідерів США більше

ніколи недопустити ще один Перл-Харбор, посприяли утворенню централізованої розвідувальної структури [110].

Потреба в ефективній розвідувальній службі виникла одразу зі вступом США в Другу світову війну, саме тому в червні 1942 р. було створено Управління стратегічних служб (УСС) для виконання секретних операцій та забезпечення розвідувальними даними [194].

У зв'язку із завершенням війни адміністрація повинна була вирішити подальшу долю розвідувальних можливостей, обираючи між створенням незалежної цивільної організації розвідки, що підкоряється безпосередньо президентові або збереженням управління розвідки військовими.

У вересні 1945 р. Президент Г. Трумен ліквідував Управління Стратегічних Служб і розподілив його функції між державним та військовим департаментами. Державний департамент повинен був займатися дослідженням та аналізом, а Військове міністерство утворило управління стратегічних служб, еквівалент Служби безпеки України [194].

Отже, із вступом США у Другу світову війну необхідність інституційних змін була нагальною. Розрізненість та безсистемність сприяла несвоєчасному прийняттю рішень та неефективному управлінню. Саме тому було створено Об'єднаний комітет начальників штабів, який став передовою організацією з безпеки. Автономні міністерства війни та воєнно-морських сил мали у своєму підпорядкуванні військову авіацію, а командування та контроль були об'єднані лише на верхніх щаблях. Недоліком діяльності Об'єднаного комітету начальників штабів була цілковита відсутність регламентування їхньої діяльності, оскільки не було прийнято жодного офіційного документа для визначення їхніх обов'язків та повноважень. Слід додати, що були і противники унормування діяльності Комітету, оскільки це могло б обмежити можливості виконання завдань. Саме тому, не досягнувши консенсусу щодо такого документа, Президент Ф. Д. Рузвельт надав особисті гарантії діяльності Об'єднаного комітету начальників штабів. Дебати щодо

подальшої організаційної структури та інституційних змін у секторі безпеки та оборони продовжувались, оскільки не було єдиної думки, а спротив кожної зі служб не сприяв прийняттю єдиного рішення. Генерал Маршал пропонував уніфікувати інститути в одне міністерство, проте дана пропозиція була відкинута, що знову ж таки свідчило про історичний аспект окремого існування служб та нерозуміння ефективності координації дій для ведення військових кампаній.

2.3. Роль Закону «Про національну безпеку» 1947 р. у формуванні сектору національної безпеки і оборони США

Завершення Другої світової війни, як і попередні військові конфлікти, змусило керівництво США звернути увагу також і на «колективну безпеку», що було продемонстровано найбільшою реструктуризацією у секторі оборони та реорганізацією збройних сил.

Ці зміни були започатковані Законом «Про національну безпеку» 1947 р., який залишався незмінною хартією національної безпеки США, до прийняття Закону «Про реформування національної розвідки й запобігання тероризму» в грудні 2004 р., яким була створена посада Директора національної розвідки [100].

Процес підготовки та прийняття вищезгаданого Закону розпочався фактично після нападу на військово-морську базу в Перл-Харборі, але безпосереднім поштовхом для дискусії стали події війни, які обґрунтували необхідність створення військового відомства для охорони безпеки, добробуту та миру. Дослідники історії США, що Дж. Маршалл під час Другої світової війни висловив стурбованість післявоєнними військовими домовленостями й умовами, започаткувавши дані дебати [101]. Його занепокоєння були спровоковані майбутніми можливими післявоєнними й

міжвідомчими відмінностями й суперництвом; втратою або занепадом національних інтересів у військовій справі так яскраво виражених після Першої світової війни; і труднощами післявоєнного мирного врегулювання. Погляди Джорджа Маршалла стали частиною дискусії про об'єднання або злиття військових відомств і служб.

У жовтні 1943 р. ген. Дж. Маршалл представив Об'єднаному комітету начальників штабів та армії пропозиції щодо реорганізації та об'єднання. Дана пропозиція включала в себе утворення єдиного Міністерства, який мав очолювати Міністр національної безпеки кабінетного рангу, заступники з питань сухопутних, повітряних та військово-морських сил, а також єдиний Начальник штабу Збройних сил. У плані також зазначалося про окрему службу із забезпечення й Голову адміністрації Президента, який разом із Начальником штабу Збройних сил та головами служб складуть Генеральний штаб Збройних сил. Опісля ця пропозиція була відправлена в Об'єднаний комітет із питань стратегічних досліджень, де було виявлено 2 основні проблеми [167, с. 53].

Перша полягала в появі літака, як основного інструменту ведення війни. У зв'язку із цим, виникла потреба в репрезентації повітряних сил серед інших служб. Друга проблема стосувалася конфлікту інтересів щодо вибору архітектури для нового й модернізованого воєнного апарату [167, с. 53].

Розгляд у Комітеті тривав близько п'яти місяців і не давав чітких рекомендацій. 1944 р. розпочалися слухання в Палаті Представників, які продовжувалися три роки й завершилися прийняттям Закону «Про національну безпеку» 1947 р. [124, с.16–22]

У Комітеті було представлено план Д. МакНірні. Згідно із даним планом Комітет начальників штабів безпосередньо відповідатиме перед Президентом, якому надаватиме прямі рекомендації щодо бюджету та воєнної стратегії. Загальна координація здійснюватиметься міністром, але в

разі залучення воєнного елемента, він діятиме через Командувача Збройних сил [124, С.16–22].

Ми погоджуємося із аналізом В. Крулака, згідно з яким, проблема полягала в опозиції з боку військово-морських сил та їхньої невизначеності, якою повинна бути організація безпекового сектору після Другої світової війни. Дискусії стосувалися не створення єдиного міністерства, а інституційної форми та утворення окремого підрозділу для Повітряних сил, але були питання, щодо яких Воєнно-морські сили визначилися: відсутність будь-яких дій до завершення війни, а також, значна увага повинна приділятися цивільному контролю. Тому було вирішено відкласти питання інституційної організації до завершення війни. Слід зазначити, що запропонований план уточнив концепцію трьох елементів, згідно з якою всі бойові дії на землі в компетенції Сухопутних сил, у повітрі — авіації, а на воді — Військово-морських сил [124, с. 18].

У контексті підготовки до інституційної трансформації слід розглянути Звіт Еберстадта [52], який був підготовлений на прохання міністра Воєнно-морських сил згідно запропонованого плану Д. МакНірні. Потрібно було дати відповідь на три основних запитання: чи об'єднання міністерств Військово-морських сил та війни в одну інституцію покращить національну безпеку? Якщо ні, то які зміни необхідні? Яку форму післявоєнної організації слід застосувати? [167, с. 55]. Ключовим у висновку було те, що згаданий вище план не покращував систему національної безпеки. В. Крулак вважає, що основна проблема полягала в дефектах координації між Державним департаментом, Об'єднаним командуванням, воєнними та цивільними агенціями, відповідальними за індустріальну мобілізацію [124, с. 18].

У рекомендаціях було зазначено про створення окремого кабінетного рівня Міністерства повітряних сил, але без об'єднання всіх служб у рамках однієї інституції. Також для координації зусиль із питань національної безпеки було запропоновано створити Раду національної безпеки, яка була

відповідальна за розробку й координацію політики національної безпеки, а також за рекомендації щодо бюджетних питань [167, с. 56]. Комітет із ресурсів для забезпечення національної безпеки, Комітет воєнної власності, а також, інституціоналізувати Об'єднаний комітет начальників штабів під керівництвом Ради національної безпеки, який займатиметься стратегічним та логістичним плануванням, стратегічним напрямом Збройних сил [124, с. 18]. У звіті значилася рекомендація щодо створення ЦРУ.

Д. Реверон зазначає, що було представлено ще одну пропозицію під назвою «план Коллінса», який пропонував створити начальника штабу Збройних сил, наділеним багатьма повноваженнями, міністра Збройних сил, відповідального за адміністрування, мобілізацію, науково-дослідний напрям, Комітет начальників штабів як дорадчий орган у сфері воєнної політики, стратегічного планування й питань бюджету. Розподіл на міністерства був відсутній. Коллінс вважав, що військові міністерства не можуть очолюватися цивільними [167, с. 56]. Звісно, Військово-морські сили виступили проти такого плану через надмірну централізацію. Слід додати, що основним побоюванням була можливість ліквідації Військово-морської авіації та Корпусу морських піхотинців.

Питання щодо управління цивільною особою викликали сумніви. Згідно зі звітом Еберстадта, міністр повинен мати підсилені повноваження, щоби «виступати координатором між конфліктуючими інтересами трьох служб... інтегрувати бюджет, координувати логістику, дослідницькі програми, воєнну розвідку, навчання...» [66]. Було запроваджено механізм стримування міністра від надмірної влади та контролю над трьома департаментами, який полягав у чітко встановленій обмеженій кількості його персоналу [167, с. 57].

Позиція Президента Г. Трумена була такою:

«Повинно бути єдине Міністерство національної оборони із цілковитою відповідальністю за національну безпеку... Очолювати дане міністерство має

цивільна особа, член Президентського кабінету... Також має бути створено 3 координуючих підрозділи міністерства: для сухопутних, військово-морських та повітряних сил, якими керуватимуть заступники... Має бути начальник штабу при міністерстві, який разом із командуючими трьох підрозділів утворять дорадчий орган для допомоги міністрові і Президенту» [167, с. 57].

Також Трумен додав, що «об'єднання служб має розглядатися як довгострокове рішення» [167, с. 57].

Служби не могли знайти спільний знаменник і в результаті розділилися: Сухопутні сили, підтримувані Президентом Г. Труменом, які підтримували створення єдиного міністерства, інституційно відокремлені військово-повітряні сили, єдиний бюджет, Об'єднаний комітет начальників штабів відповідальний за консультивання Президента щодо питань воєнної політики, стратегії та єдиного бюджету, обмеження воєнно-морської авіації, а також розміру й бойових функцій Корпусу морської піхоти. Інша група була представлена воєнно-морськими силами та морською піхотою, з організаціями ветеранів, які виступали проти утворення єдиного міністерства, підтримували збереження кабінетного рівня підрозділів, які братимуть участь у підготовці оборонного бюджету, негативно ставилися до запровадження посади єдиного начальника штабу, підтримували статутне утворення Об'єданого комітету начальників штабів [124, с. 19].

У липні 1947 р. Закон «Про національну безпеку» був прийнятий на знак визнання необхідності більшої єдності, координації та інтеграції в оборонних цілях. Це був компроміс, який закликав до єдиного контролю, але не злиття служб у єдину установу, що складається з трьох виконавчих відомств: Сухопутних сил, Військово-морських сил, Повітряних сил, на чолі з цивільним міністром національної оборони :

«Декларація про політику:

п.2 Прийняття цього закону виражає намір Конгресу забезпечити комплексну програму для майбутньої безпеки Сполучених Штатів; для

забезпечення створення інтегрованих стратегій і процедур для відомств, установ і функцій уряду, що стосуються національної безпеки; щоби забезпечити Міністерство оборони, у тому числі три військові відомства Армії, Військово-морських сил (у тому числі Військово-морської авіації й Морської піхоти США) і ВПС під керівництвом, управлінням і контролем міністра оборони; кожне військове міністерство має мати власного міністра і функціонувати під керівництвом, управлінням і контролем міністра оборони; забезпечити їх єдине функціонування під цивільним контролем міністра оборони, але не об'єднати ці відділи або служби; забезпечити створення єдиних або зазначених бойових команд, ясне і пряме командування таких команд; усунути дублювання в Департаменті оборони, зокрема, у галузі досліджень і розробок, спрямувавши його загальне управління й контроль міністру оборони; забезпечити більш ефективне, результативне й економічне керування в Міністерстві оборони; забезпечити єдине стратегічне управління бойових сил для їх роботи під єдиним командуванням, і для їх інтеграції в ефективну команду сухопутних, морських і військово-повітряних сил, але не створити ні єдине командування збройними силами, ні загальний Генеральний штаб Збройних сил» [198].

Закон «Про національну безпеку» звісно ж опирається на досвід двох світових війн, під час яких приймалися поспішні рішення, які пізніше були скасовані. Його кінцева значущість полягала в інституціоналізації виконавчих і законодавчих гілок влади для колективної оборони.

Е. Гузар стверджує, що основна мета Конгресу під час прийняття Закону «Про національну безпеку» полягала в тому, щоби забезпечити краще управління військовою машиною, яка могла б бути більш ефективною та економічною, ніж попередня, зберегти цивільне верховенство над збройними силами та бути інтегрованою з іншими установами, що займаються національною безпекою. Закон «Про національну безпеку» насамперед є засобом створення та організації цивільних органів у виконавчій владі для

виконання безпеково-оборонних функцій. Одним із головних завдань Закон «Про національну безпеку» – дати Президентіві та Конгресу можливість більш ефективно виконувати свої обов'язки щодо національної оборони [108].

Конгрес заявив, що однією з цілей цього закону було «забезпечити встановлення комплексної політики та процедур для департаментів, органів та функцій уряду, що стосуються національної безпеки» [108, с. 131].

Дж. Лі виділяє три ключові проблеми, які стояли перед законодавцями в 1947 р.: (1) відсутність кореляції між зовнішньою політикою та військовою силою чи невідповідністю; (2) розрив між військовими ризиками та промисловою мобілізацією або відмовою визнати важливість логістики на війні; і (3) відсутність координації між службами в багатьох сферах, крім стратегії, де, як правило, були виявлені відповіді на великі проблеми координації [132, 156].

Розглянемо, яким чином було вирішено вищевказані проблеми.

Ф. Трейгер зазначає, що було об'єднано два міністерства – війни та Військово-морських сил – в єдине Міністерство оборони з цивільним міністром, який ставав головним радником Президента з питань оборони. Також передбачалось, що три військові служби: Армія, Військово-морські сили і (новостворені, окремі) Військово-повітряні сили знаходитимуться на другому кабінетному рівні міністерства із окремими цивільними очільниками, які підпорядковуються міністру оборони. Уперше в історії було створено Об'єднаний комітет начальників штабів та Раду національної безпеки як статутний орган, який консультує Президента; і, знову вперше в історії, було створено Центральне розвідувальне управління, директор якого також очолює так звану Раду розвідки США з членами, що представляють різні відомства та органи із розвідувальними функціями, включно з Державним департаментом [203, 204].

Рада національної безпеки займається всіма питаннями у сфері оборони й зовнішньої політики та складається зі статутних членів. Спочатку цивільні міністри й голова Комітету із державних стратегічних ресурсів були в статутному списку членів; міністри були усунуті поправкою 1949 р., як і голова Комітету із державних стратегічних ресурсів в 1973 р. [79]. Відтоді до складу РНБ входять: Президент, віце-президент, державний секретар і міністр оборони. Інші представники можуть бути обрані й додані Президентом. Є положення для помічника президента з питань національної безпеки, який разом із директором ЦРУ й головою об'єднаного комітету начальників штабів, зазвичай, бере участь у РНБ [198].

У законі від 1947 р. сказано, що функція Ради полягає в тому, «щоби радити Президенту щодо внутрішньої, зовнішньої та військової політики, що стосується національної безпеки» [184, с. 535].

На думку Дж. Хоксі, незважаючи на те, що Рада національної безпеки є головним інструментом як формулювання, так і здійснення зовнішньої політики, цей орган не має ніяких повноважень, крім консультування Президента, оскільки він не може існувати без очільника держави [105].

С. Фалк у своїй праці «Рада національної безпеки...» приводить цитату, яка характеризує її діяльність: «Особливим достоїнством Закону про національну безпеку є його гнучкість... кожен Президент може використовувати Раду, як він вважає найбільш придатним у певний час» [79, с. 410].

Проблема об'єднання під єдиним цивільним контролем вирішилася шляхом створення нового структурного механізму, у якому колишні Міністерства війни, тепер армії і флоту, будуть функціонально розділені. Законом 1947 р. була встановлена назва для всієї структури Воєнна організація держави (National Military Establishment) із новоствореним департаментом Військово-повітряних сил [167, с. 59].

Усі елементи згідно із законом підпорядковувалися апарату Міністра оборони (Office of the Secretary of Defense). Дж. В. Форестал, колишній міністр флоту й один із найвидатніших та найбільш активних цивільних осіб, що були залучені до дебатів, був призначений першим міністром оборони США. Зміни, внесені в 1949 р., розширили повноваження міністра, зробивши його «центральною фігурою в координації діяльності цих трьох служб» [167, с. 60]. На кшталт із повноваженнями державного секретаря, міністр оборони став головним радником президента з питань оборони. Міністри трьох відомств, відповідальні перед міністром оборони, позбавлялися прямого доступу до Президента.

Цивільний міністр мав обмежені повноваження регулятора підрозділів, очільники яких мали прямий доступ до Президента. Було створено Об'єднаний комітет начальників штабів (JCS), на чолі якого, згідно із поправкою 1949 р., стояв військовий, який отримав право голосу в комітеті завдяки поправці 1958 р. Об'єднаний комітет начальників штабів отримав чітко окреслені повноваження планування та втілення функцій, пов'язаних із веденням війни. Угода «Key West» 1948 р. лише посилила дані функції, розмістивши Об'єднаний комітет начальників штабів в операційному ланцюзі командування [167, с. 60].

Об'єднуючий інструментарій Об'єданого комітету начальників штабів був посилений Законом «Про реорганізацію оборони» 1958 р., який вніс поправки до основоположного Закону «Про національну безпеку» від 1947 р. — дозволив указувати певні комбіновані або об'єднані командування. Вказане командування призначалося для одного мінстерства, наприклад, Стратегічне повітряне командування, із досить обширними завданнями. Комбіноване або об'єднане командування регіональне, складається з елементів трьох служб та перебуває під командуванням офіцера однієї із служб, призначеної до цієї регіональної військової секції [198].

Оскільки даний законопроект був прийнятий не лише як компромісний варіант, але і як перший крок до подальших фундаментальних змін у безпеково-оборонному секторі, це означало, що попереду його очікувало внесення поправок.

Знову було створено Комітет Еберстадта, який підготував зміни до прийнятого Закону «Про національну безпеку» 1947 р. Пропонувалося розширити повноваження міністра над збройними силами та посилити контроль над військовим бюджетом, заборонити заступникам міністра главам підрозділів прямий доступ до Президента і створити посади голови Об'єднаного комітету начальників штабів. Усі ці пропозиції були включені в законопроект Президента, поданий у Конгрес у березні 1949 р. Законопроект був схвалений палатами Конгресу, було вилучено пропозицію щодо повноважень міністра перепризначати, скасовувати чи об'єднувати бойові функції декількох підрозділів, оскільки це було причиною стурбованості військово-морських сил та Корпусу морської піхоти [167, с. 61].

Поправки 1949 р. змінили назву нового кабінету на Міністерство оборони й розширили повноваження міністра, який став головним радником президента з питань оборони, визначав напрям роботи міністерства. Ролі та місії були визначені наступним чином:

— до повноважень сухопутних сил входило проведення операцій на суші, підтримка зенітно-ракетних підрозділів і забезпечення безпеки гарнізонів, які дислокувалися за кордоном. Військово-морський флот, залишаючись відповідальним за надводні й підводні операції, зберіг контроль над морською авіацією й морською піхотою. Нові військово-повітряні сили отримали юрисдикцію над веденням війни в повітрі, повітряним транспортом і бойовою підтримкою армії [136].

Закон від 1947 р. й Закон «Про реорганізацію» 1949 р. мали визначальне значення, оскільки уперше в мирний час було створено Об'єднаний комітет начальників штабів. Голова та три керівники служб

ставали старшими офіцерами та радниками в мирний і воєнний час. Хоча вони підпорядковувалися міністру оборони, вони мали право на прямий доступ до Конгресу й до Головнокомандувача.

Закон також створив дві нові установи національної безпеки поза межами Міністерства оборони: Центральне розвідувальне управління та Раду національної безпеки.

Центральне розвідувальне управління (ЦРУ), директор якого є також головою розвідувальної ради, до складу якої входять представники всіх військових та цивільних органів, що відповідають за розвідувальні функції, включно з Державним департаментом, Федеральним бюро розслідувань, а також Національним агентством із безпеки. Статут ЦРУ покладає на нього основну відповідальність за розвідувальні операції. Згідно із законом, ЦРУ буде незалежним агентством під наглядом РНБ; займатиметься аналізом і підпільною діяльністю, але не впливатиме на політичний процес і не матиме повноважень правоохоронних органів; директором може бути як цивільна особа, так і офіцер, який буде затверджений Сенатом [110].

Ми погоджуємося із думкою Б. Бреммера, що законодавство було проривом, оскільки жодна нація не структурувала у такий спосіб розвідувальне управління. ЦРУ мало стати незалежним, центральним агентством, яке б здійснювало нагляд над стратегічним аналізом та координацією діяльності розвідки за кордоном [51]. ЦРУ буде доповнювати зусилля інших розвідувальних організацій. Це розпорядження координації без контролю гарантує змагальність як ЦРУ, так і інших установ, оскільки в них спільні цілі.

Дана норма стала гарантом незалежності американської розвідки від сильного впливу окремих політичних акторів, які приймають рішення.

З веб-сайту ЦРУ: «Закон Про національну безпеку 1947 р. запустив реорганізацію зовнішньої політики та військових відомств уряду США. Акт створив багато установ, корисних під час розробки та реалізації зовнішньої

політики, у тому числі Раду національної безпеки (РНБ). Членами Ради є Президент, віце-президент, державний секретар, міністр оборони та інші (наприклад, директор Центрального розвідувального управління), які збираються в Білому домі для обговорення як довгострокових проблем, так і більш нагальних криз. Невеликий персонал РНБ був найнятий, щоб координувати зовнішньополітичні матеріали з інших установ для Президента. Починаючи з 1953 р. помічник президента з питань національної безпеки управляв цим персоналом» [31].

В. Крулак зазначає, що внесення змін 1949 р. не було останнім. Через три роки було утворено новий комітет під керівництвом Нельсона Рокфеллера, який у своєму звіті пропонував збільшити повноваження міністра оборони та кількість персоналу під його прямим підпорядкуванням, роль голови Об'єднаного комітету начальників штабів має бути розширена. Президент Ейзенхауер позитивно оцінив висновки комітету та направив документ під назвою «Реорганізаційний план № 6». Рекомендувалося утворити 6 нових посад заступників та Генеральну раду, щоб збільшити кількість працівників для Міністра оборони. Окрім цього, кандидатура голови об'єднаного штабу мала погоджуватися Міністром оборони, а також сама структура передбачала керівництво Головою Об'єднаного комітету начальників штабів, який мав спочатку доповідати Президентові та міністрові [124, с. 20].

Комітет Палати Представників із діяльності урядових органів не підтримав дану пропозицію, аргументуючи тим, що відбувалася поступова та подальша централізація повноважень Міністра оборони, а також Голови Об'єднаного комітету начальників штабів. Зважаючи на правові колізії, план набув чинності 30 червня 1953 р. [124, с. 20].

У Законі від 1947 р. було встановлено три комітети: Комітет із державних стратегічних ресурсів (National Security Resources Board), який згодом був перейменований в Управління з мобілізаційної готовності (Office

of Emergency Preparedness) та розформований у червні 1973 р.; Комітет з озброєння (the Munitions Board) та Рада з наукових досліджень і розробок (the Research and Development Board), останні дві розташовувалися в офісі Міністра оборони та розформовані поправками від 1953 р. Їх було замінено значно важливішим Управлінням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт [66].

Процес трансформації та реформації довгий, неможливо досягнути очікуваного результату без внесення змін, переоцінки та конструктивного діалогу, тому попередні поправки знову були не останніми. Характеризуючою є думка щодо періодичності реформ А. Міллета «пропозиції щодо реформ того, як Американський уряд створює та імплементує безпекову політику виникають вздовж Потомаку з однаковою регулярністю, як цвітіння сакури» [167, с. 61]. Пройшло тільки п'ять років із моменту набуття чинності останніх змін, як знову з'явилися побоювання про неефективність, дублювання повноважень, спричинене внутрішньо-службовим змаганням, що і привело до пошуку та впровадження нової реформи. Президент Д. Ейзенхауер рекомендував подальше збільшення повноважень міністра оборони, зокрема усунути Об'єднаний комітет начальників штабів із ланцюга командування бойовими діями, замінивши попередню схему на нову, яка включає Президента, Міністра оборони на пряму до об'єднаних командирів, зняти будь-які обмеження повноважень міністра щодо перевodu, перепризначення, ліквідації чи об'єднання ролей та функцій підрозділів, а також усунути вимогу, згідно з якою міністр видає директиви воєнним управлінням через керівників підрозділів [167, с. 62].

Закон «Про реорганізацію» був прийнятий Конгресом 1958 р. і, практично всі пропозиції Президента були схвалені. Роль Міністра оборони була суттєво посилена внаслідок зменшення впливу керівників служб та Об'єднаного комітету начальників штабів, виконавчі функції якого

було передано бойовим командирам (combatant commanders), а Комітету залишили дорадчі функції [167, с. 62].

У певному сенсі зміни, що виникли внаслідок поправок до Закону «Про реорганізацію» Міністерства оборони від 1958 р. були найбільш значними та тривалими. Цьому сприяли два чинники. З часу прийняття закону в 1947 р. була можливість на практиці випробувати всі положення, усвідомити недоліки та знайти нові рішення. Другий чинник був більш стимулюючим. 4 жовтня 1957 р. Радянський Союз успішно запустив перший штучний супутник Землі.

Зміни 1958 р. розширили повноваження міністра оборони переводити, перепризначити, скасовувати або об'єднувати служби та функції, включно з повноваженнями, що стосувалися часових рамок і обмежень, що накладаються Конгресом. Цей закон прояснив ланцюг командування від Головнокомандувача до командувача окремого виду збройних сил, а також тим, хто діє спільно [167, с. 62].

Служби зберігали контроль над підготовкою, обмундируванням та організацією сил для об'єднаних командувань а також усіх підрозділів та окремих осіб, які не ввійшли до цих командувань. Ці служби також відповідали за матеріально-технічне забезпечення всіх сил. Реорганізація 1958 р. також створила потужний інструмент у новому Управлінні науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (Office of Defense and Research and Engineering) [167, с. 62]. Його директор «є головним радником та помічником Міністра оборони з кадрових питань... науково-технічних питань; основних та прикладних досліджень; досліджень, розробки, випробування та оцінки зброї, систем озброєння та військової техніки» [167, с. 62]. Він контролює всі дослідження «і за погодженням із заступником міністра оборони США з питань міжнародної безпеки допомагає дружнім країнам у військових дослідженнях та розробках» [167, с. 62].

Висновки до розділу 2

Всі вище згадані реформи, починаючи із 1947 р., мали на меті недопустити утворення в США Генерального штабу Прусівського стилю та запобіганню можливості перетворення на мілітарну державу. Останній закон, прийнятий 1958 р., розділив функції та попередив концентрацію повноважень в руках однієї людини. Відповідальні за тренування та озброєння, не впливатимуть на їхнє використання. Установи із функціями планування та координації воєнними операціями (Об'єднаний штаб) не матимуть можливості виконання, оскільки дана функція була поширена між бойовими(польовими) командирами, які відповідали перед Міністром оборони, які, в свою чергу, не могли контролювати ні постачання обладнання (зброї), ні тренування персоналу.

Друга світова війна була тим чинником, що змінив курс країни. Зміни відбулися не тільки в безпеково-розвідувальному секторі, але в демографічній ситуації у державі. Війна також змінила конфігурацію політичної влади: зміцнів інститут Президента та збільшилася політична відповідальність Федерального уряду.

До Другої світової війни країна не вбачала необхідності у професійній, централізованій розвідувальній організації. 7 грудня 1941 р. необхідність в централізованому розвідувальному управлінні була визнана, нападом Японії на військову базу Перл-Харбор. Був прийнятий Закон «Про національну безпеку» 1947 р., який реорганізував та модернізував збройні сили США, зовнішню політику і апарат розвідувального співтовариства. Було створено багато установ, робота яких показала свою ефективність при розробці та імплементації зовнішньої політики:

- створено Раду національної безпеки та ЦРУ;
- об'єднано міністерства війни та військово-морських сил в Національне військове відомство на чолі з міністром оборони, і
- визнано ВПС США як незалежну службу.

Дебати про те, як найкраще забезпечити «Спільну оборону Сполучених Штатів Америки було розпочато розробниками Конституції. Слід зазначити, що ці дебати продовжуються і досі, оскільки участь США у різних воєнних кампаніях не припиняється, а кількість загроз постійно зростає, так само як і змінюється форма останніх. Після Другої світової війни до дебатів було включено наступні моменти: теорія та практика використання стратегічної і звичайної сили; організація збройних сил; формулювання та імплементація оборонної політики; цивільно-військові відносини; військові союзи; розмір, вартість та методи набору військової сили; дослідження, розробка та придбання зброї; збір та оцінка відкритих та прихованих розвідувальних даних.

Національна безпека є частиною урядової політики, мета якої полягає у створенні національних та міжнародних політичних умов, які є сприятливими для захисту або розширення важливих національних цінностей проти наявних та потенційних супротивників. Такі цінності або фундаментальні принципи, на яких ґрунтується існування держави, можуть бути виведені з різних джерел, наприклад, закону, звичаю тощо. Ці принципи або цінності є життєво важливими якщо їх ліквідація чи радикальна зміна суттєво змінять характер держави або політичну систему, у якій вона функціонує.

У США інтегрована система для розробки національної політики безпеки була формалізована відносно нещодавно. Прийнявши Закон «Про національну безпеку» 1947 р., Конгрес заявив, що однією з цілей Закону було «забезпечити створення комплексної політики та процедур для департаментів, агентств та функцій уряду, які стосуються національної безпеки» [146]. Разом із поправками цей Закон мав вирішальний вплив на Збройні сили США та воєнні відомства загалом.

Закон (зі змінами) започаткував такі організаційні інновації. Два окремих міністерства оборони і флоту було об'єднано в Міністерство

оборони із цивільним очільником, який також був радником Президента з питань безпеки та оборони. Це передбачало, що Армія, Військово-морські сили і новостворені відокремлені Військово-повітряні сили розміщувалися на наступному рівні після Міністра оборони та очолювалися цивільним секретарем, який був підлеглим міністра оборони. Уперше було створено Об'єднаний комітет начальників штабів на чолі з головою і складався з голови і трьох начальників штабів. Також вперше було створено Раду національної безпеки як статутний орган, що консультує Президента

Центральне розвідувальне управління також було створено вперше, директор якого також входив у Розвідувальну раду, з членами, що представляють різні відомства та агенства, в компетенції яких є розвідувальні функції, у тому числі вони представляють Державний департамент.

Окрім вищезазначених інновацій, запроваджених Законом «про національну безпеку» від 1947 р., спеціальні та регіональні комбіновані команди, які разом із вищевказаними та традиційними аспектами спільної оборони (наприклад, щорічне подання рішення Конгресу щодо оборонного бюджету) допомагають визначити сферу національної безпеки.

Після набуття чинності Закону «про національну безпеку» академіки та спеціалісти зосереджували свою увагу на значенні «національної безпеки», зокрема цінностях, цілях та інтересах, які вкладаються в концепцію; впливі таких чинників, як стабільність/нестабільність, сприйняття загроз та «холодної війни»; взаємодії між виконавчою та законодавчою гілками влади після формулювання, фінансування та впровадження політики національної безпеки; теоретичних роздумах про війну чи ядерну або звичайну, обмежену або партизанську; різних стратегічних політиках оборони, що проводяться — односторонні, двосторонні або багатосторонні, ядерні; стримуванні і проблемах контролю за зброєю; і економіці оборони та розподілі оборонних ресурсів.

РОЗДІЛ 3.

ЗНАЧЕННЯ ВІЙНИ У В'ЄТНАМІ ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Проблема війни у В'єтнамі

Війна у В'єтнамі виявилася найбільш затяжною в історії США. Її вплив важко переоцінити, оскільки саме військові дії стали причиною змін не тільки в оборонно-безпековій сфері, але і вплинули на громадськість, спричинивши важкий післявоєнний синдром.

Для цілковитого розуміння чому США вирішили долучитися до вирішення конфлікту в Південно-Східній Азії, варто повернутися до подій 1947 р., коли була сформульована післявоєнна політика США, а також впроваджена політика стримування та план Дж. Маршалла. Вищезгадані ініціативи мали на меті одну ціль – стримування комунізму, оскільки СРСР сприяв поширенню світового комуністичного руху. СРСР, використовуючи сили Червоної армії, досягав своїх цілей на теренах Європи, розмістивши війська на територіях країн-сателітів. Перепон для подальшого просування на Захід не було, оскільки країни були виснажені війною, а потужні Комуністичні партії готові були виступити із закликом про допомогу.

Саме така воєнна загроза і викликала запровадження політики стримування. Концепція «балансу сил» мала бути відновлена. Доктрина Трумена, яка спочатку була спрямована на Туреччину та Грецію, трансформувалась у загальний принцип, за яким США надавали допомогу кожній країні, яка знаходилася під загрозою комуністичної агресії чи диверсійної діяльності [97].

План Дж. Маршалла був складником політики стримування, за допомогою якого держави Західної Європи отримували значну фінансову допомогу для відновлення економічної ситуації, яка створювала, так званий, захисний механізм супроти комуністичних агресивних планів. Завдяки своєму успіху вищезазначений план також зумів перерости в загальний принцип надання фінансової допомоги. До сьогодні у міжнародних відносинах він застосовується як специфічний термін. Прикладом є постійні заклики надання Україні відповідного плану для протистояння російській агресії.

Згадані вище елементи політики США і стали передумовою втручання в справу Південно-Східної Азії, яка на той момент розглядалась як Європа 1947 р., й успіх якої визначив наперед дії американського керівництва. Проте проблеми, які постали перед США у В'єтнамі, цілковито відрізнялися від європейських [97].

Причиною активних дій США спочатку стала війна в Кореї, яка розглядалась урядом Сполучених Штатів як початок повномасштабної кампанії із захоплення світу під керівництвом СРСР. У рамках даних подій було прийнято рішення виступити на боці Південної Кореї. За схожих обставин було вирішено надати фінансову та матеріальну допомогу Збройним силам Франції задля перемоги над в'єтнамськими комуністами. 1954 р. Франції загрожувала поразка, якби Голова Державного департаменту США Дж. Ф. Даллес та Адмірал А. Редфорд, а також і голова Об'єднаного комітету штабів не рекомендували Президенту Д. Ейзенхауеру залучити військово-повітряні сили на стороні Франції. Надання військової підтримки вписувалось у концепцію політики стримування та підтримки антикомуністичного режиму в Південному В'єтнамі (після розділу країни в 1954 р.). Хоча, коли зазначений режим перейшов у стадію дезінтеграції, США продовжували свою політику, незважаючи на те, що політичний розпад

Південного В'єтнаму представляв собою схожу загрозу для США, як захоплення Південної Кореї Північною [97].

Незважаючи на умови війни зі США, уряд Північного В'єтнаму зумів зберегти часткову незалежність та самостійність супроти СРСР та Китаю, використовуючи свої можливості для зіткнення між двома державами. У зв'язку із цим слід звернути увагу на джерело комунізму у В'єтнамі, оскільки він не був контрольований ні Китаєм, ні СРСР. Саме тому стратегія США зі стримування комунізму була виправдана лише щодо Північного В'єтнаму, який однаково не міг вплинути на баланс сил у Азії.

Слід розглянути інструменти, які США використовували задля досягнення цілей: протиповстанські та національної розбудови на півдні, бомбардування півночі. Розглянемо детальніше всі вищезазначені методи.

А. Ханамі справедливо зазначає, що партизанська війна, яку населення підтримує або не вступає в активну боротьбу проти, не може бути виграна. Партизани є складником соціальної та політичної структури суспільства, що несе в собі небезпеку, оскільки кожен громадянин є потенційним партизаном. Усе суспільство В'єтнаму утворило цілу спільноту, де кожен був партизаном, частковим партизаном, помічником, який давав одяг та ховав комбатантів, будував укриття, виготовляв зброю. Лише меншість залишалася пасивною або ворожою до партизанів. У Південному В'єтнамі США довелося зіткнутись із примітивно озброєною нацією у війні, яку можна було виграти лише знищивши все населення [97].

Ми погоджуємося із думкою А. Ханамі, що термін «пацифікація», який протягом десяти років визначав війну, був приречений на фіаско. В його основу була покладена неправильній концепції, що партизани були ворожим елементом суспільства, який може бути відокремлений від війни, тому для перемоги, необхідно було знищити або вивезти всіх чоловіків, які здатні носити зброю. Це завдання виконати було неможливо, тому що в разі послаблення окупації села поверталися під партизанський контроль [97].

Уся складність ведення війни полягала в різниці між мотивацією партизанів та професійної армії. Жодна армія не вистояла б перед натиском США на партизанські сили Південного В'єтнаму. Із 1965 р. Саме тому, військові лідери США постійно заявляли про падіння В'єт Конгу, так би і сталося, якби вони були професійною армією, але, будучи протагоністами, єдиним виходом для партизан була смерть. Професійна армія, яка проти них діяла, виконувала свої обов'язки ефективно та сміливо, використовуючи різні тактики для ведення «некласичної війни», тому що партизанська війна не належить до жодної із категорій, а тому не може бути виграна загальноприйнятими методами [97].

Воєнна кампанія у В'єтнамі складалась із воєнної та політичної частин, яка була ключовою. Задля виграшу політичної війни США розробили всеохопну програму політичної, соціальної та економічної реконструкції Південного В'єтнаму. Ціллю всіх заходів було встановлення уряду, який би зумів привернути прихильників, які не ідентифікували себе із жодною зі сторін, проте ця програма зіткнулась із трьома перешкодами, які не вдалося подолати.

По-перше, уряд Південного В'єтнаму був воєнним, незважаючи на проведення виборів, які мали надати йому демократичне забарвлення. Збройні сили були адміністративною структурою та забезпечували підтримку. Армія розглядалася населенням як ворог, через жорстоке ставлення до селян, а також через участь військових на стороні Франції в боротьбі проти власного населення [97].

По-друге, присутність окупаційних військ, без яких ні армія, ні уряд не могли виконувати свої функції. Незважаючи на наміри США, серед населення зростало негативне ставлення та бажання викоринити окупантів, а підтримка влади лише дискредитувала діяльність останньої [97].

По-третє, радикальні зміни потребували соціальної, економічної та політичної реформ особливо у сфері розподілу землі. Саме такі дії допомогли

В'єт Конгу завоювати прихильність громадян, а уряд Південного В'єтнаму представляв інтереси невеликої групи землевласників та представників середнього класу, які б втратили свої економічні, соціальні та політичні привілеї у боротьбі із Північним В'єтнамом за утримання статусу-кво [97].

Останній аргумент, який застосували США — бомбардування Півночі В'єтнаму [97]. Такі дії мали припинити потоки допомоги Півдню та змусити Північний В'єтнам до переговорів. США помились у своїх припущеннях, що всі проблеми походять через іноземну агресію і їх можна уникнути, коли північний сусід перестане впливати.

Розглянемо причини війни на півдні. Проблема полягала в режимі Дієма, який поєднував націоналізм із тоталітарним захистом економіки та соціальним статусом-кво, тому Північний В'єтнам позитивно сприйняв процес розпаду вищезгаданого режиму, але він не був причиною війни. 1965 р., коли Південний В'єтнам був на межі поразки, за офіційним даними 90 % зброї, якою володів В'єт Конг мали американське походження, а щорічна інфільтрація з Півночі складала не більше декількох тисяч людей, які походили з Південної частини, саме тому, війна не могла бути виграна за допомогою бомбардувань Півночі:

«... Що б сталося, якби Ханой раптово зникнув? Якщо уявити, що критична інфраструктура на Півночі знищена. На Півдні однаково залишалось 200 тис. озброєних повстанців. Їжею вони могли себе забезпечити без підтримки Півночі. Без зіткнень із регулярними збройними силами, вони мали змогу довго підтримувати рівень озброєння та терористичної діяльності. Вони б могли діяти протягом наступних 10 чи 20 років» [97, с. 249].

Саме відсутність прогресу на Півдні, змушувала США покладати свої надії на прогрес у війні та перемогу над Північчю.

Звісно, США мали шанс виграти війну в разі затягнення військових дій, проте, традиційні методи, які б змусили противника здатися, не були ефективними, а знищення такої кількості ворогів було неможливим.

Жодна нація не може пройти таку війну без моральної шкоди, яка стає особливо тяжкою, коли немає жодної воєнної чи політичної вигоди, яка може виправдати вбивство заради вбивства. І це особливо тяжко для такої нації як США, заснованої як новий експеримент в управлінні, моральної вищості тому, яка виконувала унікальну місію не лише для себе, а й для всього людства.

А. Ханамі вважає, що відповідь на питання, чому США продовжили боротьбу у війні без цілі, дуже проста — престиж [97].

Отже, залучення США у війні у В'єтнамі відповідало політичній доктрині, яка мала на меті стримування комунізму після завершення Другої світової війни. Спочатку такі дії були застосовані в Європі, над якою нависла загроза просування СРСР далі на Захід із використанням Червоної армії як ефективного інструменту, а також представників комуністичної партії на місцях. Доктрина Трумена, застосована для підтримки Греції та Туреччини, була фактично екстрапольована на Азію, де розвивалися схожі події із розширення контролю СРСР. Підґрунтя дій США у В'єтнамі часто викликає суперечки, оскільки реальної вигоди там не було, національні інтереси США не порушувались, а роль В'єтнаму в регіоні не була настільки великою. США вступили в довготривалу війну, яка не лише посприяла початку дебатів щодо змін у законодавстві та реорганізації Збройних сил США, розробки програм для посттравматичного синдрому та ветеранів, але й залишила всі наступні покоління травмованими війною у В'єтнамі.

3.2 Аспекти наслідків війни у В'єтнамі

Перш ніж перейти до аналізу наслідків війни у В'єтнамі, потрібно звернутися до досліджень двох наукових шкіл, які займалися даною проблематикою.

Л. Гелб у своїй праці «Іронія В'єтнаму» аналізує роботу двох шкіл. Одна з них, школа перемоги, притримується думки, що вступ у конфлікт із залученням військової сили передбачає швидку й однозначну перемогу. Інша школа реформістів, пропагує зміну інституцій та політики для упередження повторення вищезгаданої війни [93].

Школа перемоги розподіляється на тих, хто вважає війну помилкою, та на тих, для кого це була необхідність. Єдине, що їх об'єднує, це переконання в невірності та помилковості ведення війни у В'єтнамі [93].

Оскільки дана школа складається із військових та політичних консерваторів, є розподіл між вибором майбутніх зобов'язань, але взаємна згода полягає у цілковитій підтримці престижу та довіри, шляхом використання всіх наявних військово-технічних засобів під час війни.

До складу школи реформістів входять члени, на думку яких війна була помилкою й потрібно знайти шляхи недопущення її повернення. Ліберали та помірковані, об'єднані ціллю приборкати військову силу та формувати політику з обмеженим поглядом на те, що є життєво-важливим для безпеки США. Цікаво, що наприкінці 1970-х рр. більшість членів обох шкіл погоджувались із тим, що Сполучені Штати не повинні втручатися, застосовуючи силу, у країни, що розвиваються [93].

Жодна школа не звертає уваги на критичний елемент досвіду війни у В'єтнамі, елементи системи, які зробили війну та спосіб її ведення необхідними, і не розглядає дотичну проблему, як боротися з помилкою після того, як її було зроблено.

Школа перемоги розглядає різницю у військовій стратегії Президента Л. Джонсона та Президента Р. Ніксона. Стратегія Л. Джонсона базувалася на трьох взаємопов'язаних принципах: поступова ескалація, обмежувальний перелік допустимих операцій (відсутність мінування гаваней, відсутність бомбардування населення в Північному В'єтнамі, відсутність широкомасштабних транскордонних операцій тощо), а також декларативна політика, яка дала зрозуміти, що США не мають наміру загрозувати існуванню північно-в'єтнамського режиму. Цілі стратегії полягали як у тому, щоб дати Ханю додатковий стимул до ведення переговорів, так і уникнути більш широкої війни. Уникнення широкої війни означало відсутність дій, що могло призвести до застосування контрзаходів із боку Радянського Союзу та Китаю [93].

Річард Ніксон, з іншого боку, вибрав військову стратегію, прив'язану до масових і швидких військових дій, до списку менш заборонених цілей для бомбардування, а також декларативної політики, яка не давала відповіді, що може статися з північно-в'єтнамським режимом у разі його збереження. Відповідно, США вторглися в Камбоджу в 1970 р., підтримали удар Сайгона в Лаосі 1971 р., а 1972 р. відновили широкомасштабне бомбардування Північного В'єтнаму, мінування гаваней, а пізніше було схвалено бомбардування самого Ханю [93].

Р. Ніксон, як і Л. Джонсон, повинен був діяти, не провокуючи втручання Пекіна чи Москви. На відміну від Л. Джонсона, який обмежив військові дії в Індокитаї, Р. Ніксон розширив застосування дипломатії. План — «вихід із В'єтнаму» здійснювався із залученням Москви й Пекіну, а не Ханю. Використовуючи китайсько-радянське суперництво та ініціюючи політику розрядки з обома країнами, США сподівались і розраховували, що вони будуть стримувати Ханю і зможуть запобігти американській поразці [93].

Чи був підхід Річарда Ніксона успішним? На перший погляд — так. Незважаючи на повторне посилення війни, Москва й Пекін не втручались. Початково, СРСР домагався розрядки, тому візит Президента Ніксона до Москви був добре сприйнятий. Проте, незважаючи на загрозу перевагам розрядки з Вашингтоном, інтервенція не відповідала інтересам комуністів. На час реескалації в 1972 р. в Сполучених Штатах було 8 авіаносців, близько 200 бомбардувальників В-52 та численних інших літаків у театрі військових дій Індокитаю та поблизу нього. Військово-повітряні сили США почали використовувати так звані «розумні» бомби з більшою ймовірністю влучити в ціль, ніж боєприпаси, які використовувалися протягом попередніх бомбардувань. Отже, Сполучені Штати мали перевагу [93].

Рішучість Р. Ніксона також мала вплив на дії у Південному В'єтнамі. Мінування гаваней та залізничних зв'язків між Північним В'єтнамом та Китаєм скоротив потік поставок до Ханюю. Це так само зменшило потік поставок до Південного В'єтнаму [93].

Л. Гелб зазначає, що політична стратегія Р. Ніксона довела свою ефективність. У зв'язку із наростанням антивоєнного руху Конгрес повинен був визначити кінцеву дату участі США у війні. Вибори Президента США наближались і кандидати здобували підтримку завдяки своїй позиції щодо війни у В'єтнамі. Прикладом можна вважати сенатора Дж. С. МакГоверна, який став кандидатом у президенти від демократичної партії значною мірою завдяки позиції проти війни. Стратегія в'єтнамізації, запроваджена Президентом Р. Ніксоном, сприяла прискоренню трансформації основних аргументів Лібералів проти війни, оскільки була зменшена кількість загиблих американців. Фокус аргументів було зміщено із безнадійності перемоги у війні до її аморальності. У такий спосіб антивоєнних рух всередині країни було послаблено, а Президент Р. Ніксон, аж до заяви Г. Кіссінджера в жовтні 1972 р. про те, що «мир ось-ось настане» [93], забезпечив підтримку більшості американців.

Отже, стратегія Р. Ніксона допомогла утримати Москву та Пекін у затоці, негативно вплинувши на Північно-В'єтнамські військові операції на Півдні та отримала підтримку американців. Проте дані свідчення не доводять успішність обраної стратегії, оскільки потрібно встановити, що саме діяльність Президента призвела до підписання Ханоем умов врегулювання.

Суть Паризьких угод січня 1973 р. полягала в домовленості Північного В'єтнаму про повернення військовополонених у США в обмін на повне виведення американських військ із Південного В'єтнаму. Л. Гелб аналізує чому ця угода не була запропонована кілька років раніше. Адже до 1973 р. адміністрація Президента Р. Ніксона не підтримувала можливості вищезазначеного обміну. Тривалий час США вимагали виведення північно-в'єтнамських військ із Півдня. Адміністрація, нарешті, відмовилася від цієї умови, надавши натомість запевнення про підтримку США в разі порушення північно-в'єтнамського перемир'я. Згідно із твердженнями Г. Кіссінджера, вимоги Ханоя щодо усунення Тхеу від влади, які були зняті наприкінці 1972 р., були перепорою на шляху до підписання угоди. Для Вашингтону усунення від влади Тхеу було вигідним, проте ціль Ханоем завжди полягала в тому, щоб позбавити Південь від зовнішніх військових сил. Безумовно, Паризькі угоди не забороняли Сполученим Штатам повторно втрутитись, проте це було малоймовірно з політичних міркувань [93].

Ми погоджуємося із думкою, що школа перемоги не є корисною у сфері оцінювання життєво-важливих інтересів та взятих на себе зобов'язань. Прихильники надають перевагу дискусіям про те, як застосовувати воєнну силу. Тенденція полягає у тому, щоб сприймати виклик як такий, що заслуговує на цілковиту відповідь або на її відсутність. Крім того, школа не задавалась питанням, що робити з помилково взятим на себе зобов'язанням. Деякі прихильники цієї школи були прибічниками того, що потрібно дотримуватися зобов'язання, незалежно від того чи воно є вартісним. Це породжувало небезпеку оскільки у 1975 р. розгорілася Громадянська війна в

Анголі. Школа визначає необхідність і дозволяє політиці США керуватися найбільш слабкими ланками системи, яка і призвела до війни у В'єтнамі [93].

Хоча школа перемоги виправдовує все необхідне, школа реформістів виступає за новий набір цінностей та обмежень для держави. Члени цієї школи, вони в основному ліберали й помірковані в обох партіях, — здебільшого були ранніми прихильниками американського зобов'язання перед Південним В'єтнамом. Поступово представники школи розглядали війну здебільшого як помилку, інтервенцію яку не потрібно повторювати, та вважали, що контрольоване втручання означало зміну політики та урядових структур [93].

Політичні приписи школи реформістів різняться. Загальна думка полягає в тому, що США повинні бути готові брати участь у війні в Європі та Японії, але школи розходяться у підходах щодо Ізраїлю та Південної Кореї. Що стосується країн, що розвиваються, то їхні розбіжності найбільш помітні. Деякі з них не виключали б прямого американського втручання, якщо нападниками були б Радянський Союз і Китай. Інші обмежують втручання Сполучених Штатів із залученням тільки повітряних та військово-морських сил, а сухопутні бої вестимуться іншими. Безпосередня участь Збройних сил США засуджується [93].

Незважаючи на різні підходи до воєнної стратегії, усе визначається фундаментальним мисленням США про зовнішню політику. Е. Равенал стверджував, що основні засади зовнішньої політики, повинні:

«сходитись у точці невтручання — скептицизм щодо контролю над міжнародним порядком. Це напрямок проти використання навмисного насильства, щоб запобігти або упередити майбутню небезпеку, передбачити майбутні недоліки, проводити довгостроковий захист, посилити довіру у важливих справах, втручаючись у незначні. Отже, сукупність заходів, які встановлюють структуроване упередження щодо втручання,

приведе до глибоких змін у напрямку нашої зовнішньої політики» [162, с. 125].

На ранніх етапах прихильники школи реформістів, критикуючи попередні політичні стратегії, привернули увагу до питання двосторонньої іноземної допомоги. Стверджувалось, що такий вид допомоги створив безпекові інтереси США там, де їх раніше не було й підсилив наявні. Двостороння економічна і військова допомога поглибила участь США у В'єтнамі, збільшила ставки та створила нові стимули для підтримки тогочасних режимів незалежно від їхньої значущості. Допомога поглиблює військове залучення [93]. Ми вважаємо, що твердження, що допомога посприяла взяттю зобов'язань США перед режимом у Сайгоні, хибним. Зростання двосторонньої допомоги радше слідувало, а не передувало базовому зобов'язанню перед некомуністичним Південним В'єтнамом. Програми допомоги були відображенням попередніх зобов'язань, а також способом їх здійснення.

Звісно, є багато вагомих причин для усунення двосторонніх програм допомоги, які, безумовно, збільшують американську ідентифікацію з багатьма репресивними режимами й найчастіше є формою допомоги, яка не сприймається отримувачами. Необхідно усвідомити, що інститути та цінності керують зобов'язаннями.

Такі ж заперечення можуть бути зроблені реформаторами, які прагнуть контролювати зобов'язання та втручання шляхом зменшення військових витрат. Тут знову ж таки важко побачити зв'язок між бюджетом Пентагону та зобов'язанням у В'єтнамі. Витрати Пентагону зросли після початку Корейської війни та після зобов'язання перед В'єтнамом. Бюджет вирівнявся протягом останніх років правління Президента Д. Ейзенхауера, дещо збільшився на початку правління Президента Кеннеді, а потім знову зрівнявся протягом 1964 та 1965 рр. під час правління Л. Джонсона. Рішення про можливість ведення обмеженої ядерної війни (nonnuclear limited war

options) призвело до зростання витрат під час керівництва Дж. Кеннеді, а не навпаки, а рішення про вступ у прямі й масові бої у В'єтнамі призвело до збільшення бюджету за Л. Джонсона, а не навпаки [162].

Деякі реформатори конкретизували цю точку зору, вказуючи на те, що суттєві скорочення чисельності сил загального призначення можуть полегшити завдання президентові не втручатися. Г. Алісон, Е. Май та А. Ярмолінський зауважили у «Foreign Affairs»:

«Для критичної змінної — це набір очікувань у рамках бюрократії, а очевидна мізерність у неядерних силах допоможе переконати бюрократію, що Президент прагнув дотриматися припущень, про які він оголосив» [35, с. 588].

Однак важко погодитися з тим, що бюрократія є «критичною змінною» або що «мізерність» завадить Президентові втручатися. Бюрократія (особливо військова бюрократія) не була головною силою для прийняття зобов'язань [93]. Зауважимо, що опозиція до зобов'язань була задіяна настільки, наскільки дозволяла бюрократія. Можливо, є багато вагомих причин для скорочення витрат на оборону, але припинення зобов'язань не є однією із них. Сили настільки стримані, щоб уникнути будь-якого втручання у справи держав Третього світу, цілком можуть виявитися надто стриманими, щоб впевнено втрутитися будь-де. Крім того, виключення варіантів шляхом обмеження можливостей ставить ситуацію в глухий кут. Це стратагема, яка перешкоджає тому, щоб Президент міг зробити те, що він прагне зробити. Нарощування воєнних сил США в рамках гнучкої програми реагування на початку 1960-х рр., що дозволило здійснити масштабне втручання у В'єтнам, стало результатом адміністративної політики, а не причини. Це була раціональна стратегічна адаптація до доктрини стримування, яка здійснювалася саме тому, що адміністрація хотіла мати можливість застосувати силу для запобігання створенню нових комуністичних урядів. Антикомуністична доктрина стримування привела США до В'єтнаму, а не

військові гнучкі варіанти, доктрина та політика, більше, ніж стратегія та тактика, що від них залежить, є проблемою для майбутнього.

Більшість прихильників школи реформістів прийняли ці контраргументи й зосередили увагу на більш широких політичних питаннях, а також на установах та процедурах системи. Члени школи запропонували зменшити повноваження Президента та посилити повноваження Конгресу. З причин, які є зрозумілими, але необґрунтованими, стало популярно в колах реформаторів звинувачувати президентів у війнах і шукати мудрості та стриманості в Конгресі [93].

Аргументи про верховенство президентства в закордонних справах на сьогодні добре відомі. Безперечно, повноваження, надані Дж. Кеннеді, Л. Джонсону та Р. Ніксону, були набагато більшими, ніж у їхніх попередників, і, можливо, перевищували ті, що дозволені Конституцією [93]. Ймовірно, що є правильним твердження, що президенти склали основну силу, що визначала зобов'язання перед В'єтнамом та основну перепону щодо виходу з війни.

З таких міркувань реформатори звернулися до Конгресу. Не варто забувати, що тиск Конгресу на Президента Г. Трумена в період Корейської війни та після «втрати» Китаю, щоб запобігти комуністичним здобуткам у будь-якій іншій країні та в будь-якому місці, був величезним. Лідери Конгресу були готові підтримати втручання Д. Ейзенхауера в Ден Бен Фу (Dien Bien Phu), доки США підтримували союзники. Незважаючи на це, реформатори звернулися до Конгресу не тому, що вони забули роль Конгресу в прийнятті зобов'язання, а тому, що поклали надію на роль Конгресу в припиненні війни, що виправдало сподівання. Факт залишається фактом, що Конгрес не прийняв обмежувальне законодавство про війну, доки всі американські війська покинули Індокитай. До 1973 р. Сенат прийняв законопроекти, щоб встановити кінцеву дату для американської участі, але Палата представників їх відхилила [93].

Нові про конгресові погляди спровокували поштовх законодавчих ініціатив, корисних у сенсі посилення системи балансу та противаг. Процедури перегляду Конгресу були прийняті в закон, що зменшує секретність виконавчої влади, викриває бюрократичні принципи, ведення дипломатії стає більш відкритим. Але якщо є один урок із виходу з В'єтнамської війни, який може протистояти випробуванню часу, то він означає, що Америці не потрібні нові доктрини. Нові учення освячують нові істини, а нові істини створюють нові сумніви, нові примуси — нову основу необхідності. Усе, що стає необхідним робити насамперед, практично неможливо скасувати згодом [93].

Отже, згідно зі школою перемоги, США виправдовують помилки в перемозі, а школа реформістів працює на уникнення ще однієї помилки. Жодна з них не приносить необхідного заспокоєння. Перша дає обіцянку тільки загроз і сили. Остання пропонує певну наївність. Тільки одна річ залишається сталою, якщо оглянутися на В'єтнам, Китай, Мюнхен та Сараєво, це те, що помилки будуть. Отже, проблема полягає не стільки в запобіганні, скільки у виході, а рішення — це не стільки реструктуризація уряду, скільки зміна основного ставлення до системи та її функціонування.

Постає питання про те, як визначити помилкове рішення. Але це є більш філософською, ніж практичною проблемою. Аналіз подій свідчить про те, що американці, фахівці з питань зовнішньої політики, політики та іноземні лідери, зважаючи на аналіз затрат-витрат та моральних цінностей, дійшли висновку, що Війна у В'єтнамі була помилкою задовго до завершення. Те ж саме можна сказати про зусилля США, спрямовані на ізоляцію Китаю після 1950 р., або про західні спроби заспокоїти Гітлера наприкінці 1930-х рр., або про політику, що призвела до Першої світової війни. Проблема полягає у перетворенні ретроспективної обізнаності про помилки, поверненні політики, і подолання необхідності, яка перевершила факти.

Багато пропозицій, висунутих школою реформістів, допоможуть реструктурувати стимули в системі, зробити її більш осмисленою і більш політично здійсненою, щоб змінити політику. Багатостороння, а не двостороння допомога полегшує уникнення ідентифікації з певним режимом.

Резолюція «Про воєнні повноваження» (The War Powers Resolution) від 1973 р. є хорошим прикладом. Конгресмени дійшли висновку, що зібрати більшість голосів проти Президента стане можливим після того, як усі американські війська будуть виведені з В'єтнаму. З огляду на вищезазначене, Конгрес сформував резолюцію про Збройні сили в такий спосіб, щоб вона не вимагала більшості голосів проти Президента. Згідно із Резолюцією, Президент не може самостійно продовжувати військові дії після шістдесяти днів, якщо Конгрес не дасть згоди на їх продовження [201]. Такі дії демонструють слабкість системи, складність протистояння Президенту, коли війська виконують бойові завдання, і це є позитивним чинником. Простіше уникнути дій, аніж змінити зроблене.

Окрім наукових підходів аналізу наслідків війни у В'єтнамі, необхідно проаналізувати соціально-економічні аспекти після війни, які призвели до низки соціо-політичних змін, в тому числі скасування системи призову.

На наш погляд, на початку Холодної війни громадськість США, політична верхівка розглядали ситуацію у В'єтнамі як другорядне питання. Навіть після 1954 р. і поразки французів у Ден Бен Фу (Dien Bien Phu) США приділяли відносну мало уваги В'єтнаму, допоки не вибухнула криза. В'єтнам не домінував у національній свідомості до 1964–65 рр., коли були прийняті дуже ранні рішення про зобов'язання у В'єтнамі.

Ми погоджуємося із думкою М. Салівана, що причини, які виправдовують участь США у війні, як і інтерес до в'єтнамської ситуації в Сполучених Штатах, також змінювалися з часом. За одним винятком, символічне сприйняття В'єтнамської війни було порівняно нечисленним до кінця 1964 р. та на початку 1965 р. Символи (свобода, справедливість,

демократія тощо) завжди були присутніми у виступах президентів, але збільшились у зв'язку з ескалацією війни. Прихильність до таких символів не була такою ж стійкою та стабільною, як пізніше мали на увазі політики, які приймали рішення щодо ведення війни [186].

Нами було з'ясовано, що історичні докази підтримували думку про те, що особи, які приймали рішення у 1950-х та початку 1960-х рр., раціонально реагували на те, що вони вважали загрозою для Сполучених Штатів та Західного світу — комуністичний рух у В'єтнамі, але є також вагомні докази, які ставлять під сумнів цю інтерпретацію американського залучення та підтримують іншу модель прийняття рішень. Поетапна модель стверджує, що навіть у сфері закордонних справ окремі особи не завжди можуть приймати рішення, що ґрунтується на раціональній оцінці довгострокових цілей та належних засобів, а, швидше, невизначені щодо їхніх цілей, вони приймають будь-яке рішення, просто, щоб уникнути появи невизначеності [120]. Для кожної наступної адміністрації головною ціллю була не боротьба з комунізмом, боротьба з міжнародною змовою або захист західного світу, а швидше перемога на наступних виборах; перевага надавалась будь-якому рішенню, яке принесе перемогу на наступних виборах, без визначення довгострокового впливу цих рішень на зовнішньополітичну лінію Сполучених Штатів Америки.

Опитування громадської думки продемонстрували, що американська громадськість здебільшого підтримувала роль США у В'єтнамі в середині 1960-х рр. до 1970-х рр. Також є дані, які свідчать, що протягом усього періоду 1941–68 рр. США опинилися в екстравертному стані з погляду залученості до іноземних справ [186].

У широкому контексті Холодної війни, В'єтнам ніяк не вплинув на тенденцію до співпраці та розрядки між Сполученими Штатами Америки та Радянським Союзом, що характеризувала попередні п'ятнадцять років, яка завершилася подвійним візитом Президента Ніксона до Китаю та

Радянського Союзу 1972 р. Також війна у В'єтнамі не вплинула на співпрацю між Сходом і Заходом у Європі. Насправді, після нового високого рівня співпраці в середині 1960-х рр. після Кубинської ракетної кризи, можна було б очікувати, з урахуванням коливань з 1948 р., що наприкінці 1960-х рр. могла б посилитися напруга між двома наддержавами, і що війна у В'єтнамі могла посилити цю напруженість. Усе було навпаки. За цей період відбулася лише невелика непомітна зміна у збільшенні напруженості в Європі [186].

Проте, як і раніше, залишається питання чи було американське втручання у війну у В'єтнамі просто відхиленням, яке американці визнали помилкою, що швидше за все не повториться?

Не потрібно розглядати В'єтнаму, як окреме відхилення в американській історії, унікальну подію, про яку зараз можна забути. Також необхідно пояснювати участь США в цій війні не тільки з погляду рішень, які не спрацювали. Отже, обмеження аналізу полягає в обмеженні типів і масштабів наслідків, які можуть бути спричинені участю США у В'єтнамській війні. Війна та рішення, що її виробляють, мали місце в динаміці, що містить декілька вирішальних чинників, що спонукають до подальшої участі США, а не навпаки, і мало ймовірно, щоби повторення, за допомогою тих самих чинників, кардинально змінило результат [186].

Розглянемо ці чинники. По-перше, протягом багатьох років питання В'єтнаму не було на порядку денному зовнішньополітичної стратегії США, проте, рішення США взяти активну участь у конфлікті, який переріс у довготривалу війну, спричинив вихід В'єтнаму на перші позиції як у політичних колах, так і серед громадськості США. По-друге, незважаючи на підтримку війни, як громадськістю, так і політичними лідерами, що приймають рішення, брався до уваги екстравертний погляд на світ. Участь США у війні у В'єтнамі була виправдана як частина більш масштабної політики Холодної війни щодо стримування Радянського Союзу. Дане твердження неодноразово застосовувалося для виправдання тих чи інших

дій, хоча війна у В'єтнамі практично не впливала на хід Холодної війни. Відносини між двома державами підтримувалися на рівні співпраці [186].

Зазначимо, що зовнішню політику США епохи війни у В'єтнамі не варто розглядати як сукупність рішень окремих керівників, оскільки ця політика була побудована в контексті багатьох поточних, динамічних процесів, які, хоч і не були визнані в той час, тим не менш, мали вплив на щоденні та щотижневі рішення.

Навряд чи може бути більш визначальним аргументом, ніж той аргумент, який говорить про рішення Рішення Трумана 1950 р., що спричинило прийняття всіх подальших рішень, які призвели до участі американців у війні у В'єтнамі. Про це згадує Н. Шехан у своєму матеріалі у Нью-Йорк Таймс, стверджуючи, що одним із висновків аналітиків «Документів Пентагону» було «те, що рішення адміністрації Трумана про надання військової допомоги Франції під час її колоніальної війни проти В'єтнаму, очолюваної комуністами, «безпосередньо залучала» Сполучені Штати Америки у В'єтнамі та «встановила курс американського втручання» [179, с. 230].

Війна у В'єтнамі сильно пошкодила економіку США, які, згідно із даними, витратили на війну орієнтовно 168 млрд. дол., проте реальна ціна конфлікту полягала в її впливі на економіку [168].

А. Рон зазначає, що після кількох позитивних для економіки років протягом 1962–1965 рр., у зв'язку із низькою інфляцією майже повною зайнятістю і сприятливим торговельним балансом, президент Л. Джонсон, який обійняв посаду Президента після вбивства Дж. Кеннеді 1963 р., оголосив «війну з бідністю» за допомогою програми «Велике суспільство», одночасно загострюючи війну у В'єтнамі [168].

Проте рішення фінансувати війну та програму одночасно, без істотного збільшення податків призвело до прискорення темпів інфляції подвоївши цифру в середині 1970-х рр.

Починаючи з 1969 р., Президент Л. Джонсон вирішив запровадити 10 % надбавку до податку на прибуток, яка, на думку багатьох економістів, була «занадто низькою і занадто пізньою», яка уповільнила економіку. Варто зазначити, що Конгрес не дозволив би здійснити цю «надбавку», допоки Президент Л. Джонсон не скоротив на 6 млрд. дол. видатки з внутрішніх витрат на програму «Велике суспільство». Незважаючи на відносний успіх, Л. Джонсон, безперечно, міг витратити більше на ці програми, якщо йому не довелося би платити за війну за кордоном, яку М. Лютер Кінг-молодший назвав «трагічним відволіканням Америки» на початку адміністрації Л. Джонсона [168].

Окрім того, витрати на війну у В'єтнамі призвели до все більш несприятливого торговельного балансу, який сприяв міжнародній валютній кризі та загрозі золотовалютним запасам у США у 1967–68 рр. [168]. Ця загроза розглядалася, як переконливі докази того, що США більше не можуть дозволити брати участь у війні.

А. Рон наголошує, що інфляція, викликана ескалацією у війні, та пізніше війна Йом-Кіпур збільшили ціни на продукти харчування та сприяли зростанню цін на нафту 1973 р., що призвело до інфляційних очікувань. Президент Р. Ніксон змушений був застосувати монетарні та фіскальні корективи, а в кінцевому підсумку — контроль за заробітною платою та цінами в серпні 1971 р. по квітень 1973 р., щоб стабілізувати ситуацію [168].

Конфлікт у В'єтнамі негайно призвів до низки змін у політиці. Передусім, конфлікт змусив Конгрес призупинити військовий призов і замінити його контрактною армією, а також скоротити вік голосування до 18 років. Крім того, Конгрес прийняв Резолюцію «Про повноваження в умовах воєнного часу», подолавши вето Президента в листопаді 1973 р., який обмежував повноваження Президента направити американські війська без згоди Конгресу. Резолюція продемонструвала бажання законодавців

обмежити президентську владу та запобігти в подальшому участі США у війнах.

Розглянемо окремі зміни у політиці США більш детально.

Окрім політичних змін, США також заплатили політичну ціну. Тривалий і травматичний конфлікт сприяв зростанню недовіри до уряду та чиновників. Ланцюг подій, починаючи із середини 1960-х р. — такий, як Тонкінська резолюція, яка надала можливість відправити війська до В'єтнаму, виявлення секретних бомбардувань Камбоджі, різанина Мей Лай і трагедії штату Кент під час правління Р. Ніксона — спричинили кризи довіри в США. Американські лідери втратили довіру в народі. Різкий кінець президентського терміну Р. Ніксона пов'язаний з Уотергейтським скандалом тільки підтвердив настрої громадськості.

Ми вважаємо, що війна у В'єтнамі вплинула на покоління вперед. Оскільки більшість громадян стали скептично ставитися до уряду та державних установ. Особливо були дискредитовані військові протягом багатьох років після конфлікту.

А. Рон наголошує, що після поразки США, з'явився «синдром В'єтнаму». Згідно із даними, понад 58 тис. осіб загинуло; сотні мільярдів доларів було витрачено. Поразка у В'єтнамі стала принизливим досвідом для США. Це підірвало довіру американців до моральної та військової переваги США [168].

Після В'єтнаму американські лідери побоювалися втручатись у проблеми іншої країни. Вони боялися застрягти в «іншому В'єтнамі», який коштував багатьох американських життів та знищив американський престиж [168].

Президент Дж. Картер, який заступив на посаду 1977 р., став першим президентом США, який перебував під впливом «В'єтнамського ефекту» або «синдрому В'єтнаму», який описує небажання Америки направляти війська за кордон, якщо це не є абсолютно необхідним для захисту національних

інтересів або, коли є сильна громадська підтримка, з високою вірогідністю порівняно швидкої та недорогої перемоги [168].

Невдача Дж. Картера зупинити СРСР від вторгнення в Афганістан 1979 р. та спроба звільнити заручників в Ірані, у результаті якої загинули 8 американських військовослужбовців, продемонструвала наскільки В'єтнаму вплинув на США [168].

Протягом 1980-х рр. США продовжували бути обережними щодо втручання в будь-якій точці світу.

Хоча оборонний бюджет різко зростав під час президентського терміну Р. Рейгана та ескалації Холодної війни, військові дії були в основному незначними. Підтримка КонTRAS проти уряду Нікарагуа була прикладом. Президент Джордж Буш ст. вступив у війну проти Саддама Хуссейна в Перській затоці 1991 р. зі схожим необережним підходом. Після швидкої перемоги завдяки незначним втратам президент Буш оголосив у березні 1991 р.:

«Дякувати Богу, ми нарешті позбулися В'єтнамського синдрому раз і назавжди!» [119].

Тим не менш, Дж. Буш ст. відмовився надати допомогу курдським повстанням проти Іраку та Хуссейна, заявивши, що США не прагнуть опинитися в «скрутному становищі» в Іраку [168]. Політика невтручання США привертала багатьох іракських та американських критиків, показуючи, наскільки важко позбутися В'єтнаму зі свідомості американських зовнішньополітичних діячів.

Страх іноземної інтервенції повернувся через два роки й був пов'язаний із країнами Африканського Рогу. У жовтні 1993 р. в Сомалі внаслідок 15-годинної битви біля Могадішо («Чорний яструб вниз») загинуло 18 американських військовослужбовців — найбільше після В'єтнаму. У відповідь президент Білл Клінтон наказав американським військам вийти із Сомалі через декілька днів, залишивши місце для екстремістських груп [168].

Через півроку, починаючи із 6 квітня 1994 р., близько мільйона жителів Руанди було вбито протягом трьох місяців. Проте президент Б. Клінтон вирішив не втручатися в геноцид, боячись повторного інциденту Сомалі. Під час відвідування Руанди 1998 р. Президент Клінтон офіційно вибачився за бездіяльність США. Він вважав, що американське втручання, хоч і незначне, на початку геноциду, можливо, врятувало б 300 000 людей [168].

Інтервенція США за кордоном була обмеженою до терактів 11 вересня 2001 р. Останнім часом є дебати та порівняння з В'єтнамом щодо того, як президент Обама розглядав війну в Афганістані, Іраку та проти ІДІЛ.

3.3. Зміна системи кадрового забезпечення Збройних сил США

Із розвитком війни у В'єтнамі дебати щодо військової служби знову зайняли центральне місце. Проблеми системи призову дедалі наростали. Завершення війни у В'єтнамі та ліквідація призову стали основними в президентській кампанії Р. Ніксона [143]. Він також утворив президентську комісію щодо переходу на контрактну армію. Міністерство оборони створило власний комітет, відомий як проект «Доброволець», для аналізу змін. До 1970 р. політика переходу стала офіційною. Виникало багато сумнівів щодо переходу на контрактну армію, оскільки такий крок вимагав монументальних змін. Військові служби (military services) започаткували експериментальний проект добровільна армія (VOLAR) для практики здійснення таких змін. Перехід до контрактної армії зіткнувся із серйозним опором із боку військових та американського суспільства. Недоліки з'явилися під час та одразу після переходу, хоча до середини 1970-х рр. багато спостерігачів характеризували перехід, як успішний. Б. Росткер вважає, що одним із найважливіших результатів було те, що військові лідери підвищили увагу до

демографічних показників, меншин та жінок, що так само розширило можливості для цих груп проходити військову службу [173].

Варто зазначити, що протягом історії в США домінувала добровольча або, більш сучасна назва, контрактна форма набору до Збройних сил. Система призову діяла тільки для формування масованої сили під час великих воєн, наприклад, Громадянська війна (1861–1865 рр.), Перша та Друга світові війни. Система призову була скасована після Другої світової війни на період 1.5 року, але була відновлена із початком Холодної війни. Загалом громадяни США сприймали систему призову як універсальний інструмент, проте довіра до системи почала змінюватися в середині 1960 рр. [173].

Доцільно розглянути причини зміни довіри до системи призову серед населення США. Перш за все, це зміна демографічних показників у США та зменшення участі США у воєнних кампаніях. Кількість чоловічого населення, що потрібно призвати, щорічно зростала, а потреби військових зменшувалися. Така ситуація тільки підкреслювала відсутність необхідності та зменшення ефективності системи призову. З іншого боку, представники консерваторів та лібералів ставили під сумнів моральне та економічне підґрунтя призову, оскільки держава не мала права примусово брати на службу молодих осіб. Водночас, багато лібералів вважали, що система призову насамперед дискримінувала менш благополучних членів суспільства, які не мали змоги отримати освітні та професійні відстрочки від служби. Насамкінець, непопулярність війни у В'єтнамі, що зростала, означала, нові зміни для добровольців [173].

Щодо економічних аргументів, які, зазвичай, відіграють чи не найбільш вирішальне значення під час прийняття рішень, то Комісія під керівництвом Т. Гейтса представила нову парадигму для оцінки військових організацій: «Ми одностайно вважаємо, що контрактні сили, на відміну від змішаної системи, зможуть краще служити інтересам нації» [200].

Важливим аспектом у лобіюванні та переході на контрактну систему стала підтримка президента Р. Ніксона. 17 жовтня 1968 р. Р. Ніксон кинув виклик інституту, який домінував в американському суспільстві до початку Другої світової війни: він наполягав, що настав час скасувати призов до армії. Як заявив Ніксон:

«я кажу, що настав час по новому глянути на питання постійного призову у вільному суспільстві. Якщо ми виявимо, що ми можемо забезпечити наші військові потреби мирного часу іншими засобами, тоді ми повинні підготуватися до того дня, коли призов буде усунуто з американського життя» [188].

Цими словами президент започаткував революцію в сучасній військовій історії США — перехід від призову до контрактної армії.

27 березня 1969 р. указом Президента Р. Ніксона було створено Комісію з питань контрактної армії та призначено на посаду голови колишнього міністра оборони Т. Гейтса мол. Завданням комісії було «розробити комплексний план із ліквідації військової повинності та переходу до Контрактної армії» [87].

Завданням Комісії було знайти відповідь на два питання: «Чи можливо перейти на контрактну армію?» та «Незалежно від того чи можливо перейти на контрактну армію, чи є це необхідним?» Для того, щоб надати відповідь на друге питання, комісія розглянула взаємовідносини між військовою службою та демократичним суспільством: «Чи добровільний набір ослабить наше демократичне суспільство й матиме шкідливі політичні та соціальні наслідки?» Комісія наполягала на збільшенні заробітної плати. Стверджувалось, що під час військової повинності «оклад грошового утримання під час зарахування на військову службу, становить приблизно 60 відсотків від суми, яку чоловіки відповідного віку, освіти та підготовки могли б заробити в цивільному житті», і доводилось, що «розумне підвищення рівня оплати праці та пільг на початку служби повинно

збільшити кількість добровольців». Тому комісія запропонувала прийняти базовий рівень підвищення заробітної плати на 1 липня 1970 р. і стверджувала, що це дозволить до 1 липня 1971 р. повністю перейти на контрактну армію. Передбачалось, що видатки на контрактну армію скоротяться з 2,7 млрд. дол. до 2,1 млрд. дол. на рік через зниження плинності кадрів та зменшення вимог до підготовки, хоча критики не погодилися з цими оцінками [189].

На Комісію Гейтса, яка рекомендувала перехід на контрактну систему, значний вплив мав один із її членів — професор М. Фрідман з університету Чикаго. М. Фрідман був найбільш послідовним представником думки, що система призову є «несумісною із вільним суспільством» [173]. Загально визнано, що Фрідман, пізніше лауреат Нобелівської премії, був інтелектуальним батьком контрактної системи.

Важливо зосередити увагу на підході Пентагону під час переходу до контрактної системи. Помічник міністра оборони Р. Келлі створив комітет для розробки «всеохопної програми дій для переходу до контрактної системи» [173]. Підхід Р. Келлі полягав у тому, щоб збройні сили (армія, флот, морська піхота та авіація) виступали в ролі основних лобістів для реалізації контрактної системи. Збройні сили повинні розробити «власну програму та рекомендації». Врешті-решт, і часто долаючи опозицію своїх колег, які віддавали перевагу централізованому управлінню та небажання збройних сил, Р. Келлі мав рацію [173].

Будь-яка серйозна зміна потребує ретельних перевірок та дебатів, а також піддається сумнівам, оскільки важко довести ефективність тільки теоретично. Саме тому конгресмени як законотворці відіграють вирішальну роль під час прийняття змін, які також можуть стати більш затратними, ніж попередні версії. Б. Росткер зазначив, що найбільш відвертими критиками контрактної системи стали сенатори С. Нанн і Дж. Уорнер. С. Нанн дотримувався думки, що кожна особа зобов'язана відслужити, і, що

контрактні сили «значною мірою є політичною дитиною, що пов'язана з... масовими заворушеннями та жорстокими протестними демонстраціями кінця 1960-х та початку 1970-х рр.» [173]. Він вважав, що концепція контрактних збройних сил була «явним результатом війни у В'єтнамі..., тому що війна змусила президента та Конгрес піддатися тиску щодо скасування системи призову за будь-яку ціну» [173]. У 1978 р. С. Нанн стверджував, що:

«Справжнє питання — це майбутня спроможність відповідати нашим проблемам національної безпеки... Чи ми вирішили продовжувати збільшувати витрати на робочу силу?.. Замість того, щоб додавати потенційно більші витрати на поточну структуру контрактних сил, хіба ми не повинні визнати..., що потрібно розглянути альтернативні структури? Єдиною альтернативою є неповернення до системи призову. Управлінські ініціативи міністерства оборони можуть допомогти принаймні у короткостроковій перспективі» [65].

М. Лаярд у звіті до Конгресу США зазначив, що із переходом на контрактну армію, стала очевидною необхідність покращення якості життя військовослужбовців. Помічник міністра оборони В. Брем визнав:

«Ми не могли успішно рекламувати продукт, який має недоліки. Багато з цих недоліків стали традиційними та інституціолізованими внаслідок довгострокових бюджетних обмежень» [87, с. 68].

Деякі з цих змін були суттєвими. Чикаго Дейлі Ньюс повідомили:

«Армія пройшла довгий шлях, щоб зробити себе привабливою для контрактників: ліквідація кухонної поліції, п'ятиденні робочі тижні, двомісні кімнати замість казарм, пиво в їдальні» [173].

Зміна сприйняття військової служби стала викликом, оскільки тягар війни у В'єтнамі досі був присутній і негативно впливав на імідж армії серед

молоді. Кампанія зі зв'язків із громадськістю могла подолати цей виклик. Тому, потрібно було збільшити кількість реклами та рекрутингу, оскільки військова повинність не сприяла розвитку зазначених процесів. На відміну від армії, повітряні, військово–морські сили та морська піхота на покладалися на систему призову, уникнувши стагнації в рекрутингу та рекламі. Для армії це було ключовим питанням, адже контрактна система не змогла б залучити необхідну кількість військовослужбовців.

А. Фітт, вважав, що критичним моментом було покращення загального іміджу військової служби.

«Фітт підкреслив, що для виконання цієї місії військовим було необхідно розробити комплексну інформаційну програму, спрямовану на покращення сприйняття всіх військових служб; сконцентруватися на їхній ролі в забезпеченні національної безпеки; їхньому внеску в розвиток суспільства та багатьох позитивних перевагах військової кар'єри» [189, с. 115].

Помічник міністра оборони В. Брем запропонував збільшити на 1000 відсотків фінансування рекламно-рекрутингових бюджетних статей.

«Передумовою для поліпшення у сфері залучення та утримання є різке поліпшення іміджу Збройних сил в очах громадськості. Службове життя повинно бути не тільки прийнятним і гідним покликанням, але й поважною та привабливою кар'єрою» [189, с. 116], — зазначав Брем.

20 лютого 1970 р. Комісія Т. Гейтса представила Президенту Р. Ніксону свій остаточний звіт. Як підкреслили всі члени Конгресу:

«ми одностайно вважаємо, що інтереси нації будуть краще захищені контрактними силами, підтримуваними резервістами, ніж змішаною системою контрактників та призовників; що слід негайно вжити заходів для руху в цьому напрямі; що першим

необхідним кроком є усунення нинішньої несправедливості в оплаті праці чоловіків, які служать перший термін у Збройних силах» [200, с. 166].

С. Дейл підкреслив, що питання заробітної плати не раз поставало і після переходу на контрактну армію, оскільки потрібно було наблизити її до оплати праці цивільних осіб [67]. Зважаючи на вищезазначене, необхідно продемонструвати, які кроки було рекомендовано вжити. Спочатку необхідно було збільшити первинну базову заробітну плату (визначену як перші два роки служби) приблизно на 75 відсотків, від 180 до 315 дол. США на місяць для військовослужбовців рядового й сержантського складу. Наступне — «всебічне поліпшення умов військової служби та під час вербування». Третій крок полягав у створенні механізмів «резервної системи» до 30 червня 1971 р., яка могла «бути активізована спільним рішенням Конгресу на прохання Президента» [200].

Незважаючи на вищезазначені висновки, залишалося не висвітленим питання: чи насправді контрактна служба була бажана та необхідна. Критики ставили під сумнів вартість, гнучкість, вплив на патріотизм, послаблюючи традиційну віру в те, що кожен громадянин має моральну відповідальність за служіння своїй країні, створення окремої військової моралі, зміни до расового та соціально-економічного складу Збройних сил, умови, які стимулюють іноземні військові кампанії, поглиблюють безвідповідальну зовнішню політику та зменшують занепокоєння цивільного населення щодо використання Збройних сил, скорочення військової ефективності через менш кваліфікованих новачків, а в результаті скорочення витрат в інших важливих сферах.

Комісія Т. Гейтса та Проект добровільної армії погодили декілька ключових пунктів щодо військової служби:

«Вони рекомендували значне збільшення заробітної плати для молодших військовослужбовців рядового й сержантського

складу, вибіркові винагороди для фахівців, додаткова стипендійна підтримка курсів позавоєнної підготовки офіцерів резерву (ROTC) та значно розширену програму набору». Проте були і відмінності: «Головною відмінністю між висновками Міністерства оборони та Комісії Гейтса була дата завершення призовної системи» [87, с. 68].

Комісія Гейтса рекомендувала ліквідувати остаточно військову повинність на 2 роки раніше, ніж Проект, рекомендація останнього була прийнята Президентом [87].

М. Лаярд наголосив, що військова служба перестала бути універсальним обов'язком, а імовірніше добровільним вибором. Найбільший зсув відбувся у формі оплати праці:

«Ключовим елементом цієї законодавчої програми було значне збільшення розміру оплати праці та надбавок для військовослужбовців нижчих рангів, що відображає той факт, що за 13 років з 1952 до 1964 рр. не було збільшення заробітної плати для військовослужбовців під час першого терміну служби». Військовослужбовець, що живе на базі та щойно закінчив чотири місяці навчання, раніше отримував \$ 149 на місяць. Після всіх змін, його заробітна плата склала 321 долар» [87, с. 70].

Такі зміни були позитивними, оскільки дали можливість конкурувати за молодь на ринку праці.

Для імплементації контрактної армії у жовтні 1970 р. начальник штабу сухопутних військ (Army Chief of Staff) В. Вестморленд створив програму «Сучасна армія укомплектована добровольцями за наймом» (Modern Volunteer Army). Основним завданням програми було знайти способи зробити військову службу більш привабливою. У січні 1971 р. на території Форт-Карсон, штат Колорадо; Форт Беннінг, штат Джорджія; Форт-Орд, штат Каліфорнія, а також на одній із військових баз у Європі були

протестовані зміни, яких очікували в контрактній армії. Під час експериментів основним акцентом було посилення професіоналізму через зменшення «подразників» на військовій службі. У рамках комплексної оцінки експерименту у Форт Беннінгу спостерігачі зазначили:

«Найбільш важливими в тесті є дії, які підвищують професіоналізм, зменшуючи кількість деталей і часу, витраченого солдатами на завдання, які не є частиною професійної роботи військовослужбовців та не сприяють підготовці особи чи підрозділу й не мають стосунку до виконання місії» [86, с. 9].

В. Тейлор стверджує, що увага тепер зосереджувалася не на призовниках, а на потенційних контрактниках. Другий етап експериментів тривав з 1 липня 1971 р. до 30 червня 1972 р. та був розширений до 13 військових баз США та трьох закордонних [189]. Військові лідери визнали результати, як успішні:

«Загальний аналіз демонструє, що дії вжиті в рамках експерименту, викликали масові позитивні зміни в ставленні до армії, кар'єрних намірах, реальних результатах продовження контракту на воєнну службу (reenlistment) та системі вступу до армії (Army's accession system)» [86].

Одним із найшвидших результатів переходу до контрактного набору було значне скорочення військовослужбовців, особливо для армії. Восени 1973 р. дефіцит рекрутингу висвітлювався у всіх медіа країни. Кореспондент Н. Тімеш повідомив, що із січня по вересень 1973 р. армія не досягла цілі набору на службу, який складав 24 відсотка, і протягом усього періоду «щомісячна ціль набору не була досягнута жодного разу» [189].

Н. Тімеш дійшов висновку, що багато військових надають перевагу призову з різних причин і що альтернативи контрактному набору є однаково проблематичними:

«Тим часом не секрет, що деякі представники Пентагону сподіваються, що план реформи не вдасться, тому воєнну повинність буде відновлено. На їхньому боці також економічний аргумент. Контрактна армія є дорогою» [189].

22 вересня 1973 р. «Чикаго Дейлі Ньюс» охарактеризувала контрактну армію, як «нову та іншу армію» й підкреслила той факт, що протягом перших семи місяців армія зіткнулась із постійним недобором.

«Військово-морські та військово-повітряні сили працюють досить добре, але армія, прагнучи зберегти потужність у 815 000, протягом семи послідовних разів втратила свої щомісячні цілі і продовжує втрачати». Такі недоліки були, незважаючи на переваги, які повинні були сприяти набору: «Набір відстає, незважаючи на те, що він було скасовано правило, щоб 70 відсотків новобранців були випускниками середньої школи. Наразі ця цифра складає близько половини призовників...» [189, с. 118].

11 лютого 1974 р. Б. Каллауей повідомив президента Дж. Форда про перехід до контрактної армії [189]. Р. Купер вважає, що одним з основних моментів, що стосувалися нової системи було те, чи представляла вона зріз американського суспільства [64]. Як наслідок, міністерство оборони накопичило безліч статистичних даних про демографічні показники [210]. 17 грудня 1974 р. В. Брем подав їх голові Комітету з питань Збройних сил Сенату Дж. Стеннісу. Серед основних висновків, які описує Дж. Анґріст, контрактна армія була досить репрезентативною для американського суспільства, за винятком того, що кількість афро-американців, службовців із Півдня й Заходу та представників сільської місцевості була більшою, ніж їхні відповідні пропорції в американському суспільстві [35]. В. Брем заявляв, що у 1974 р. кількість новобранців та регулярних сил загалом була близькою до загальної чисельності населення, за винятком представництва меншин.

Кількість афроамериканців склала приблизно 21 відсотка від новобранців, у порівнянні з 13 відсотками в загальній кількості населення. Крім того, Брем виявив, що в географічному плані кількість новобранців із кожного штату, як правило, пропорційна молодому населенню в штату. На регіональному рівні було більше представництво з Півдня й Заходу, ніж із Півночі і, зокрема, північного сходу [189].

Окрім того, США доклали значних зусиль для того, щоб залучити жінок до військової служби. З 1973 р. Міністерство оборони США подвоїло кількість жінок-солдатів, льотчиків, морських піхотинців та матросів — з 132 тис. (або 6 відсотків від загальної кількості військовослужбовців), запланованих на цей рік. До 1984 р. прогнозована цифра становила 208 тис. або вже 12 % від загальної кількості військовослужбовців, 17 % військово-повітряних сил були жінками [143].

С. Москос наголошує на важливості феміністичної агітації, зокрема, у відкритті Вест-Пойнта, Воєнно-морської академії в Аннаполісі та Академії Повітряних сил для жінок-курсантів у 1976 р. і надання жінкам можливості служити на борту суден військово-морського флоту. Основним імпульсом для цього стало визнання Пентагону неприємної реальності: через наявної системи контрактників недостатньо наймати тільки чоловіків [143].

30 червня 1974 р. армія досягла затвердженої кількості. Б. Келлоуей повідомив генерал-майора Дж. Вікхема мол., військового помічника міністра оборони:

«З гордістю повідомляю вам про те, що 30 червня 1974 р. армія завершила фінансовий рік зі штатним числом 781600 тис. осіб. Це досягнення є доказом того, що контрактна армія є успішною» [189, с. 120].

Б. Келлоуей також надав комплексний звіт під назвою «Податковий рік 1974 р. Основні моменти контрактної армії» від 1 липня 1974 р., який зазначив перший рік роботи контрактної армії:

«30 червня 1974 р. відбулося завершення першого повного року без військової повинності, і тому це вдалий момент для оцінки результатів зусиль, які були застосовані, щоб зробити контрактну армію успішною». Келлоуей зазначив одну проблему щодо репрезентативності: «На кінець року, кількість меншин у регулярній армії становила приблизно 21 відсотка, з яких 19 відсотків — чорні. Це означає збільшення приблизно на 4 відсотки з кінця податкового року. Це збільшення пояснюється насамперед зарахуванням на військову службу, яке становило орієнтовно 27 відсотків чорних на 1974 р., що свідчить про те, що дана група позитивно сприймає можливості, які надає армія» [189, с. 121].

Хоча був певний обережний оптимізм, що контрактна армія покращить дисципліну, мотивацію та стабільність, опір різних військових лідерів, особливо в армії, тривав досить довго. Такий антагонізм часто базувався на занепокоєнні серед старших воєначальників щодо кількості та принципового дотримання ідеалу громадянина-солдата. 1975 р. колишній міністр сухопутних військ Р. Фрольке виступив на слуханні комісії міністерства оборони з кадрів «Про майбутні потреби та способи забезпечення кадрами для захисту Сполучених Штатів Америки». Р. Фрольке критикував перехід до служби за контрактом, як політичний, і залишав відкритою можливість повернення до системи призову.

«Кілька років тому було прийнято політичне рішення покластися на добровольців. Важливо, щоб ми визнали, що це рішення політичне, а не військове», — сказав Фрольке. «Отже, якщо політичний клімат коли-небудь зміниться, держава може знову подумати про повернення до військової повинності» [189, с. 128].

Р. Фрольке закликав членів комітету та аудиторії обміркувати, чому така зміна відбулася. Він запитав: «Що стало причиною того, що політичний

клімат продиктував зміну призову на контрактне забезпечення?» Після драматичної паузи, Фрольке дав відповідь: «Очевидно, була достатня кількість чинників. Однак переважало два». Це «дуже непопулярна війна» й «дуже несправедливий призов». Фрольке попередив про небезпеку військової сили, яка не є представником суспільства, яке вона захищає: «Важливо пам'ятати, що в демократії принаймні військові мають представляти зріз суспільства. Цілковито білі чи чорні, багаті або бідні, освічені чи неосвічені Збройні сили, як правило, будуть небезпечними для благополуччя демократії» [189].

Дж. Ворнер стверджує, що економіка не виключає наявності обставин, за яких система призову буде більш ефективною, ніж контрактна, проте економічні показники для контрактної системи на сучасному етапі є більш переконливими, ніж це було на початку 1970-х рр., коли для Збройних сил було необхідне залучення великої кількості молодого населення. Технологічні зміни, які зменшують чисельний попит на військову силу, підвищуючи відносний попит на висококваліфікований персонал, ще більше виступають на користь контрактної системи [210]. Економісти зазначають, що контрактна система є більш ефективною, ніж система призову. По-перше, призов передбачає дискримінаційний податок для новобранців, який дорівнює різниці між їхньою ринковою заробітною платою та військовою заробітною платою, яка нижче ринкової (плюс компенсаційний диференціал для служби у військових). По-друге, велика кількість призовників. По-третє, контрактна система повертає тих найманих працівників із найнижчими альтернативними витратами і, отже, забезпечує певну кількість новобранців із меншим витратами [131].

М. Яновіц аналізує масштаби наслідків після скасування системи призову в Збройних силах США. Така дія підштовхнула держави-члени НАТО. Велика Британія в 1960 р. запровадила контрактну систему. Також, зазначається, що держави-члени НАТО скоротили термін служби

призовників. Нідерланди після змін у США почали обговорення та планування запровадження системи добровольців. У Німеччині Гельмут Шмідт, міністр оборони від Соціалістичної партії, виступає за доповнення контрактної системи короткостроковими добровольчими формуваннями [114].

Незважаючи на імплементацію та використання контрактної системи набору, відбувалися постійні вдосконалення та покращення. Про це свідчить доручення Р. Рейгана у 1981 р. міністру оборони К. Вайнбергеру щодо створення робочої групи для розгляду питання військової сили та надання пропозиції, які підвищать ефективність як регулярних, так і резервних сил. У 1982 р. робоча група дійшла висновку:

«Наприкінці 1970-х рр. набір та утримання кваліфікованих кадрів для Збройних Сил погіршився настільки, що почали ставити під сумнів ефективність контрактної системи. Ми із задоволенням повідомляємо, що протягом останніх двох років відбулося різке покращення... Робоча група впевнена, що заплановані на наступні п'ять років регулярні та резервні сили, можуть бути досягнуті без відновлення системи призову» [173].

Міністр оборони К. Вайнбергер відіграв важливу роль у успіху контрактних сил та щодо зростання набору жінок до військової служби. Роль жінок в армії досі залишається недооціненою. Сфера, у якій досі домінують чоловіки, залишається консервативною, упередженою й закритою для жінок. К. Вайнбергер на конференції присвяченій десятій річниці переходу на контрактне забезпечення зазначив: «Найбільш корисним розвитком, який ми спостерігали в наших Збройних силах протягом останнього десятиліття, було величезне розширення можливостей для жінок» [173]. Дана заява була важливою в тому аспекті, що завдяки жінкам перехід до контрактної системи в США став легшим через їхній високий рівень зацікавленості та участі. Для порівняння: кількість жінок у збройних силах під час системи призову

складала 2 %, в 1983 р. жінки складали 9 %. Сьогодні жінки складають 15 відсотків активної військової служби [173].

Проте, 2004 р. контрактна система була під загрозою скасування, а в Палаті Представників Конгресу США очікували голосування щодо повернення до системи призову, Міністр оборони Д. Рамсфельд запропонував власну оцінку:

«Система призову просто не потрібна. У Сполучених Штатах Америки населення складає 295 мільйонів осіб, а кількість регулярних та резервних сил складає 2,6 мільйонів. Ми здатні залучати й утримувати тих, хто нам потрібен, шляхом належної оплати праці та інших стимулів...

У небезпечних зонах у всьому світі професійні Збройні сили виконують свої завдання на відмінно, як це демонструють операції в Афганістані та Іраку. Я зустрічався із багатьма з цих чоловіків і жінок під час виконання місій. Вони віддані, захоплені та горді, що роблять свій внесок у захист нації. Найголовніше, вони хочуть робити те, що вони роблять» [173, с. 756].

Висновки до розділу 3

Наприкінці 1960-х рр. відбулися серйозні дискусії щодо військової служби. Річард Ніксон зробив питання призову наріжним каменем передвиборчої кампанії 1968 р. Після обрання його Президентом було створено комісію Гейтса, яка мала оцінити можливості переходу до контрактної системи набору. Було рекомендовано надати дворічний перехідний період. Комісія наголошувала на збільшенні заробітної плати. Альтернативні варіанти варіювалися від продовження або реформування системи призову до запровадження універсальної військової служби або національної служби. Зняття «подразників» змінило військову службу США,

а реклама та вербування стали основними. Однак військові служби чинили опір різними способами. Недоліки під час набору на контрактну службу та недостатня кількість кадрів на початку викликала занепокоєння в американського суспільства, що повернення до призову буде необхідним. Служба за контрактом гарантувала справедливу репрезентативність тим групам, які раніше мало були представлені. У результаті зусилля були сконцентровані на збільшенні кількості жінок на військовій службі, частково щоб компенсувати втрату призовників. Усі військові служби почали різко збільшувати кількість жінок та доступних для них можливостей, ніж будь-коли раніше.

Результати імплементації контрактної системи набору в Збройні сили продемонстрували позитивний результат. Незважаючи на окремі проблеми, такі як комплектування резервними силами, служби довели, що вони можуть залучити необхідну кількість осіб без системи призову і, витрачаючи значно менше коштів, ніж зазвичай.

Водночас, політичні дебати продемонстрували незрілість та недоречність. У багатьох випадках дискусія стосувалася загально-військових проблем, які маскували під невдачі, що пов'язані із контрактною системою. Такі дискусії мали на меті відвернути увагу від більш важливих, але менш помітних проблем розподілу ресурсів та управління людськими ресурсами — питання, які необхідно вирішувати незалежно від того чи це добровільна система набору, чи система призову.

Однією із найбільш серйозних проблем, яка негативно впливала на позитивну оцінку результатів імплементації контрактної системи, був аспект заробітної платні, яка була нижчою за заробітні плати в цивільному секторі. Зрозуміло, що такий рівень був недостатнім та неконкурентним для залучення та утримання військових у необхідній кількості та якості. Саме тому збройні сили не змогли досягти своїх цілей набору.

Окрім політичних та фінансово-економічних аспектів, важливим елементом лобювання будь-якої зміни є наявність досліджень. Низка організацій надали проведені дослідження міністерству оборони та Збройним силам. Центр військово-морського аналізу, Інститут оборонного аналізу та проект військово-повітряних сил РЕНД. Агентство перспективних досліджень і розробок Міністерства оборони США фінансувало розробку програми вивчення трудових ресурсів у корпорації РЕНД.

Ключовим аспектом забезпечення імплементації реформи є наявність достатніх ресурсів. Заміна системи призову на контрактну вимагає великого оборонного бюджету для підтримки підвищення заробітної плати, щоб відповідати інфляції та підвищенням заробітної плати в цивільному секторі; для реклами, рекрутерів, бонусів та освітньої допомоги; щоб фінансувати програму виходу на пенсію та забезпечення якості життя. У різних випадках, починаючи з 1973 р., військові заробітні плати відставали від цивільного сектору, а програми рекрутингу та інші скоротилися. Важливим є зв'язок між рекрутингом та економічними чинниками, зокрема, аспектами ринку праці, у яких військові змагаються за трудові ресурси, а матеріальні та нематеріальні стимули розподіляють пропозицію робочої сили.

Сумніви щодо доцільності контрактної системи виникають щоразу, коли США наближаються або вже беруть участь у військовій кампанії. Експедиційність Збройних сил США та їхнє залучення водночас і в Афганістані, і в Іраці, сприяли таким дискусіям. Очевидно, що широкомасштабна залученість військових США потребує людських ресурсів, які, можливо, можуть бути забезпечені лише системою призову. Ефективність переходу на контрактну систему була перевірена часом.

РОЗДІЛ 4.

ЗАКОН «ПРО ОБОРОННУ РЕОРГАНІЗАЦІЮ» 1986 Р.

4.1. Воєнні кампанії США, як фактор впливу на зміни у секторі національної безпеки США

До середини 1980-х рр. дискусії щодо воєнної ефективності почали домінувати в США. Т. Доннеллі звертає особливу увагу на організаційну структуру Міністерства оборони. Аналіз фокусувався не лише на великих конфліктах як війна у В'єтнамі, але й на воєнних кампаніях, таких, як звільнення заручників з Ірану (1980 р.) чи операція у Гренаді (1983 р.), коли військова діяльність піддавалася критиці [76]. Закон 1986 р., відомий як «Закон Голдвотера-Ніколсона», був спрямований на відновлення воєнної ефективності, шляхом передачі повноважень менш розрізненим інституціям всередині Міністерства оборони, Голові об'єднаних штабів, Генштабу, головнокомандувачам об'єднаних сил.

Слід зазначити, що необхідність змін в організаційній структурі була зумовлена досить тривалим періодом її неефективності як ланки американської системи національної оборони. Впродовж перших 150-ти рр. після проголошення незалежності США, громадськість не приділяла достатньої уваги ефективності військової організації. Така неувага до організаційних питань має історичне коріння. США вступили в Другу світову війну з Міністерством війни та Військово-морським флотом, які були організаційно недосконалими і практично автономними. Спостерігаючи за недосвідченістю і відсутністю координації між військовими структурами США на початку війни, британський генерал написав у Лондон, що «вся організація сягає часів Джорджа Вашингтона» [127]. Суперечки між армією та флотом ще більше ускладнювались у зв'язку із заходами воєнного часу.

Армія і військово-морський флот були не в змозі вирішити проблему недостатньої координації впродовж Другої світової війни. Пізніше Конгрес вирішив це питання на умовах широко сприятливих для концепцій воєнно-морського флоту, що дозволили зберегти незалежність флоту і морської піхоти більше, ніж вони відповідали вимогам сучасної війни. Незважаючи на неодноразові оперативні невдачі впродовж наступних сорока років, зусилля з реорганізації посприяли лише незначним покращенням. Такою була ситуація до прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію» в 1986 р.

Насамперед, слід зазначити, що поточні військові можливості США охоплюють цілий арсенал вогневої сили, якою не володіє жодна інша держава світу. Все це спирається на висококваліфікованих військовослужбовців, що володіють широким набором компетенцій зі всього спектру війни.

Історично склалося так, що процес ведення війни в США розроблявся на основі «традиційної» концепції - військові США навчалися для ведення великомасштабних кампаній з метою знищення сухопутних сил. Військова стратегія знаходилася довгий час під впливом загального принципу Карла фон Клаузевіца:

«Заволодійте матеріальними засобами ворога та іншими джерелами сили і спрямуйте прямі операції на ті місця, де більшість з цих джерел зосереджені» [58].

Перша і Друга світові війни характеризувалися саме такими військовими операціями, в яких стратегія полягала у використанні великого маневру сил, щоб перемогти ворогів через виснаження, порушення ліній комунікацій і руйнацію їхніх стратегічних військових можливостей [98].

Л. Джонсон зазначає, що конфлікти в Кореї і В'єтнамі виявили зміни в методах та способах ведення війни. Збройні сили США виявились обмеженими у своїй здатності атакувати тиліві ешелони через наявність політичних кордонів чи політичних складнощів. Деякі з методів, які

використовувалися в'єтнамськими нерегулярними силами, перешкоджали застосуванню традиційних тактик, що спричинило розвиток швидких і гнучких повітряно-десантних військ [115]. Вступ США в Холодну війну спричинив зміни у військових операціях, оскільки компонент стримування став їх невід'ємною частиною, а постійна загроза використання ядерних сил, надала поштовх для розробки сприятливих зовнішньополітичних відповідей. Військовими також були сформовані великі за чисельністю звичайні сили, здатні до швидкого удару і менші підрозділи, такі як сили спеціальних операцій, що створювало більш широкий спектр варіантів для досягнення військових цілей.

Питання щодо ефективності спільних операцій почали виникати під час і після завершення військової кампанії у В'єтнамі. Після відходу у відставку генерал ВПС США Д. Джонс, який був головою Об'єданого комітету начальників штабів з 1978-1982 рр., описав цю війну як «наш гірший приклад заплутаних завдань і неясних обов'язків у Вашингтоні і в сфері діяльності. Кожна служба, замість об'єднання зусиль з іншими, розглядала В'єтнам, як власну війну і прагнула отримати велику місію для себе» [117].

Д. Джонс на власному досвіді відчув недоліки спільних операцій повітряних сил з використанням агентів ЦРУ та сухопутних військ, проведеної в квітні 1980 р., коли не вдалося звільнити американських заручників у посольстві США в Тегерані. Всі зусилля виявилися марними не лише через відсутність спільного навчання та недостатнього командування і управління, але й через механічну несправність трьох гелікоптерів, в результаті чого загинуло вісім людей [117].

Війна у В'єтнамі і рятувальна місія в Ірані спровокували дискусії про реформу, проте лише події в Лівані і Гренаді наприкінці 1983 р. викликали активні дії щодо реформування. У жовтні 1983 р., внаслідок вибуху бомби, закладеної терористами, було вбито 241 морського піхотинця в Бейруті. Концентрація всіх військовослужбовців у одній будівлі і

обмеження щодо патрулювання зробили їх легкою здобиччю нападників. Розслідування показало, що громіздкий ланцюжок командування, незрозумілі цілі і непослідовне керівництво призвело до таких трагічних наслідків [133].

На думку Р. Коула оперативні невдачі під час кампанії в Гренаді підкреслили необхідність реформ. Ситуація розвивалася блискавично – 12 жовтня 1983 р. поміркований марксистський уряд на острові Гренада був скинутий, а його лідери знищені. Держдепартамент повідомив Генштаб про небезпеку, яка загрожувала шестистам американським студентам-медикам, які проживали в країні. Саме тому 20 жовтня 1983 р. Рада національної безпеки наказала розпочати планування військової операції для евакуації американських громадян [62].

Незважаючи на зусилля Об'єднаної оперативної групи, операція з евакуації зазнала багатьох невдач. Використання туристичних карт, погана координація операції армії та морського флоту, а також відсутність радіозв'язку призвели до жертв як серед цивільного населення, так і серед сил союзників. За словами одного з членів Конгресу:

«місія була виконана, але це була радше хороша справа..., ніж цілковито успішна... Знадобилося везіння, велике співвідношення сил, і нами було втрачено більше обладнання, ніж передбачалося» [36, с. 46].

На засіданні Ради національної безпеки голова Об'єднаного комітету начальників штабів генерал Дж. Вессі попередив, що солдати Гренади можуть чинити опір. Він переконав Раду національної безпеки розширити рятувальну місію, включивши роззброєння військ Гренади, стабілізацію внутрішніх справ та підтримання миру у цій державі. Генерал Дж. Вессі також переконав міністра оборони К. Вайнбергера залучити головнокомандувача Атлантичного командування адмірала В. Макдональда

для передислокації авіаносної групи і групи підвищеної готовності морської амфібії 1-84 в Карибський басейн для можливого втручання [133].

Дж. Лочер наголошує, що відсутність детальної розвідки сил противника змусила піти шляхом раптового нападу з використанням переважаючої сили. Генеральний штаб планував швидке захоплення ключових командних пунктів і засобів управління ворога в поєднанні із швидким звільненням потенційних заручників, що поклало б край кризі з малими втратами [133].

Хоча Гренада за розміром лише вдвічі переважає округ Колумбія, одного батальйону морської піхоти чисельністю 1800 осіб виявилось недостатньо для проведення операції. Тому Об'єднаний комітет начальників штабів погодився на спільну операцію, під час якої повітряно-десантні війська будуть доставлені з Форт Бреггу, а військово-морські сили будуть стримувати кубинський натиск і забезпечать повітряну підтримку [133].

Із початком операції морські піхотинці зіткнулися із невеликим опором на східному боці Гренади. Несправність транспортного літака С-130 затримала висадку Військових Рейнджерів більш ніж на тридцять хвилин, проте, незважаючи на такі перешкоди, військовим вдалося подолати опір противника і врятувати студентів, які знаходились в сусідній студентській будівлі [133].

Попереджені війська Гренади в Сент-Джорджі виявили і заблокували команду «морських котиків», які намагалися евакуювати генерал-губернатора. Для їхнього порятунку було відправлено морських піхотинців. Зрештою, американські війська успішно завершили операцію, було врятовано 720 американських та іноземних громадян, відновлено народний уряд та усунуто стратегічну загрозу для ліній зв'язку США. З боку Сполучених Штатів жертвами стали 19 осіб, а також 116 було поранено. Кубинські війська втратили 25 убитими, 59 пораненими і 638 було захоплено

в полон. Сили Гренади зазнали втрат в кількості 45 осіб убитими, з яких щонайменше 24 становили цивільні особи, і 358 пораненими [133].

Тактичні помилки дещо затьмарили загалом успішну операцію. 25 жовтня 1983 р. через нестачу мап і відсутність свіжих даних тактичної розвідки винищувачі-бомбардувальники нанесли ракетні удари по психіатричній лікарні поблизу Гренади, внаслідок чого було вбито 18 пацієнтів. Два дні потому рота координації вогню корабельної артилерії і авіаційної підтримки не змогла узгодити дії з 82 повітряно-десантною дивізією, тому помилково були атаковані союзники. Без належних мап, розвідувальних даних і справних бойових вертольотів 82 дивізія просувалася через південну частину острова, а морські піхотинці рухалися на північному боці, причому між ними не було належної координації [133].

Недоліки проведення операції в Гренаді спричинили початок дискусій щодо ефективності оборонних інституцій та механізмів планування, управління бойовими діями. Це, насамперед, якість військових рекомендацій, які надавалися президентові і вищому військовому командуванню; необхідність перегляду ролі Комітету начальників штабів; потреба в зміцненні командирів об'єднаних сил; непотрібне дублювання ролей всередині міністерства [36].

Колишній голова Комітету Начальників Штабів, генерал Д. Джонс, піддав критиці систему управління військами через організаційні недоліки, виступаючи за розширення повноважень Голови. Генерал Джонс також зазначив, що структурні проблеми зменшили ефективність Об'єданого комітету начальників штабів. Його спостереження були підтвержені аналогічною критикою з боку генерала у відставці Е. Мейера, що спричинило широку дискусію і ряд слухань у Конгресі, що стосувалися питання реформи [155].

Отже, незважаючи на те, що питання щодо ефективності оборонних інституцій та планування операцій, а також управління бойовими діями,

виникали вже давно, якщо бути точним, то ці проблеми мали місце ще після Першої світової війни, а гостріше проявились протягом та після Другої світової війни, ні керівництво держави, ні воєнний естаблішмент не намагались вносити зміни до існуючої системи. Успіх у Другій світовій та небажання служб об'єднувати дії та повноваження задля більшої ефективності не сприяли початку дискусії. Проте війна у В'єтнамі, яка була найбільш довготривалою та з великою кількістю жертв, уможливила початок дискусії, а згодом і прийняття необхідних змін – скасування системи військового прихову та перехід на контрактне забезпечення. Слід зазначити, що подальші невеликі воєнні кампанії, які виявились неуспішними через нескоординованість дій та неможливість ефективно співпрацювати, зумовили початок дискусії стосовно можливих організаційних змін та нововведень в системі виконання спільних завдань.

4.2. Концепція спільного ведення військових операцій видами Збройних сил США

Прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію» 1986 р. було обумовлене не лише бюрократією та ослабленням Об'єднаного комітету начальників штабів (ОКНШ), а також попередніми невдалими воєнними кампаніями, починаючи із війни у В'єтнамі та завершуючи захопленням Гренади. Воєнна організація США на той час піддавалася жорсткій критиці із боку високопоставлених чиновників. Генерал Д. Джонс, критикував ОКНШ, заявляючи, що дана організація неспроможна діяти вчасно та когерентно. Також не слід забувати про критику дослідницьких центрів та аналітиків [167]. У зв'язку із вищезазначеним, Конгрес розпочав серію слухань та розслідувань. Однією із центральних проблем була надмірна влада та вплив окремих воєнних підрозділів. А. Барретт, підполковник

повітряних сил у відставці, зазначив, що «надмірний вплив 4 підрозділів виходив за межі їхніх законодавчо визначених та обмежених обов'язків» [167]. Через таку відокремленість та рівень впливу, було практично неможливо інтегрувати різні компоненти кожного підрозділу для проведення спільних операцій, які були частиною сучасного методу ведення війни.

Якість консультативної складової ОКНШ була низькою, що було спричинено корпоративною структурою, в якій кожна рекомендація проходить перевірку, щоб не зашкодити окремим підрозділам, що знижує рівень та своєчасність [167].

Після публічних заяв і у відповідь на ці критичні зауваження, слідчий підкомітет комітету зі Збройних сил Палати представників під головуванням Р. С. Уайта провів слухання в серпні 1982 р. Ці слухання ініціювали підготовку та проходження Закону «Про оборонну реорганізацію». Незважаючи на те, що Комітет Сенату з питань Збройних сил розглянув цей закон, 97-й Конгрес не прийняв жодного рішення. У червні 1983 р. сенатори Дж. Тауер і Г. Джексон розпочали перевірку Міністерства оборони, що тривала впродовж 1984-1985 рр., охоплюючи всі основні структури та процедури прийняття рішень Міністерства оборони [95].

Комітети Сенату і Палати представників на додаток до комісії Президента продовжували перевірку Міністерства оборони впродовж 1985-1986 рр. На розгляд Конгресу було подано п'ять законопроектів та завершено два повноцінних дослідження щодо реорганізації Міністерства оборони. На початку 1985 р., сенатори Б. Голдвотер і С. Нанн очолили цільову групу з розгляду попередніх досліджень і оприлюднили свої результати під назвою «Оборонна реорганізація: необхідність змін». Один з висновків доповідей зазначав, що організаційні зміни можуть здійснюватися на основі планування, програмування і системи бюджету. Ставала очевидною необхідність реорганізації Міністерства оборони, і у 1986 р. сенатор Б.

Голдвотер і конгресмен Б. Ніколс добилися ухвалення Закону «Про оборонну реорганізацію», який отримав назву Закон Голдвотера-Ніколса [130].

Головним завданням цього документу була трансформація військових сил США в згуртовану команду, змінивши організаційні взаємозв'язки та збалансувавши інтереси різних служб. Це не мало перешкодити інституційним прерогативам, оскільки вони були і залишаться найбільш важливими елементами Міністерства оборони. Вони були і тією основою, на базі якої були збудовані основні інститути. Для встановлення балансу були прийняті наступні цілі:

- зміцнення цивільної влади;
- поліпшення консультативного процесу Президента з військових питань (у його конституційному визначенні як Головнокомандуючого Збройних сил), міністра оборони, і Ради національної безпеки;
- формулювання чітких обов'язків головнокомандувачів об'єднаних сил;
- співмірність влади командирів об'єднаних сил з обов'язками;
- збільшення уваги до розробки стратегії та планування на випадок надзвичайних ситуацій;
- забезпечення більш ефективного використання ресурсів;
- підвищення ефективності військових операцій;
- покращення управління та адміністрування Міністерства оборони [95].

Для зміцнення цивільної влади, Закон «Про оборонну реорганізацію» Голдвотера-Ніколса надав Міністру потужного військового союзника – Голову комітету начальників штабів. Голова був звільнений від необхідності переговорів з керівниками служб, і його інституційна влада була схожою на владу Міністра. Закон «Про оборонну реорганізацію» також визначав обов'язки кожного керівника служби перед Міністром оборони. Включення

цивільної влади у військовий департамент, уточнювало і зміцнювало ролі кожного керівника служби [95].

Для поліпшення військових консультацій Голова Комітету начальників штабів виступав у ролі головного радника, з мандатом надання інформації на базі найширшої військової точки зору. Крім того, закон наділив Генштаб, який підтримує Об'єднаний комітет начальників штабів, відповідальністю виключно перед головою, що змусило розробити положення для поліпшення якості офіцерів, призначених до штабу, а також у штабах головнокомандувачів об'єднаних сил [95].

Стосовно головнокомандувачів об'єднаних сил, Закон «Про оборонну реорганізацію» зробив їх відповідальними перед Президентом і Міністром оборони за виконання місій і готовності їх підлеглих для виконання поставлених військових завдань. Закон «Про оборонну реорганізацію» Голдвотера-Ніколса видалив Комітет начальників штабів з оперативного ланцюга командування. Оце, Збройні сили вже не підлягали передислокації без погодження із головнокомандувачами [95].

Для забезпечення достатнього авторитету командувачів об'єднаних сил, Закон надавав їм всі повноваження, які традиційно надаються військовим командирам. Командувачі об'єднаних сил були уповноважені видавати директиви з усіх аспектів операцій, спільної підготовки і логістики, призначати внутрішні ланцюги командування, організувати команди і сили, і використовувати бойові сили. Крім того, командувачі об'єднаних сил могли вибрати персонал штаб-квартири і підлеглих командирів (питання, які не належали раніше до їхньої компетенції); вони могли тимчасово усувати підлеглих та скликати військові суди [95].

Закон «Про оборонну реорганізацію» Голдвотера-Ніколса звернув увагу на відсутність належного планування на високому рівні та зобов'язав Президента щорічно представляти стратегію національної безпеки. Міністр оборони повинен був надати директиви Голові Комітету начальників штабів

та командувачам об'єднаних сил для підготовки і перегляду планів дій в надзвичайних ситуаціях. Закон також визначав роль заступника міністра з надання допомоги в перегляді планів. Це були значні кроки вперед. Крім того, Об'єднаний комітет начальників штабів дозволяв тільки Міністру ознайомлюватися із готовими рекомендаціями та планами [95].

В. Дейвіс, аналізуючи новий закон, зазначив, що у сфері ресурсів, закон закликав Міністра оборони забезпечити політичне керівництво для їх ефективного використання. Цікаво, що закон обмежив роль воєнних департаментів до практичного забезпечення поточних та майбутніх вимог головнокомандувачів об'єднаних сил. Конгрес також призначив десять нових службових обов'язків Голові Об'єднаного комітету начальників штабів для забезпечення незалежного бюджетного процесу [70].

Багато з вищезазначених ініціатив були наслідком зусиль Конгресу щодо підвищення ефективності військових операцій. Залишалось тільки покращення управління та адміністрування, що включало побоювання Конгресу щодо надмірного контролю. Дж. Ледерман зауважив, що управління Міністра оборони і штат працівників інших структурних підрозділів значно розширився. Організаційно 42 особи підпорядковувалися безпосередньо міністру оборони, а начальники певних служб безпосередньо керували більше, ніж п'ятдесятьма підлеглими. Упорядники Закону «Про оборонну реорганізацію» намагалися зменшити надмірний контроль. Вважаючи, що штаб-квартира Пентагону мала в своєму розпорядженні забагато підлеглих, вони ініціювали скорочення персоналу, який мав дублюючі функції **Error! Bookmark not defined.**[130].

Зазначимо, що прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію» зміцнило прерогативи Міністра оборони і чітко окреслило його роль в ланцюзі командування. Законодавчо також було врегульовано питання взаємовідносин Міністра та керівників служб.

Можна стверджувати, що якість консультацій та радників значно підвищилась. Раніше ініціативи Генерального штабу проходили через п'ять рівнів обговорення і схвалення, що зводило документ до компромісного варіанту. Закон набагато спростив дану процедуру. Генеральний штаб почав працювати з Головою, який має право проконсультуватися з керівниками служб, але не зобов'язаний ні з ким координувати свої висновки.

Дж. Лочер зазначив, що Закон чітко визначив обов'язки головнокомандувачів об'єднаних сил. Було визначено повноваження та обов'язки підлеглих командирів, що підвищувало ефективність бойової сили [120].

Окрім того, Закон «Про оборонну реорганізацію» також ефективно зробив співмірними повноваження командувачів об'єднаних сил із їхніми обов'язками. Переважні успіхи у військових операціях і діяльності в мирний час забезпечили видимі докази позитивних результатів [133].

Звичайно, найпомітніший успіх Закону «Про оборонну реорганізацію» знаходився в сфері військової ефективності, оскільки значно покращилася якість військових операцій. Ген. К. Пауелл зауважив, що:

«Закон про реорганізацію має велику заслугу у значному зростанні продуктивності Збройних Сил у спільних операціях із залученням різних видів Збройних сил» [147].

Незважаючи на порівняно легкий процес прийняття закону, Сен. Б. Голдвотер зазначив, що зусилля прийняті для реформування Міністерства оборони, були складними та суперечливими, оскільки опозиція Військово-морських сил, підтримувана Секретарем Дж. Леманом, була особливо жорсткою [167]. Побоювання стосувалися можливого зворотного ефекту на здатність армії виконувати завдання, визначені Конституцією.

Опоненти прийнятого закону попереджали про загрози, які стояли перед цивільним контролем і про вірогідність, що більш потужний Голова ОКНШ та об'єднаний Генеральний штаб (unified Joint Staff) намагатимуться

нав'язати стратегічний монізм на воєнну організацію США, в той час як географічне положення вимагає стратегічного плюралізму [167, с. 54]. Навіть найбільші прихильники даного Закону підтвердили, що не всі обіцянки були виконані, через неповну імплементацію або колізії у законодавстві.

Д. Реверон наголошує, що успіхом Голдвотера-Ніколса є збільшення повноважень бойових командирів в рамках збалансування з їхніми обов'язками. Хоча, головним завданням Закону «Про оборонну реорганізацію 1986 р. було «створення насправді об'єднаних бойових командувань під керівництвом однієї особи та готових вступати в бій одною командою, незважаючи на приналежність до тієї чи іншої служби». В 1970 р., Спеціальна експертна комісія міністерства оборони дослідила, що «об'єднання командування чи сил має поверхневий ефект» [167, с. 54].

Прихильники Закону «Про оборонну реорганізацію» завжди аргументували необхідність його прийняття невдалими воєнними кампаніями, проте після його імплементації Війна в затоці та основна операція «Буря в пустелі» довели, що успіх мав свої недоліки. Бойовому командирі Ген. Шварцкопфу не вдалося скоординувати плани піхотинців та армії, в результаті чого головна ціль коаліції – оточення та знищення Республіканської Гвардії Іраку, не була досягнута. Поразка була підсилена діями Голови ОКНШ Ген. К. Пауелла, який рекомендував припинення бойових дій згідно із невоєнними міркуваннями, що чітко показало недолік одноосібного консультування Президента [167, с. 54].

Ще одним прикладом виступає одноосібна розробка повітряними силами плану у відповідь на захоплення без будь-яких вказівок з боку Ген. Шварцкопфа, Голови ОКНШ чи вищого воєнно-політичного керівництва [167, с. 55]. Проте насправді вищезазначені негативні приклади були виразом ненавмисних наслідків. Перший був наголосом на короткостроковості на рахунок довготермінових, результат передачі повноважень від служб до об'єднаних бойових командирів. Суперництво, яке

було одним із головних стримуючих факторів до прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію», не зникло, хоча обмежилось бойовими командирами, для яких короткотермінові наслідки набагато важливіші, на відміну від служб, які бачать модернізацію та планування як основні засоби імплементації їхніх «стратегічних концепцій» [167, с. 55].

Д. Реверон зазначає, що повноваження перемістилися не лише від служб до бойових командувань, але й від служб до Об'єднаного штабу, що, в свою чергу, збільшує ризик переваги однієї стратегічної концепції в безпековій політиці – проблема «стратегічного монізму» [118].

Повноваження голови ОКНШ в результаті прийняття Закону знаходилися в центрі дебатів, які концентрувалися на двох основних проблемах: Чи якість воєнного консультування покращилася? І чи Голова ОКНШ із розширеними повноваженнями збільшив вплив воєнних у внутрішніх/національних справах. Щодо першого запитання, то прихильники Закону відповідали ствердно. Після операції «Буря в пустелі», колишній Міністр оборони Д. Чейні схвально відгукувався про пораду, яку він отримав від Голови ОКНШ, вважаючи це перевагою над «найнижчим спільним деномінатором того, стосовно чого голови колективно могли погодитися» [167, с. 55].

Варто не погодитися із заявами колишнього Міністра оборони, оскільки одноосібні поради Голови ОКНШ представляють його власні судження та міркування, на відміну від відображення широкого спектру думок від ОКНШ як колективного органу. Також, зважаючи на зростання повноважень Голови, його контакти із головами служб помітно зменшилися, що може призвести до стратегічного монізму [167, с. 56].

Стосовно другого питання, то критики Закону стверджують, що Голова ОКНШ та Генштаб розбалансували американські цивільно-військові відносини, здійснюючи надмірний вплив на осіб, які приймають рішення в США. Це демонструє потенційну небезпеку, що впливовий Голова та

централізований Генштаб можуть нав'язати однобокий погляд безпековому істеблішменту [167, с. 56].

Іншим наслідком реформи, як описує Д. Реверон, стала поява старших офіцерів (*senior military officers*), які були географічними бойовими командирами в політиків. Генерали А. Зінні та В. Кларк стали новими воїнами-дипломатами, які напряду працювали із головами іноземних держав в ролі емісарів [167, с. 57]. Хоча єдиний недолік у даній ситуації – це збільшення ролі військових в дипломатичних справах через їхній більший доступ до тих чи інших ключових рішень.

Загалом потрібно зазначити, що в таких проблемних сферах, як військові консультації та радники, командири об'єднаних сил, планування на випадок надзвичайних ситуацій, спільне управління та військові операції, Міністерство оборони досягло значного прогресу завдяки Закону «Про оборонну реорганізацію» Голдвотера-Ніколса. Закон зрештою виявився успішним у поліпшенні оперативного аспекту Міністерства оборони.

4.3. Вплив оборонної реорганізації на проведення військових операцій

Менш ніж через 5 років після прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію», Збройні сили США зіткнулись з першим великим випробуванням, коли сили С. Хуссейна вторглися до Кувейту в серпні 1990 р. У відповідь коаліція, очолювана США, відреагувала збільшенням кількості сил в Саудівській Аравії та наступом, який змусив Ірак покинути територію Кувейту. Успіх даної кампанії був підтвердженням для Закону та спільних операцій у цілому. Ген. США Х. Норман Шварцкопф, командувач центрального командування США, відповідав перед міністром оборони Річардом Чейні через Голову Об'єданого начальника штабу (*Chairman of the*

Joint Chiefs of Staff) ген. К. Пауелла. Відповідальним за бої у повітрі був Ч. Хорнер, командуючий об'єднаними силами авіації (Joint Forces Air Component Commander JFACC) [151].

Спільність (Jointness) не була вирішальним чинником перемоги коаліції у війні в Перській затоці, хоча це, мабуть, було позитивним фактором. Перевага сили коаліції над іракськими силами була настільки всеосяжною, що цього було більш ніж достатньо для досягнення цілей місії. Коаліція мала перевагу в обладнанні, підготовці та командуванні. Коаліція отримала вигоду від широкомасштабної міжнародної підтримки, особливо регіональної підтримки, та точних цілей. Крім того, спільність не була повністю реалізована під час операції. Сили США знаходяться набагато ближче до реалізації повних можливостей спільності сьогодні, після багатьох років бойових дій та протиповстанських операцій на Близькому Сході. Концепція глобально інтегрованих операцій, представлена тодішнім головою Об'єднаного комітету начальників штабів (Chairman of the Joint Chiefs of Staff) ген. М. Демпсі 2012 р., може ще більше допомогти у розвитку спільності як постійного стану військових операцій [46].

Конгрес швидко отримав можливість перевірити на практиці реорганізаційні зусилля. 1989 р. напруженість в Панамі почала зростати, оскільки дії уряду ген. М. Норієги стали дедалі провокаційними. Ситуація досягла апогею 15 грудня, коли Національна Асамблея Панами оголосила війну США, а лейтенант морської піхоти був вбитий силами Норієги в засідці в Панама-Сіті [90]. У результаті президент Дж. Буш ст. активізував план реагування, щоб захистити інтереси США в Панамі та усунути Норієгу з влади [151].

Операція, що отримала назву «Справедлива справа», розпочалася 20 грудня і стала найбільшою військовою діяльністю з часів В'єтнаму. Ця кампанія складалася з об'єднаних сил понад 20 000 осіб та 300 літаків, що були розгорнуті як з боку США, так і Панами, щоб одночасно здійснити удар

по 27 різним локаціям. Результати операції в Панамі виявилися загалом позитивними. Військові виконали свої цілі протягом декількох днів. Чіткі повноваження були встановлені на ранній стадії через штаб-квартиру об'єднаної тактичної групи [151].

Виявилось, що Закон «Про оборонну реорганізацію» пройшов початковий тест. Проте операція «Справедлива справа» була короткочасна і невелика, оскільки тривала лише кілька днів, і близько 4 відсотків військовослужбовців, що брали участь, були б розгорнуті у війні в Перській затоці. Набагато більшим завданням стала ситуація наступного літа, коли іракські сили вступили до Кувейту [151].

Проаналізуємо операції «Щит пустелі» і «Буря в пустелі». Б. Ватсон детально описує, як з 2 серпня 1990 р. три іракські дивізії перетнули кордон у Кувейт. Невелика армія Кувейту і флот забезпечили сміливий, але марний опір проти більшої сили. Правитель Кувейту шейх Джабер аль-Ахмад аль-Сабах втік у Саудівську Аравію. До 4 серпня війська Іраку завершили бойові дії та вишикувалися на саудівсько-кувейтському кордоні [213].

Більшість чиновників у уряді США були здивовані діями Іраку. Хоча посадові особи Іраку висунули загрозливі звинувачення проти Кувейту до вторгнення, посадовці США вважали, що це просто блеф. Розуміючи, що це припущення було помилковим, Президент Дж. Буш старший вирішив вжити заходів. Лідери США та Великобританії розпочали організацію міжнародної коаліції з підтримкою Організації Об'єднаних Націй, щоб протистояти силам С. Хусейна. 6 серпня Король Саудівської Аравії Фахд погодився дозволити коаліційним військам розгорнути свої сили на території Саудівської Аравії [96].

Вісімнадцять країн надали сухопутні сили. Згідно із даними, тільки США розгорнули військові сили у складі 500 000 тис. військовослужбовців та 2 000 тис. танків, а Великобританія надала 35 000 тис. військовослужбовців та 210 танків [199]. Згідно із статистичними даними,

Збройні сили Іраку були потужним супротивником, маючи у своєму складі мільйонне військо. За оцінками коаліційних аналітиків, у кувейтському театрі військових операцій було зафіксовано 43 іракські дивізії, у тому числі 12 бронетанкових, хоча лише 4 були частиною елітної Республіканської гвардії. Навіть незважаючи на те, що коаліція володіла авіаційною перевагою в 1820 бойових літаків, ВПС Іраку мали у розпорядженні 750 бойових літаків, які займали шосте місце у світі та велику систему протиповітряної оборони [213].

Ген. Шварцкопф прийняв рішення організувати повітряні сили під єдиним командуванням. Генерал-лейтенанта Хорнера, командира Центральних ВПС США, було призначено командуючим об'єднаних сил авіації для «забезпечення централізованого планування, децентралізованого виконання та інтеграції союзницьких повітряних можливостей» [137]. Проте, не було призначено окремого Командуючого об'єднаними сухопутними військами.

Операція «Буря в пустелі», також відома як війна в Перській затоці, розпочалася о 1:30 17 січня, коли кораблі ВМС США в Перській затоці та Червоному морі запустили крилаті ракети «Томагавк» в напрямку Багдада. Також вертольоти коаліції та літаки відпрацювали цілі, щоб підірвати повітряну оборону та відключити комунікації [96].

Військово-повітряні сили та сили ППО Іраку не могли протистояти раптовим нападам. Сили коаліції досягли повітряної переваги протягом тижня, змушуючи іракських пілотів приховувати свої літаки, розміщуючи їх поруч із житловими будинками або літати на територію Ірану [213]. Крім того, удари у відповідь іракських сил були хаотичними та неефективними. Було використано ракети «Скад» в Саудівській Аравії, щоб викликати терор, а Ізраїль втягнути в конфлікт і, таким чином, зруйнувати коаліцію, але ці зусилля в кінцевому підсумку зазнали невдачі [213].

24 лютого коаліція почала наступальну наземну операцію з різних напрямків (three-pronged attack). На сході 1-а експедиційна дивізія морської піхоти США (Marine Expeditionary Force) просунулась на південний схід Кувейту, підтримувана східним об'єднаним командуванням (Joint Forces Command). На заході XVIII корпус, включаючи 101-й повітряно-десантну дивізію (Airborne Division) та 24-у піхотну дивізію разом з французьким Даге (French Daguet) 6-го легкою бронетанковою дивізією маневрувала на північ, а потім рушила на схід до шосе 8, заходячи в тил іракських сил у Кувейті. У центрі 7-й корпус США і 1-а бронетанкова дивізія Великої Британії вступили в Ірак поблизу кордону з Кувейтом. Всі атаки були успішними, тому до 26 лютого сили Кувейту змогли повернутись в місто Кувейт в складі визвольної армії. Кувейт був звільнений. Війна в Перській затоці була виграна [213].

Ми погоджуємося із думкою Х. Саммерса, що успішність війни в Перській затоці розглядалась, як підтвердження ефективності Закону «Про оборонну реорганізацію» та переваг ведення спільних бойових дій. Г. Дж. Саммерс у «Про стратегію II» заявив, що законодавство було «давно назрілим» і посприяло досягненню єдності зусиль у цій операції [187]. Р. Г. Скейлз в «Деякій перемозі» писав про те, що операція «Буря в пустелі» підняла ведення спільних бойових дій на безпрецедентний рівень [175].

Дж. Лочер, колишній співробітник Комітету Сенату з питань Збройних сил, спостерігав за широкомасштабним схваленням оперативного ланцюга командування, запровадженого новим законодавством. За словами Дж. Лочера, Міністр оборони США в адміністрації Б. Клінтона, В. Перрі зазначив у свідченнях перед комітетом:

«Усі коментарі та доповіді стосовно (Щит в пустелі / Буря в пустелі) демонструють успіх операції, що став можливим завдяки фундаментальним структурним змінам у ланцюзі командування, через запровадження Закону «Про оборонну реорганізацію» [72].

К. Бу, дописувач газети «Вашингтон Манслі», заявила, що наслідки закону були «очевидними» у перемозі війни в Перській затоці [34]. Згідно із її заявами, відповідальність за такі військові невдачі, як катастрофа вертольоту під час операції «Орлиний кіготь», бомбардування у Бейруті та пожежні інциденти під час операції «Термінова лють», лежала на військових службах. К. Бу писала:

«Конгрес допоміг військовим виграти війну в Перській затоці – факт, який необхідно визнати не заради Конгресу, а заради ширшої військової реформи» [47, с. 33].

Проте для багатьох спостерігачів законодавство мало незначний вплив у перемозі коаліції. Д. Каракільо, дописувач до журналу «Армія» 2015 р. не згадав про спільність у своїй статті, а засвідчив, що успіх місії полягає в тому, що цілі «були чітко визначені, забезпечені ресурсами та обмежувались виводом іракців з Кувейту та захистом Королівства Саудівська Аравія» [55, с. 45]. Р. Вейц із Інституту зовнішньополітичного аналізу відзначив, що війна в Перській затоці була «переоціненою» і що «багато факторів сприяли перемозі союзників», що зміна будь-якого єдиного чинника, включаючи спільність, не вплинув би на кінцевий результат [214].

Д. Чипман, відставний військовий професор Коледжу молодших офіцерів авіаційного університету (Air University's Squadron Officer College), визнав позитивний ефект спільної доктрини на успіх війни в Перській затоці, але виокремив також і інші елементи, включаючи використання сучасних технологій, таких, як високоточні керовані боєприпаси та технології стелс, навчання та міцне лідерство, особливо в особі генерала Шварцкопфа.

«Проте, навіть з усіма цими факторами, – зазначив Чіпман, – в кінцевому підсумку остаточна перемога залежала від належного застосування повітряної сили» [56, с. 54].

Генерал Ф. Франк, який командував 7-м корпусом під час «Бурі в пустелі», і його співавтор Г. Фонтенот у статті в журналі «Армія» дійшли

висновку, що ключ до перемоги у війні в Перській затоці полягає в поліпшенні розвитку лідерства та «революції» у підготовці та доктрині 1970-х рр. [91]. Отже, зміни, запроваджені законом, не були загальноновизнаним ключем до перемоги у операції «Буря в пустелі».

Деякі дослідники наполягали на думці, що операція «Буря в пустелі» не найкращий приклад застосування спільності. М. Р. Гордон і Б. Е. Трейнор у праці «Війни генералів» звернули увагу на таку точку зору:

«Кампанія була «спільною» більше на папері, ніж насправді.

Кожна служба вела власну війну, концентруючись на окремій частині конфлікту, а командири у Вашингтоні та Ер-Ріяді не змогли повністю узгодити плани війни. У цьому сенсі війна в Перській затоці показує, що потрібно багато чого зробити, якщо американські збройні сили мають план діяти по-справжньому узгодженим та інтегрованим чином» [96].

Р. Вейц у 2004 р. багато в чому погодився з цією думкою. Він розповів про те, як Служби в процесі підготовки до операції «Буря в пустелі», зосереджували увагу на власних планах війни, а не на співпраці. Спеціальна група з планування, що розробляла план дій авіації, була відома як «Чорна діра». Наземна кампанія була розроблена «Лицарями джедаїв», багато з яких були випускниками школи підвищення рівня воєнних знань (Army School of Advanced Military Studies). Морські піхотинці, мабуть, не мали легкого доступу до будь-якої групи, тому вони створили власний план [214].

М. Оуенс наголосив, що «в епоху Закону «Про оборонну реорганізацію» було проведено кілька операцій, які відповідають неефективності попередніх операцій. Сомалі і Боснія одразу спадають на думку» [153]. Неможливість відтворити успіх операції «Буря в пустелі» демонструє, що спільність сама по собі не є вирішальним чинником. Якби ж було навпаки, то кожна військова операція була б успішною.

Крім того, навіть якщо Служби визнали війну в Перській затоці як «спільну» перемогу, уроки, винесені з конфлікту, були для них різними, а спільність розглядалась у відмінному контексті. Одна сторона розглядала спільність, як гру з нульовим результатом, інша служба виграла за чужий рахунок. Б. Уотсон та його команда продемонстрували цю ідею у військових уроках з війни в Перській затоці, коли вони оголосили, що ВПС «переважали», а морські піхотинці були «зведені до представлення загрози, яка не була реалізована» [213].

Для багатьох війна в Перській затоці була підтвердженням не спільного ведення війни, а стратегічного використання сил авіації. У рамках ВПС війна в Перській затоці розглядалася як кульмінація багатьох попередніх невиконаних обіцянок захисників повітряних сил. Для тих, хто поділяв цю точку зору, успіх цієї операції запустив би епоху, в якій повітряні сили мали б перевагу.

П. Бінгем, тодішній підполковник ВПС, висловив думку, широко поширену в межах цієї Служби : «Тепер успіх кампанії залежить від переваги в повітрі більше, ніж від наземної переваги». Згідно з Бінгемом, існуюча спільна доктрина була застарілою і потребувала приведення у відповідність до доктрини ВПС [45, с. 33].

Можливо, з усіх служб Повітряні сили усвідомили потенціал спільних операцій. Доктрина Повітряних сил визначає перспективу льотчика як таку, що включає в себе віру в централізований контроль над повітряними силами [19]. Починаючи з 1947 р., літаки були розподілені між ВПС, ВМС та морськими піхотинцями. Створення позиції командувача об'єднаними силами авіації (JFACC), яка використовувалася під час операції «Буря в пустелі» під контролем генерал-лейтенанта Хорнера, нарешті принесла багато цих активів під тактичний контроль одного керівника [32].

Проте інші служби не поділяли вищезазначеної думки. За словами Вайца, льотчики ВМС вважали, що спільна повітряна кампанія обмежила

їхню участь. ВМС та морська піхота скептично сприйняли доктринальну легітимність концепції командувача об'єднаними силами авіації (JFACC) [163]. Системи зв'язку на борту літаків ВМС були несумісними з безпековими системами повітряної системи раннього виявлення та контролю, що обмежувала здатність військово-морського флоту виконувати місії над Кувейтом та Іраком. Між армією та військовослужбовцями Повітряних сил було багато суперечок щодо цільового відбору. Взаємна недовіра проявилася в армії, оскаржуючи багато заявлених ударів та оцінку завданої шкоди, які були здійснені льотчиками ВПС [214].

Найбільш серйозні розбіжності були між ВПС і морськими піхотинцями. Морські піхотинці, які не довіряють циклічному процесу розподілу обов'язків (air tasking cycle process), який обирає цілі та призначав вилазки, обігруючи систему, пропонуючи пізніше змінити порядок виконання повітряних операцій і замінити основні цілі як вторинні у сподіванні збільшення ймовірності їх схвалення [214].

Не дивно, що морські піхотинці чинили найбільший спротив спільній концепції ведення бойових дій. Морські піхотинці мали і зберігають репутацію незалежності та самодостатності ведення наземних та повітряних операцій. Таким чином, вони менш схильні до прийняття концепції, яка потенційно може порушити цю композицію. Як приклад, спеціальні умови щодо розміщення морських авіаційних об'єктів були включені в спільну доктрину.

Сучасний характер війни як у темпі, так і в масштабах, а також обмежені ресурси, доступні для національної оборони, роблять дану концепцію необхідною і неминучою. Справа в тому, що служби повинні розглядати ідею спільного ведення операцій як природній стан, а не спеціальну умову, яка буде використовуватися тільки під час воєнного часу. Крім того, спільне ведення операцій не є вирішенням багатьох проблем, що виникають при веденні війни. По суті, крива навчання служб може створити

власні короткострокові проблеми. Кінцева перевага досягнення єдності зусиль вимагає, щоб Служби пропрацьовували виклики.

Спільне ведення операцій вимагає постійної взаємодії між службами. Ідея про те, що американські військові будуть боротися як спільна команда, а потім розділятися на окремі служби в мирний час, знецінює довготермінові переваги ведення спільних операцій. Тепер, коли військові здійснили великі бойові та контррозвідувальні операції протягом 15 років в Афганістані та Іраку, вони застосовують більш реалістичний, дієвий метод спільного функціонування.

У 2014 р. В. Одом та К. Хейз заявили:

«Сьогодні окремі військові служби, які складають Збройні сили Сполучених Штатів Америки, працюють разом частіше, ніж будь-коли в історії нації. Їх успіх за останнє десятиліття війни закріпив силу «спільності» у досягненні військових цілей» [150, с. 123].

Тільки через певний час і безперервні операції, дійсно спільні сили можуть постати. Наполегливість є спільним принципом війни. Тому не варто критикувати операцію «Буря в пустелі», оскільки досвід ведення бойових дій цим методом лише покращує ефективність, а вищезазначена операція була однією з перших після прийняття відповідного законодавства.

Незважаючи на те, що потрібно було більше двох десятиліть, щоб визнати, якщо ведення спільних операцій працюватиме належним чином, то необхідний стан безперервності, а не тимчасові умови участі служб у непередбачених випадках. Хоча «Буря в пустелі» замаскувала свій вплив на успіх місії, 15 років безперервних спільних операцій забезпечили більш чіткий погляд. Глобально інтегровані операції – це практична спроба застосувати спільність до сучасної війни.

Спільне ведення військових операцій не було визначальним чинником перемоги коаліції над іракськими силами С. Хусейна у війні в Перській

затоці. До перемоги призвело декілька чинників, включаючи нові технології, лідерство, міжнародну підтримку, багаті ресурси та обмежені цілі (limited objectives). Спільність зіграла роль позитивного додаткового фактору [197].

Операція «Справедлива справа» в Панамі та «Буря в пустелі»/«Щит в пустелі», стали першими випробуваннями прийнятого Закону та ведення спільних бойових дій, які продемонстрували, що військові значно покращили свій потенціал у проведенні спільних та комбінованих операцій. Значною мірою успіхи цих операцій були пов'язані з уніфікованим плануванням з чітко виділеними цілями, відповідальністю та оперативним командуванням сил. Голова комітету начальників штабів, за погодженням із головами служб, планував на стратегічному рівні підтримку політико-військових цілей, в той час, як командуючі військами округів планували і виконували на оперативному рівні для досягнення призначених військових цілей [197].

Протягом п'яти років з часу прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію», успіхи військових операцій дозволили військовим виправдати себе і знову завоювати довіру цивільного керівництва та американського народу, проте критичний аналіз цих операцій продовжував висвітлювати основні проблеми:

Доктринальні відмінності між службами все ще існують. Є служби, які найбільше залежать від підтримки. Армія є головним прикладом спільності, принаймні до тих пір, поки центральна роль збережеться. Служби, здатні до напів-автономних дій, наприклад ВПС, мають тенденцію діяти окремо. Незважаючи на те, що відмінності часто є перевагою, недостатньо дозволити службам проводити бойові операції, як вони вважають за потрібне. Необхідно докласти зусиль для гармонізації своїх планів та дій [96].

Законодавчі повноваження та відповідальність Голови об'єднаного комітету начальників штабів містяться в розділі II Закону «Про оборонну реорганізацію», а також підсилені Директивою Міністерства оборони 5100.1, Функції міністерства оборони та його основні складові, дозволяють Голові

вносити зміни необхідні для посилення спільних бойових дій. Серед п'ятдесяти чотирьох обов'язків Голови об'єднаного комітету начальників штабів (CJCS), перерахованих у Додатку В, він відповідальний за:

- допомогу Президенту та Міністру оборони в забезпеченні стратегічного спрямування Збройних Сил;
- підготовку стратегічних планів;
- визначати військові вимоги до програм з оборонних закупівель;
- розробку та запровадження доктрини;
- періодичний огляд навчального плану кожного професійного військового навчального закладу;
- формулювання політики спільної підготовки Збройних Сил [73].

А. Хан зазначає, що завдяки досвіду, отриманому під час проведення спільних операцій, величезний акцент був зроблений на розробці спільної доктрини, яка сприятиме інтеграції служб і посилить бойову спроможність об'єднаної оперативної групи (joint task force). На сьогодні існує понад сто спільних доктринальних публікацій, які створюють основу для проведення спільних операцій. Крім того, Спільне бачення 2010 (Joint Vision 2010) та Концепція майбутніх спільних операцій – розширення спільного бачення 2010 (Concept for Future Joint Operations – Expanding Joint Vision 2010) надають бачення, яке підтримується новими операційними концепціями, які дозволяють службам розробити спільне бачення, щоб бути готовим до непередбачуваних майбутніх викликів [121].

Для подальшої координації безперешкодного переходу від доктрини до операцій, 1993 р. було переглянуто Єдиний командний план (Unified Command Plan), який перетворив командування Атлантичного океану (LANTCOM) в Атлантичне командування США (USACOM),

уніфіковане/об'єднане бойове командування, яке володіє повноваженнями на 80% активних сил у континентальних Сполучених Штатах (CONUS) [121].

Під час виконання своєї місії Атлантичне командування США створило програму для спільних тренувань (Joint Force Training). Це навчання складається з трьох категорій. Категорія I зосереджена на оперативних і тактичних аспектах служби, таких як підготовка кадрів на рівні підрозділу, а також підготовка початкового рівня, що проводиться під час рекрутингових навчань. Категорія II зосереджується на спільних тактичних та операційних питаннях шляхом польового навчання та навчань складових Атлантичного командування США. Цей тип навчання є важливим, оскільки він підвищує взаємосумісність на рівні підрозділу, дозволяючи частинам різних служб та союзників об'єднуватися і тренуватися та працювати разом. Нарешті, навчання в рамках категорії III призначене для тренувань командувачів об'єднаними силами та їх персоналу шляхом імітаційних дій, що завершується комп'ютерним моделюванням бою [121].

Зрозуміло, що протягом останнього десятиліття ведення спільних бойових дій еволюціонувало в сталу та узгоджену доктрину, яка продовжує підтверджуватись і вдосконалюватись через навчання, вправи та операції. Ця доктрина об'єднує унікальні можливості служб для досягнення бажаних операційних та стратегічних ефектів для підтримки цілей національної політики. З перспективою спільних та комбінованих операцій, що є центральним елементом національної військової стратегії, спільні бойові дії, як шлях до майбутнього, забезпечують зв'язок між службами та союзними державами.

Центральне місце в русі реформ протягом 1980-х рр. займала проблема оборонних витрат, шахрайства та зловживань. Громадський протест стосовно витрат на недорогі предмети, такі як туалетні столики в розмірі 600 доларів, призвів до розслідувань в Конгресі. У доповіді Комітету Сенату зі збройних сил 1985 р. під назвою «Структура безпеки: необхідність змін»

було окреслено проблеми в сфері державного оборонного замовлення (defense acquisition). Зокрема, у доповіді зазначено, що проблеми пов'язані з недостатнім зв'язком між національною військовою стратегією та формулюванням військових вимог; неспроможність виокремити спільне обладнання між службами; опір спільним програмам; неефективне управління програмами та координація оборонних замовлень [121].

Конгрес за допомогою Закону «Про оборонну реорганізацію» направив Голову об'єднаного комітету начальників штабів в ролі радника міністру оборони з питань вимог, програм та бюджетних питань, щоб координувати та керувати програмами державного замовлення. Голова об'єднаного комітету начальників штабів також може представити альтернативні програми та рекомендувати пріоритети у сфері державного оборонного замовлення, які найбільше відповідають військовій стратегії. Більше, ніж будь-яке інше положення Закону, ця зміна надала імпульс Голові активно брати участь у розробці структури Збройних сил. Це дозволяє Голові об'єднаного комітету начальників штабів забезпечити належну структуру сил та розподіл ресурсів для відповідної підтримки стратегії та оперативних потреб воєнних командирів [121].

З розширенням повноважень Голови об'єднаного комітету начальників штабів об'єднана рада з контролю за забезпеченням потреб Збройних сил виникла як ключовий механізм, що має вплив на процес державних оборонних закупівель. За результатами Закону «Про оборонну реорганізацію» заступник Голови об'єднаного комітету начальників штабів був призначений головою об'єднаної ради, яка служить консультативним органом для Голови об'єднаного комітету начальників штабів при підготовці рекомендацій для міністра оборони. Таким чином, рада допомагає Голові у встановленні, оцінці та визначенні пріоритету військових потреб та закупівель для виконання потреб військової стратегії.

Голова розробляє та подає Оцінку програми голови та Програмні рекомендації голови. Ці два документи є важливими механізмами, які виникають через взаємодію Об'єднаної системи стратегічного планування та Системи планування, програмування і розробки бюджету. Внесок Голови комбінує розробку національної військової стратегії з силами та необхідними закупівлями. Два вищезазначені документи мають вплив, що підтверджується історичним прикладом. Міністр оборони включив всі рекомендації Голови об'єднаного комітету начальників штабів, підготовлені в грудні 1994 р., до Директиви оборонного планування 1995 р. [121].

Централізуючи закупівлі та об'єднавши дві системи планування, збільшене дослідження та розвиток зосереджується на загальновійськових програмах та платформах закупівель. На відміну від попереднього досвіду, де тільки окремі системи озброєння були спільними для різних служб, зараз системи озброєння та обладнання розробляються на основі службової сумісності та оперативно-тактичної взаємодії сил та засобів союзних Збройних сил. Наприклад, значні ресурси витрачаються на розвиток єдиного ударного винищувача (Joint Strike Fighter). За прогнозами, цей літак замінить 5 різних типів літаків: ВПС F-16 та A-10; Військово-морські сили та Морська піхота F / A-18E / F та AV-8B; а також Королівського флоту Великої Британії VSTOL Sea Harrier. Передбачувана заміна більш ніж трьох тисяч літаків дозволяє скоротити витрати на виробництво, технічне обслуговування та навчання, а також покращити оперативну сумісність між службами та союзниками [21].

Багато хто розглядає розширення впливу Голови комітету начальників штабів та централізацію процесу закупівель, як послаблення традиційних ролей і обов'язків служб. Проте, вивчаючи динаміку об'єднаної ради з контролю за забезпеченням потреб ЗС (JROC), факти спонукають до іншого висновку. Завдяки членству в раді перших заступників голів служб, останні, фактично посилили свої функції в процесі закупівель. У минулому

конкуренція за фінансування закупівель суттєво підірвала цей процес, внаслідок чого виникло дублювання зусиль та збройних систем, а також створення постійного джерела протиріч між службами. Завдяки раді, служби активно беруть участь, надаючи рекомендації та визначаючи пріоритетні програми на основі спільного бачення та військової стратегії.

Висновки до розділу 4

Питання спільного ведення операцій та управління всередині Збройних сил поставало в США неодноразово протягом історії. Участь у Другій світовій війні стала каталізатором змін, які продовжувалися протягом 20 століття та стосувалися різних аспектів сектору безпеки й оборони США. Закон «Про національну безпеку» 1947 р. фактично створив організаційний фундамент сектору безпеки та оборони. У 1958 р. президент Ейзенхауер рекомендував передати повноваження від служб до Пентагону, але спротив із боку коаліції служб, особливо військово-морських сил, призупинив дану ініціативу. Проте невдалі військові кампанії, детальні дослідження щодо поточної організаційної структури, що рекомендували зміни та одноголосна двопартійна підтримка в Конгресі, уможливили прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію».

Прийняття Закону було необхідним із багатьох причин. Потрібно було виправити військову командну структуру, яка не виконувала в достатній мірі функції надання консультацій як виконавчій владі, так і Конгресу. По-друге, необхідно було вирішити питання перевитрат коштів, що було спричинено відсутністю спільних рішень.

Очевидно, що результати такого закону важко оцінити протягом першого року після прийняття. Повна імплементація та перевірка на практиці відбуваються протягом щонайменше п'яти років. Доказом того, що

збільшення повноважень та обов'язків Голови Об'єднаного комітету начальників штабів було правильним рішенням, сьогодні демонструється в Афганістані.

Міністр оборони зберіг позицію як керівника свого міністерства та ключової особи в прийнятті рішень під час війни у В'єтнамі та в Перській затоці. Повноваження цивільних очільників видів збройних сил були частково розширені. До прийняття закону, усі члени Об'єднаного комітету начальників штабів були рівноцінними військовими радниками вищого військово-політичного керівництва держави. Після прийняття закону, Голова Об'єднаного комітету начальників штабів став головним військовим радником, тоді як цивільні міністри видів збройних сил були зведені до статусу вторинних радників. Така реорганізація довела свою ефективність у війні в Перській затоці, ніж диверсифікована консультативна роль під час війни у В'єтнамі.

Корпус морської піхоти отримав рівнозначний іншим видам Збройних сил статус, що відповідає іншим службам у складі Об'єднаного комітету начальників штабів та окремих бойових командувань, що призвело до того, що роль Корпусу морської піхоти зросла. Програма професійної військової підготовки морської піхоти змінила фокус до більш широкої спільної та національної безпеки. Продовжуються призначення висококваліфікованих офіцерів до Об'єднаного штабу. Це посилює репутацію та вплив морської піхоти на міністерство оборони.

Військові операції перетворилися на спільні операції з командними відносинами. Ця унікальна система виявилася ефективною та надійною. Військові успіхи створили позитивну атмосферу взаєморозуміння між цивільно-політичним та військовим керівництвом країни.

Закон «Про оборонну реорганізацію» — це спроба виправити недоліки координації та синхронізації між Збройними силами та дозволити командуючим військами проводити операції, як вони вважають за потрібне,

без зайвого втручання численних командувань. Спрощення оперативного ланцюга командування, мабуть, є найбільш цінним внеском.

Командуючі видами збройних сил отримали нову роль радників, що підпорядковуються Голові Об'єднаного комітету начальників штабів, і прийняти їхнє обмеження щодо адміністративних та організаційних функцій зі збереженням міжвідомчої конкуренції. З'ясувалося, що служби (види збройних сил) бачили спільність як умову воєнного часу, тоді як у мирний час кожна служба концентрувалася на власних потребах. Це спричиняло проблему, яка полягала в постійному пристосуванні до спільності під час кожного нового конфлікту.

Війна в Перській затоці стала першим випробуванням для США після прийняття Закону «Про оборонну реорганізацію». На найвищому рівні цілі закону були досягнуті. Про це стверджують чіткі лінії командування, керівництва та відповідальності. Проте доктринальні відмінності між службами на момент війни все ще були. Проблема полягала в тому, що спільні угоди та договори змушували командувачів на місцях інтерпретувати відмінності в кожному окремому випадку. По-друге, рівень спільності прямо пропорційний рівню залежності в кожній з обставин. Служба, яка найбільше залежить від підтримки інших, буде демонструвати найкращі результати в рамках спільності, оскільки служби, що здатні самостійно виконувати завдання, важче сприймають необхідність розподілу функцій та обов'язків. Сухопутні сили є позитивним прикладом спільності. Військово-морські та військово-повітряні сили, навпаки схильні до самостійних дій за сприятливих для них умов.

Закон «Про оборонну реорганізацію» – це спроба виправити недоліки координації та синхронізації між службами та дозволити бойовим командирам (combatant commanders) проводити операції, як вони вважають за потрібне, без зайвого втручання. Спрощення оперативного ланцюга командування є його найбільшою цінністю та постійним внеском.

З'ясувалося, що служби розглядали спільність тільки під час воєнного стану, тоді як під час мирного часу вони б діяли в рамках окремих відомств. Проблема полягала в тому, що служби під час виникнення чергового конфлікту, повинні були знову вчитися спільному веденню операцій.

Так тривало доти, допоки безперервні спільні операції в рамках війни з тероризмом не змусили служби регулярно працювати разом. Тільки тоді концепція спільного ведення військових операцій почала цілком реалізовуватися.

РОЗДІЛ 5.

ВІЙСЬКОВА АДАПТАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗБРОЙНІ СИЛИ США

5.1. Концепція військового лідерства в забезпеченні ефективності Збройних сил США

Проблема забезпечення національної безпеки викликає сьогодні серйозну заклопотаність громадських і державних діячів, учених, усіх громадян України. Багатоаспектність і комплексність цієї проблеми зробили її предметом дослідження фахівців практично всіх галузей наукового знання: техніки, філософії, соціології, права, психології, економіки, математики, екології, біології, охорони здоров'я та ін. Експерти вважають, що розуміння проблем національної безпеки радикально змінилося після подій 11 вересня 2001 р., у зв'язку з війною США та їхніх союзників в Іраці, посилення терористичних актів.

Конфлікт на Сході України та анексія АР Крим зумовили потребу швидкого реформування Збройних сил нашої держави. Стало очевидним усьому світові, що колишні концептуальні й військово-політичні підходи розв'язання проблем національної безпеки багато в чому застаріли та не відповідають сучасним потребам.

Стало зрозуміло, що підходи та уявлення про систему забезпечення національної безпеки потрібно змінювати, у тому числі й законодавчу базу, у якій розглядаються порядок дій і заходи щодо забезпечення національної безпеки, яка є основою для конструктивної взаємодії органів державної влади, організацій і суспільних об'єднань для захисту національних інтересів України і забезпечення безпеки особи, суспільства і держави.

Розуміння необхідності вдосконалення системи забезпечення національної безпеки розглядається теоретично, але недостатньо реалізується на практиці.

Актуальною темою в організації безпекової політики є концепція лідерства в Збройних силах США, оскільки лідерство відіграє важливу роль у функціонуванні та ефективному виконанні завдань, які необхідні для забезпечення національної безпеки США.

Для глибшого розуміння лідерства необхідно звернутися до «Бойового уставу 22-100 » від 1961 р., в якому зазначено, що концепція військового лідерства залежить від рис, над якими можна працювати, та від застосування принципів і методів, які можна вивчити [71]. Важливим є те, що цей процес є безперервним. Також устав визначає, що кінцева мета військового лідерства полягає у виконанні місії, що означає розвиток і підтримку ефективної, компетентної, добре дисциплінованої організації, яка має мораль та командний дух [85].

Капітан Р. Робертс зазначає, що «лідерство є важливим для успіху будь-якої армії. Лідери не лише приймають рішення, що можуть повпливати на збереження життя чи на його втрату, але й безпосередньо контролюють якість життя своїх підлеглих» [53].

Поняття військового лідерства визначається в уставі як мистецтво впливати і керувати людьми таким чином, щоб отримати слухняність, впевненість, повагу та лояльне співробітництво для виконання місії [85].

В Бойовому уставі 6-22 лідерство визначається як процес впливу на людей шляхом надання цілі, напрямку та мотивації для виконання місії та вдосконалення організації [83, с. 1-3].

Дж. Сміт також вважає, що лідерство, перш за все, полягає у впливі. Впливі на характер, розвиток чи поведінку. Є два різні способи, якими можна здійснювати вплив: наказовий та органічний, що визначатиме не

тільки тип лідера, але й ефективність лідерства щодо формування поведінки інших людей [141, с. 7].

Наказове лідерство полягає у використанні своєї посади та рангу, органічне ж, навпаки, базується на довірі та відданості процесу чи цілі [141, с. 7].

Традиційно керівництво армії зосереджувалося на тактичному та оперативному рівнях, а не на службовцях, відповідальних за лідерство на стратегічному рівні. До кінця 20 століття у всіх концепціях, офіційних документах наголошується на тактичних лідерських якостях, але питання стратегічного лідерства не згадується [158]. Згідно із аналізом тридцяти восьми статей, лідер повинен впливати на тих, хто перебуває під його безпосереднім керівництвом, що демонструє перевагу тактичного менталітету у 1980-х рр. [158]. У 1971 р. Е. Пурієр наголошував, що саме Друга світова війна привела найкращих лідерів для Сполучених Штатів Америки, але ці лідери вже мали відповідний досвід перед тим, як взяти на себе відповідальність за складні виклики лідерства. Досліджуючи шлях чотирьох військових лідерів Дж. Паттона мол., Д. Ейзенхауера, Д. Макартира та Дж. Маршалла до чотирьох-п'ятизіркових генералів, він представив схему успішного воєнного командування безпосередньо через стратегічне лідерство. [160, с. 9-16].

Історичний контекст необхідний для розуміння змін і прогресу доктрини лідерства армії від того, що було опубліковано в 1980-х рр. Менш ніж через десять років після виходу з В'єтнаму та переходу на контрактну систему забезпечення, армія на початку 1980-х рр., за словами генерала Д. Реймера, начальника штабу армії в 1999 р., була «армією в умовах кризи» [165, с. 3–7]. У підпорядкуванні командирів було «занадто застаріле обладнання; занадто багато погано освічених, невмотивованих та недисциплінованих солдатів; нереалістичне навчання; та недоукомплектовані підрозділи» [165, с. 3-7].

З 1986 р. в бойових уставах почали з'являтися поняття лідерства, стверджувалась важливість кваліфікованих лідерів для досягнення перемоги на стратегічному, оперативному і тактичному рівнях війни. Було звернуто увагу на важливість стратегічної перспективи, розуміння єдиних, конкретних і об'єднаних спільних командних структур. Доктрина 1988 р. продовжила дискусію щодо стратегічного лідерства, в якій описуються місії старших керівників з точки зору розробки та передачі чітких вказівок із централізованим плануванням та децентралізованим виконанням [159, с. 39-41].

У 1983 р. у посібнику з лідерства було описано, яким чином лідерство ставало ключовим компонентом, який об'єднує всі складові армії – людей, доктрину, організації, зброю та обладнання. Стосовно лідерів роти, батареї, ескадри і батальйону. У цьому посібнику використовувались схема «Бути, знати, робити». Три основні сфери, такі як вивчення того, ким повинен бути лідер, що знати і робити; як тренувати, навчати і наставляти підлеглих; і як розвинути згуртовані, дисципліновані, добре підготовлені підрозділи для перемоги на полі бою, не застосовувались вище тактичного рівня [82].

Одинадцять принципів лідерства вперше були розроблені 1948 р. і опубліковані у вигляді доктрини лідерства 1951 р. :

- знай себе і прагни вдосконалення;
- будь спеціалістом у тактиці і техніці;
- будь відповідальним за власні дії;
- приймай зважені і своєчасні рішення;
- подавай приклад для наслідування;
- слідкуй за благополуччям власних солдатів;
- інформуй підлеглих;
- розвивай відчуття відповідальності у підлеглих;
- забезпечуй розуміння, нагляд і виконання завдання;
- створюй команду;

- давай завдання підрозділу відповідно до його можливостей [158, с. 8].

У 1987 р. армія розробила додаткові документи, визнаючи необхідність уточнення відмінностей у моделях лідерства для молодших та старших лідерів. Положення сухопутних військ, не розглядаючи різні рівні лідерства, описувало різні аспекти в керівництві, що потребують окремих навичок, знань та методів, заснованих відповідно до службового рівня. На індивідуальному або на рівні малих груп використовувався прямий підхід, тоді як на вищому рівні – непрямі методи лідерства. Старшим лідерам все-таки доводилося виконувати безпосереднє керівництво. Оскільки лідери прогресували в армії, необхідні навички лідерства стали складнішими для того, щоб задовольнити підвищену організаційну відповідальність, притаманну керівним посадам. На стратегічному рівні концептуальні методи та інтегративні здібності ставали важливішими [37].

Додаток до «Бойового уставу 22-100» допоміг в особистому розвитку старших лідерів, забезпечив ресурс для керівників та встановив загальний критерій для лідерів великих підрозділів. Визначивши лідерство як «мистецтво прямого та опосередкованого впливу та майстерність створення умов для стійкого організаційного успіху для досягнення бажаного результату», було виявлено два різних рівні лідерства [84, с. 3]. Висунувши аргумент на користь різних форм лідерства та різних викликів, з якими стикаються старші лідери, лідерство та командування на старших рівнях, не розрізняло старших лідерів та старших командирів [206]. Цей недолік заперечував ідеї уставу, оскільки пояснивши лідерські концепції та атрибути, не розрізняв відмінності між лідером і командиром. Командири мали юридичні підстави для наказів і конкретні окремі позиції, тоді як кожен був лідером. Всі командири були лідерами, але не всі лідери були командирами [84, с. 80].

Доктрина лідерства сухопутних сил 1980-х рр. описувалася в кількох посібниках і нормативних документах, і ці публікації відрізнялися за своїми характеристиками рівнів та визначень. «Бойовий устав 22-103» зазначив безпосереднє керівництво на тактичному рівні та непряме керівництво над ним. «Регламент армії 600-100» обговорював два рівні лідерства – прямі та непрямі. «Стандарт армії 600-80» використовував терміни прямий, опосередкований та виконавчий в поясненні рівнів лідерства. Перші два прирівнювалися до тактичного та оперативного лідерства, а третій до стратегічного. «Бойовий устав 22-101» та «22-102» були ще двома додатковими посібниками з лідерства, опублікованими у 1980-х рр., і, хоча вони важливі для розвитку лідерів армії, питання стратегічного лідерства не розглядаються [158].

Операції «Удар в пустелі» і «Лисиця пустелі» протягом 1990-х рр. продовжували залучення США в Іраку шляхом аеронавігації зон без польотів та покарання за невиконання вимог міжнародних інспекторів з питань озброєнь. Військові США випробували свою доктрину, включно з лідерством, через весь спектр конфліктів та інтервенцій. Операція «Відродження надії» в Сомалі в рамках операції Організації Об'єднаних Націй в Сомалі (ЮНОСОМ) закінчилася незабаром після того, як в Могадішо в жовтні 1993 р. було втрачено два гелікоптери та вісімнадцять солдатів. Операція «Підтримання демократії» в Гаїті в 1994 р. надала США ще одну можливість використовувати військові засоби, як примусову дипломатію і надала армії можливість продовжувати вдосконалювати та оновлювати доктрину для подібних операцій. У 1995 р. операція «Спільні зусилля» та ІФОР під керівництвом Організації Північноатлантичного договору (НАТО), надали ще один шанс США підтвердити, уточнити і оновити доктрину. Беручи до уваги інший характер роботи в рамках НАТО, ця операція запровадила інше мислення для армії. Бойові дії в Косово 1999 р. знову розширили військову роль США [158].

«Бойовий устав 22-100» вперше включив три рівні лідерства: прямий, організаційний та стратегічний. Аналіз трьох зазначених рівнів та визначення, подані у посібнику, є визначальними у розумінні концепції, змін, запроваджених у дослідженні стратегічного лідерства та їх співвідношення до різних рівнів, описаних у нормативно-правових документах [158].

Під прямим впливом концепції «Бути, знати, робити» залишаються лідери прямого рівня, які є частиною батальйону та нижчого рівня. Проте завдяки тому, що було додано організаційний та стратегічний рівні лідерства, було створено можливість застосування даної моделі на всіх рівнях воєнної служби. Така інновація означає включення лідерів прямого рівня до питань та проблем, з якими стикаються лідери та штаби, що діють на організаційному рівні [82]. Навички та дії в рамках стратегічного, організаційного та прямого рівнів лідерства переплітаються, а перспектива може змінюватися залежно від рівня контролю, розміру підрозділу або організації, типу операцій, кількості призначених людей і планування. Було вилучено військове звання з дискусії між різними рівнями, оскільки деякі звання перетинаються на різних рівнях, навіть в рамках однієї посади. Доктрина також зосереджувала увагу на прямому лідерстві, незалежно від рівня, тому що майже всі керівні посади армії включали в себе ті чи інші аспекти прямого лідерства, особливо із безпосередньо підпорядкованими особами. Посадові обов'язки, разом із переліченими вище факторами, визначають, на якому рівні діє кожен окремий лідер [82].

Лідерство прямого рівня означає прямий контакт та є передовим у виконанні обов'язків. Лідери організаційного рівня мають можливість впливати на більшу кількість людей, як правило, мають у розпорядженні підлеглих, а також необхідні навички. Граничний обсяг відповідальності (граничний обсяг одиниць, що перебуває в підпорядкуванні) був між бригадою і корпусом, що було рівнозначним рівню вищого керівництва,

визначеному в регламенті. Визначення та описи лідерів стратегічного рівня краще пояснені у доктрині, ніж у регламенті [82].

У «Бойовому уставі 22-100» зазначено, що стратегічне лідерство потребувало різних методів у майстерності та обсязі від організаційного та безпосереднього керівництва. Зважаючи на очікувану аудиторію та сфери впливу, стратегічні лідери армії мали бути впевненими в сферах поза своєю компетенцією, щоб бути успішними. Міжособистісні навички, концептуальні навички та технічні навички сприятимуть кращій підготовці стратегічного лідера до будь-якого майбутнього конфлікту чи кризи в США та, зокрема, до військових конфліктів [82].

Як і в посібнику 1999 р., «Бойовий устав 6-22. Розвиток лідера» включає в себе лідерство, що ґрунтується на компетенції, безпосередньо від організаційного до стратегічного рівня. Така структура забезпечила лідерові можливість безпосередньо спостерігати за впливом їхньої діяльності, а також розглядаючи ті ж компетенції на вищих рівнях лідерства. Лідери мають постійно вдосконалювати свої моральні якості, атрибути та професійні знання. Перехід від прямого лідерства через організаційні та стратегічні позиції ускладнив компетенції [82].

Задля досягнення успіху стратегічне лідерство зосереджується на конкретних атрибутах лідера. Начальник штабу сухопутних сил ген. П. Шумаєр вважає критичним, що всі лідери армії є гнучкими, багатофункціональними пентаатлетами, які мають сильний моральний характер, широкі знання та здібний інтелект [83]. Стратегічні лідери, як професійні експерти, повинні провести огляд складного національного та міжнародного середовища безпеки за межами армії для досягнення повного розуміння їх місця в мережі організацій для довгострокового успіху за допомогою постійних внутрішніх оцінок.

Згідно із «Бойовим уставом 6-22», завдання лідерів найвищого рівня армії полягає у розвитку своїх наступників, а також вони стоять на чолі змін і

оптимізації складних систем з мінімальним ризиком. Стратегічні лідери ведуть інших за допомогою бачення, мотивації та натхнення, власного прикладу. Стратегічні лідери у власній комунікації використовують різні методи, засоби та медіа [83].

Також устав зазначає, що стратегічні лідери досягли успіху, надаючи напрям, керівництво та чітке бачення в рамках стратегічного планування, яке акумулювало потрібні ресурси, використовуючи технології та зовнішні активи в багатокультурному контексті. Стратегічні лідери виконували свої місії послідовно та етично [83]. Ці атрибути та компетенції, удосконалені та деталізовані в сучасній доктрині сухопутних сил для стратегічних лідерів, також залишалися дискусійною темою для інтелектуального дискурсу щодо того, де ще стратегічне керівництво повинне очолити армію.

Важливим аспектом концепції лідерства є моральні якості. У «Книзі чеснот», автор В. Беннетт зазначає, що

«сьогодні ми говоримо про цінності і як важливо їх мати, так, начебто вони нанизані на нитці. Але мораль та чесноти не є тим, чим ми володіємо, але в якості центральної теми людської природи, і не як щось мати, а як бути» [43, с. 123].

Армія США – це організація, чії «цінності є основою для служіння нації» [140]. Хоча багато цінностей були приписані армії, вважається, що сім, озвучені начальником штабу армії генералом Д. Дж. Реймером найкраще описують ті моральні цінності, які потрібні для будь-якої організації:

Вірність: майте істинну віру і вірність Конституції США, армії, вашому підрозділу та іншим солдатам.

Обов'язок: виконати свої зобов'язання.

Повага: ставтеся до людей відповідно.

Самовіддане служіння: ставте добробут нації, армії і своїх підлеглих, попереду власних.

Честь: живіть відповідно до всіх цінностей армії.

Чесність: робити те, що правильно, законно і морально.

Особиста мужність: ідіть назустріч страху, небезпеці чи нещастю [103].

Навчали турботі про солдатів та членів їхніх сімей. Піклування про людей, охоплює широкий спектр питань. Дослідження показує, що ключові питання включають у себе якість життя, належне навчання та обладнання, безпеку, підтримку сім'ї і своєчасне визнання добре виконаної роботи. Цей атрибут лідерства описано в книзі колишнього бригадного генерала Р. Х. Скейлза «Деякі перемоги: Сполучені Штати у війні в Перській затоці».

«Армійська програма для забезпечення благополуччя солдата, служила в якості основного каталізатора для зв'язку і злиття підрозділу.... Солдати воюють краще під керівництвом ефективного, дбайливого лідера. Сучасний комбат ... вимагає любові солдатів, це було відмінною рисою американської армії протягом більш ніж двох століть» [175, с. 359].

Для розвитку лідера необхідна наявність певних компонентів, таких як освіта, навчання лідерству у організації та розширення прав і можливостей.

М. Лебеф вказує, що є безліч можливостей для військової освіти. Солдати можуть навчатися на базових унтер-офіцерських курсах, передових унтер-офіцерських курсах та інше. У той час як освітні можливості часто конфліктують із виконанням поставлених завдань, керівники дозволяють підлеглим відвідувати навчання. Хоча докладне довгострокове планування може запобігти багатьом серйозним колізіям у розкладі, оскільки ніколи не буває відповідного часу для відвідувань професійних та лідерських курсів [129].

Навчання, яке здійснюється в рамках організації, повинно відповідати очікуванням щодо того, як організація культивує лідерів і який тип відповідного навчання буде реалізовуватись. Розглянемо як досягають своєї мети програми розвитку лідера [129].

Розвиток лідера відбувається краще в ситуації один-на-один або в невеликих групах. Великі групові заняття підходять для передачі інформації, але не сприяють індивідуальному навчанню і розвитку лідерства.

Дж. О'Тул зазначає, що «розвиток лідера – це довготривалий процес, який складається з трьох компонентів : освіта, професійна підготовка та досвід. У зв'язку з швидкими темпами технологічних змін сьогодні навчання має бути безперервним процесом» [139, с. 125].

П. Сміт вважає, що найкращий спосіб для розвитку лідера – розширення прав і можливостей підлеглих. Одне з найскладніших завдань для вищого керівництва – делегування. Лідери і керівники повинні делегувати підлеглим завдання для стимулювання росту лідерства в організації.

«Розширення прав і можливостей є потужним інструментом, який надає кожній людині почуття гордості в роботі .... Людям потрібно надати інструменти для прийняття правильних рішень, а потім дозволити демонструвати їхні здібності. Помилки повинні допускатися для забезпечення росту людини» [183, с. 79].

Дж. Флінн, у свою чергу, наголошує, що будь-які організаційні зміни пов'язані із супротивом членів організації, які намагаються продемонструвати не тільки власну компетентність, але й відсутність необхідності для таких змін, проте зміни залишаються неминучим аспектом будь-якої діяльності. Управління ж змінами залишається проблемою багатьох організацій. Саме тому здатність лідера управляти змінами є однією із найважливіших навичок на сучасному етапі [89].

Опір змінам чиниться через декілька чинників, які описує Дж. О'Тул:

«Більшість людей цілком влаштовує статус-кво .... Коли велика структура знаходиться в русі, їм необхідні значні ресурси, щоб змінити курс... У людей є вроджений страх перед невідомим...

Зміни загрожують самооцінці... Зміни вимагають волі, щоб визнати неправоту» [152, с.230].

Дж. Зіммерман у власному дослідженні стверджує, що керівники можуть керувати змінами, визнаючи, що останні є неминучі і прагнути оволодіти ними, або сидіти і чинити опір і дозволити змінам захопити організацію [226, с. 24]. Якщо лідер вибирає останнє, скоріш за все, організація зазнає фіаско. Два ключі до успішної зміни в будь-якій організації – лідер і її члени. Отже, керівник повинен чітко сформулювати необхідність зміни і її ефективність.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що лідерство є важливим для успішності та ефективності збройних сил. Ключовою концепцією розвитку лідерства в армії США є – «Характер – Знання/Навички – Дії» («Бути, Знати, Робити»). Лідерство армії починається з того, що лідер повинен володіти цінностями та атрибутами, які формують характер лідера. Ваші навички – це ваші знання, компетенція у всьому, починаючи з технічного боку роботи до навичок роботи з людьми, які необхідні лідеру. Проте характер і знання є недостатніми. Неможливо досягнути ні ефективності, ні лідерства без застосування всіх складових концепції, а саме – дії [82].

Р. Робертс наголошує також, що окрім фізичних якостей, ідеальний сержант повинен володіти професійною компетенцією, високими моральними якостями і бути прикладом для наслідування. Відсутність окремих елементів концепції лідерства може негативно вплинути на успіх місії, моральний дух і ефективність лідера. Тому необхідно, щоб компетентність лідерів формувалась на основі всіх принципів [54].

Концепція лідерства, як зазначає Дж. Босс, також адаптується і застосовується в інших сферах суспільства [49]. Таке поширення концепції свідчить про її ефективність та гнучкість, а також демонструє можливість використання воєнних практик в цивільних сферах.

Отже, «Характер – Знання/Навички – Дії» є основною концепцією для розвитку лідерів Збройних сил США. Для того, щоб стати лідером необхідно розвинути знання та навички для виконання місії, проте технічної компетентності недостатньо. Необхідно мати «характер»: хто ви, які ваші цінності, ваш світогляд – це складає частину концепції «Бути». Зрозуміло, що ця складова є найбільшим викликом, оскільки її неможливо змінити. Щодо інших складових, варто зазначити, що їх набуття не викликає складності.

Армія – є одним із найкращих навчальних закладів у світі, оскільки зосереджує увагу на необхідному наборі наборі завдань, умов та стандартів, але знання та навички, якщо їх не використовувати та не вдосконалювати на постійній основі, можуть застаріти.

Отже, найбільший вплив на розвиток лідерів має характер, оскільки цю якість можна тільки вдосконалити, але відсутність цієї складової не зможуть компенсувати навички і знання.

Цінності лідера служать в якості морального компаса, щоб направляти кожного солдата. Кожен керівник в армії повинен бути взірцем моральності для підлеглих.

В обов'язки лідера також входять два важливих аспекти – успішне виконання місії і турбота про військовослужбовців та їхні сім'ї. Труднощі полягають тільки в збалансуванні цих двох елементів, які часто можуть сууперечити один одному.

5.2. Процес воєнної адаптації в рамках сучасних конфліктів

Військові організації зіткнулися зі зростаючими темпами технологічних змін у XX-XXI століттях. Технологічні зміни відбуваються не тільки в мирний час, але й сама природа конфлікту сприяє змінам та адаптації. Саме тому військові повинні визнати, що супротивник може

боротися в цілком іншому культурному та інтелектуальному середовищі, ніж вони.

Після війни у Перській затоці характер війни почав змінюватися. Про це свідчать заяви експертів та політиків, які зазначали, що на сучасному етапі ведення війни застосовуватимуться нові механізми, такі як інформаційні кампанії, мережеві війни та «шок і страх» [48].

В. Мюррей у своїй книзі «Воєнна адаптація: страх змін» доводить, що характер війни не змінюється. Війни починаються із зіткнення інтересів та примусі чинити певні дії. Змінюються методи (тактика) та інструменти (зброя) війни. Прогрес у прямих та непрямих технологіях ведення війни також сприяє збільшенню швидкості проведення військових операцій. Зміни, є постійними у методах ведення війни. Швидкий темп розвитку технологій сприяє змінам у методах ведення війни [48].

На відміну від інновацій, адаптація - це процес воєнного часу, протягом якого військова сила стикається зі своїми фактичними тактичними, операційними та стратегічними умовами. Адаптація - це процес, який відбувається під тиском війни. Мета полягає в тому, щоб перемогти ворога, мета якого така ж сама.

Одним із класичних міфів після війни у В'єтнамі є, що військові США виграли всі бої, але втратили війну через невдачі на політичних та стратегічних рівнях [220, с. 33]. Додамо, що даний міф має правильне твердження щодо стратегічного рівня, адже саме на стратегічному і політичному рівнях США програли у війні у В'єтнамі.

В. Мюррей також демонструє, чому приклад війн у В'єтнамі є влучним, оскільки, незважаючи на те, що в адміністрації президента Л. Джонсона визнавали неможливість виграти війну, було прийнято рішення довести розпочате до кінця, так як такі дії продемонструють відданість США зобов'язанням перед союзниками [220, с. 34].

Ситуація в Іраку також продемонструвала, що політичні і цивільні лідери помилково розраховували на відсутність значних проблем після повалення режиму С. Хусейна. Внаслідок цього, незважаючи на повстанські дії, лідери США продовжували вести воєнну кампанію. В. Мюррей зазначає, що швидке реагування та фундаментальне переоцінювання політичних і стратегічних припущень, могли б припинити будь-які повстанські акти [220]. Імовірно, як в ситуації у В'єтнамі, лідери залежали від політичного капіталу і не могли змінити напрям власної політики.

Повертаючись до адаптації, слід зауважити, що протягом минулого століття адаптація в тій чи іншій формі була характерною рисою успішних військових інститутів та суспільств. Однак до початку технологічних змін, що розпочалися на початку XIX століття, військова адаптація відбувалася надто повільно. Тільки з початком промислової революції адаптація стала вирішальним чинником ефективності військових установ у веденні війни, але військова інновація та адаптація завжди надавали перевагу військовим організаціям, навіть до промислової революції.

Промислова революція активізувала темп змін, який неухильно прискорювався. Необхідно зазначити два чинники: по-перше, наскільки добре оцінюється вплив нових технологій на поле бою; і, по-друге, наскільки добре нові технології зменшують розрив між початковими оцінками та припущеннями і реальністю. Цей перший чинник виявився особливо складним у XX столітті, тому що багато технологій і концепцій вступили в дію одночасно, тоді як міжнародні актори також проходили процес адаптації. Військові організації мали оцінити не тільки вплив технології, але і синергію кількох технологій, а також те, як їхні опоненти використають їх [220].

У сучасному світі технологічні вдосконалення, тактичне та оперативне навчання роблять адаптацію основним фактором у веденні війни. Отже, було б доцільно намалювати загальну схему адаптації в історії як засобу розуміння факторів та труднощів, які постали перед військовими інститутами,

командуванням та державними діячами, оскільки вони намагалися пристосуватися до реалій війни. Генерал-майор Дж. Меттіс в 2004 р. наголосив на важливості знання історії для військової професії:

«Зрештою, справжнє розуміння історії означає, що ні з чим новим ми не стикаємося. Інтелектуали розповідають про те, що характер війни кардинально змінився, тактика абсолютно нова і т. д., я з шанобливими словами повинен сказати: Не зовсім. Олександр Великий не буде більш збентеженим ворогом, із яким ми стикаємося в Іраку, і наші лідери, які вступають у цей бій, шкодять своїм військам, оскільки не вивчають наших попередників. Ми боролися на цій планеті протягом 5000 рр., і ми повинні скористатися своїм досвідом» [220, с. 2-2].

Адаптація, на думку М. Вільямсона, вимагає уяви і бажання змін; пов'язана із фантазією щодо можливостей і потенціалу змін; вимагає організаційної культури, яка сприяє вільному потоку ідей. Особливо важливою є необхідність того, щоб керівники заохочували своїх співробітників та підлеглих шукати нові шляхи [220].

Серед інших якостей повинна бути присутня зацікавленість щодо нових можливостей, які матимуть вирішальне значення для успішних змін та адаптації. Організаційна культура окремих військових організацій, сформована в мирний час, визначить, наскільки ефективно вони адаптуються до реальних умов, з якими вони зіткнуться під час війни. Важливими також є висновки щодо участі в минулих воєнних конфліктах, результати симуляційних ігор та вправи. Як зазначив Б. Уоттс:

«військові організації, які мають труднощі, пов'язані із скурпульозністю щодо емпіричних даних у мирний час, можуть мати однакові труднощі під час війни» [221, с. 414].

Складність адаптації під час бойових дій полягає в обмеженості часових ресурсів. Саме тому швидкість реагування на будь-які необхідні зміни є ключовою. Наступним аспектом є процес адаптації противника до зміни умов, які можуть відбуватися одночасно і несподівано. Отже, адаптація вимагає постійних, безперервних змін, оскільки сама війна ніколи не залишається статичною.

Професор М. Говард вважає, що для успішної адаптації політичні та військові лідери повинні бути готові переглянути власні припущення [103]. Неможливість визначити правильний різновид війни або прорахування балансу сил можуть мати тяжкі наслідки. Адаптація вимагає, щоб політичні та військові лідери визначали не тільки тактичні, оперативні та технологічні параметри конфлікту, а й стратегічні та політичні. Останнє неодмінно виявиться найважчим, оскільки воно вимагає від лідерів ставити під сумнів власні переконання.

Адаптація повинна відбуватися не тільки в технологічних і військових сферах, де американські військові з кінця Холодної війни довели свою безперечну перевагу, але також в культурній, політичній та інтелектуальній сферах. Американський традиційний спосіб ведення війни виявився руйнівним для погано підготовлених, погано дисциплінованих та технологічно нижчих опонентів С. Хуссейна [222].

У результаті повстання після знищення військових сил С. Хуссейна, зусилля США були недосконалі. У зв'язку із зростаючою кількістю повстанців американські солдати та морські піхотинці продемонстрували адаптацію до нових умов [135]. Однак на вищому рівні командування ситуація була не кайкращою. П. Мансур Командир бригади з липня 2003 р. по вересень 2004 р. прокоментував події:

«Занадто багато лідерів (як цивільних, так і військових) на найвищому рівні [командир бригади та вище] або в оперативному

штабі, або на стратегічних посадах виконавчої влади, були надмірно задіяні в тому, що відбувалося в тактичних підрозділах, за рахунок розвитку довготермінової стратегії та оперативної концепції для її реалізації...

Військові підрозділи були більш-менш рівномірно розподілені по Іраку, хоча незабаром стало очевидним, що серце повстанців лежить в основі Сунітського трикутника ... Брак сил, відсутність бачення або відсутність волі перешкоджали більш постійному знаходженню сил в цьому районі... Рух Сил коаліції до консолідованих баз повинен були залежати від створення ефективних сил місцевої безпеки. Залишаючи територію раніше, ми передавали частини [сільської місцевості] повстанцям» [220, с. 8-9].

Зрештою, найважливішим атрибутом військової ефективності є здатність адаптуватися до реальних умов боротьби та конфлікту. Існує також прямий зв'язок між підготовкою в мирний час, готовністю до інновацій і культурою військових організацій та їх здатності адаптуватися, коли вони протистоять реальним умовам ведення війни. Ті військові організації, які демонструють готовність продумати зміни, що відбуваються на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях у мирний час, практично, у кожному випадку були такими, що продемонстрували готовність та здатність адаптувати та змінювати свої довоєнні припущення та підготовку до реальності [220].

Слід наголосити, що в Іраку діяльність багатьох старших військових керівників США протягом першого року повстання здійснювалася практично без врахування відповідних уроків у В'єтнамі [220].

Найбільш цінним уроком досвіду США у В'єтнамі було те, що сили США не могли виграти війну в довгостроковій перспективі; лише корінні південні в'єтнамські сили могли виграти війну, тому що вони були обізнані із

сільською місцевістю, ворогом і насамперед характером боротьби, та все ж таки, сили США доклали максимальних зусиль для відновлення як місцевої поліції, так і Збройних сил Іраку [220].

Такої ж позиції дотримується і аналітик із Центру стратегічних і міжнародних досліджень А.Кордесман, який наголосив, що незважаючи на те, що військові США покращили тактичні, розвідувальні та навички визначення цілей, тактичні перемоги в асиметричній війні такої, як у В'єтнамі, не мають значення, без ефективних стратегій усунення причин конфлікту та відновлення безпеки громадян [113].

Дж. Доббінс наголошує на політизації прийняття важливих рішень на прикладі Іраку, оскільки велика військова присутність США спровокувала більший опір, тому слід було передати ведення бойових операцій іракським силам, але таке рішення не було підтримано Д. Петраусом, який вважав, що можна налагодити співпрацю з населенням, що дасть іракським політикам час, необхідний для узгодження політичних розбіжностей [75].

Важливим аспектом для військової адаптації стала поява нових технологій у армії. У США деякі експерти стверджували, що технологічні досягнення дозволять уникнути труднощів використання Збройних сил. До кампаній в Афганістані та Іраку деякі старші офіцери на найвищому рівні навіть стверджували, що величезні успіхи в обчислювальній потужності та поширення високоточного озброєння дозволять американським військовим знищити всі сили противника на площі до 40 000 квадратних миль [153].

Проте досвід Афганістану та Іраку довів зворотнє. Фактично протягом усього ХХ століття технології стимулювали, а не визначали зміни. Важливішим, ніж технологія в сферах інновацій та адаптації, стало створення військових культур, які забезпечують історичне та емпіричне навчання, чесний аналіз та реалістичне уявлення про майбутні можливості систем озброєння.

Умови на місцях в Іраку та Афганістані зумовили технологічні досягнення і призвели до більш летальної та точної зброї. Оновлені Збройні сили США здатні швидше перерозподіляти бойові сили і об'єднати оперативну розвідку. Покращилася здатність проводити бойові операції в темряві. Збройні сили США володіють більш легкими бронежилетами, які призначені для зупинки фрагментації і шоломами, які еволюціонували до передових бойових шоломів із кращою видимістю та системою для зменшення травми головного мозку [113].

В. Мюррей щодо заохочення інновації у офіцерському корпусі Збройних сил США:

«Потрібно фундаментально переосмислити професійну військову освіту. Значна частина успішних інновацій у міжвоєнний період залежала від тісних зв'язків між школами професійної військової освіти та світом воєнних операцій... Будь-який підхід до військової освіти, який заохочує зміни до культурних цінностей та сприяє інтелектуальній цікавості, вимагатиме більшого ніж найкраща навчальна система: вона вимагає, щоб професійна військова освіта залишалася центральною проблемою протягом всієї кар'єри офіцера. Можливо не вдасться створити іншого Х. Довдінга..., але можна сприяти військовій культурі, де ті, хто досяг найвищих чинів, володіють уявою та інтелектом для підтримки інновацій та адаптації» [228, с. 60].

Наступним аспектом є адаптація на оперативному і тактичному рівнях. Незважаючи на наявність навчальних бойових стрільбищ та новітніх комп'ютерних симуляцій, адаптація до умов конфліктів XXI століття, як продемонстрували кампанії в Іраку та Афганістані, проходить не так успішно як передбачали експерти, оскільки будь-яке моделювання не здатне відтворити реальність війни.

Будь-які військові дії включатимуть окупацію, що означає протистояння соціальним, культурним та історичним контекстам, які відрізнятимуться від концепції та розуміння світу Збройних сил США. На думку генерал-майора армії США (у відставці) Р. Тейлеса,

«На сучасному етапі військові повинні не тільки розуміти технології, а й культурне середовище, в якому буде використовуватися така технологія» [222].

Саме тут процес адаптації ускладнюється, ніж адаптація до умов ведення війни, яка також є складною. На сучасному етапі, із присутністю ЗМІ, політичними проблемами на тактичному рівні, культурна адаптація стає важливим елементом військової ефективності.

Окрім того, до воєнних кампаній в Афганістані та Іраку американські військові технології, тактики та процедури були більше спрямовані на ведення традиційних військових дій. Проте на сучасному етапі військові Збройних сил США повинні не тільки боротися з повстаннями та ополченцями, а також проводити миротворчі місії, операції з ліквідації наслідків стихійних лих та розповсюджувати гуманітарну допомогу – і робити все це одночасно [113].

Такої ж думки дотримуються і автори дослідження «Покращення стратегічної компетенції», які демонструють, що у Іраку і Афганістані традиційна фаза ведення війни була дуже короткою, проте період боротьби із повстанцями тривав протягом років [109].

Вищезазначені чинники призвели до змін у військовій структурі: перетворення із жорсткої структури в більш розрізнену, модульну, яка постійно розвивається, щоб запобігти тактиці ворога та реагувати на мінливі обставини на місцях. Це, в свою чергу, спричинило багатозадачність американських військ [109].

У дослідженні Корпорації РЕНД «Падіння Талібану», автори наголошують, що війна в Афганістані, незважаючи на те, що окремі аспекти

та елементи мають історичні прецеденти, відрізнялася від попередніх, у яких США брали участь. По-перше, кампанія в Афганістані була проведена в контексті глобальної війни з тероризмом. По-друге, більшість сил, які безпосередньо здійснювали наземні бої проти Талібану та Аль-Каїди, не були частиною Збройних Сил США, оскільки НАТО забезпечило основну частину сухопутних військ. По-третє, концепція бойового використання сил і засобів також відрізнялася: невеликі групи сил спеціальних операцій (ССО), військові та цивільні, які працювали в поєднанні з корінним населенням і підтримували їх за допомогою передових технологій. По-четверте, США провели гуманітарні операції одночасно з бойовими місіями [157].

М. Мояр наголошує, що більшість американських сил в Афганістані спочатку прибували із незначними знаннями про боротьбу із повстанцями. Генерал-лейтенант Д. Барно, який командував всіма коаліційними силами в Афганістані, заявляв, що Збройні сили США змогли адаптуватися до нових умов за відсутності відповідної доктрини [144, с. 198]. Капітан Дж. Тернер наголошує на зменшенні ролі доктрини через гірську місцевість території Афганістану, зумовлюючи різні парадигми для тієї чи іншої частини території [144, с. 199].

Дж. Расселл наголошує, що погане стратегічне управління, брак сил коаліції, корупція в Кабулі та постійні повстання призводять до погіршення обставин, що

«призвело до процесу постійної, ad hoc адаптації у сфері, якій не вистачало стратегічного спрямування та яка систематично компрометувала ширше застосування військової сили США» [80, с. 105].

Дж. Расселл також демонструє, як тактичні підрозділи застосовували власні креативні рішення до унікальних обставин у кожній окремій провінції і селі. Ці рішення включали старі концепції з історичних прикладів або нові ідеї від міжвідомчих партнерів. Спостереження Дж. Расселла демонструє, як

тактичні підрозділи проходять через те, що він називає власними навчальними циклами, які лише частково коригуються політично і директивами від ієрархій командування. На його думку, американські командувачі не вагалися щодо реорганізації власних організацій і операцій із підвищення ефективності під час ведення бойових дій [80].

Досвід США після кампаній у Афганістані та Іраку свідчить про те, що у майбутньому США не можуть займатися підготовкою власних Збройних сил до однієї конкретної форми війни, але в контексті розширення можливостей Збройних сил США необхідно врахувати декілька чинників. По-перше, після Другої світової війни США перетворили свої Збройні сили в експедиційні, проте зміни, які ми спостерігаємо на світовій політичній арені, демонструють менший доступ США до баз як у Європі, так і в регіоні Тихого океану. З іншого боку, повернення американських військ до Північної Америки передбачає виникнення більш складного комплексу матеріально-технічних проблем, що ускладнить експедиційність військової сили. По-друге, зростає доступність зброї як для відносно слабких держав, так і для недержавних суб'єктів. По-третє, зменшується можливість безперешкодного доступу США до кризових регіонів. По-четверте, колишня невразливість географічної території США піддається кібер- та терористичним атакам, які можуть мати не тільки політичні, але й військові наслідки [220].

Висновки до розділу 5

Зазначимо, що розуміння військового лідерства в армії завжди відповідало доктринальним положенням відповідного періоду часу. Лідерська підготовка була сконцентрована на тактичному, прямому лідерстві із використанням існуючої доктрини. Базові посібники із лідерства тільки побіжно згадували лідерство вищого рівня, також існував окремий посібник

для виконавчого лідерства. Необхідно наголосити, що дуже часто регламенти і посібники не узгоджувалися у термінології.

Концепція «Характер – Знання/Навички – Дії» («Бути, Знати, Робити») була ключовою для армії і визнавала використання старшими лідерами різних методів, тактик прямого лідерства із власного досвіду. Пізніше було розширено межі між необхідним матеріалом для вивчення молодими лідерами, Окремі доктрини ще більше розширили розрив між тим, що повинні були вивчати молодші лідери, що старші лідери повинні вміти робити і загальне розуміння лідерства в армії.

Доктрина лідерства армії, яка вперше була кодифікована після Другої світової війни, зосереджувалася виключно на тактичному лідерстві та безпосередньому впливі на підлеглих, але тільки 1987 р. було включено концепцію стратегічного лідерства. Знову ж таки на зміни в підходах повпливала Друга світова війна, оскільки саме протягом даного періоду постала необхідність у стратегічному лідерстві, проте тільки кодифікація доктрини 1999 р. сприяла поширенню концепції.

Важливим у дослідженні концепції лідерства в Армії США, став аналіз досліджень, статей і звітів, в яких розглядався процес еволюції розуміння та сприйняття концепції лідерства протягом більш ніж чотирьох десятиліть в рамках не тільки військової, але й наукової спільноти США. Аналіз ідей та концепцій свідчить, що після 1983 р. концепція стратегічного лідерства відображена у всіх документах, які стосуються тематики військового лідерства.

Зазначимо, що протягом 1990-х рр. військовослужбовці зазнали впливу багатьох змін концепції щодо військового лідерства, яка відображалася в багатьох бойових уставах, доктринальних посібниках та регламентах, а безперервний процес вдосконалення та адаптації свідить про нові можливі зміни в доктрині лідерства.

На сучасному етапі військовослужбовець (підполковник) згідно із Доктриною армії керує не тільки тактичними операціями, які відповідають прямому рівню лідерства, але й надає допомогу стратегічним лідерам у вирішенні складних питань. Такі зміни стали можливими завдяки поширенню концепції «Характер – Знання/Навички – Дії» («Бути, Знати, Робити») на вищих рівнях лідерства та Доктрини щодо компетенцій 2006 р. Знову ж таки слід повернутися до співвідношення практичного досвіду військовослужбовців із розвитком Доктрини стратегічного лідерства. Зазначена Доктрина з'явилася завдяки вимушеним обставинам, але завдяки чітким поясненням різних видів лідерства (оперативного та стратегічного) вже допомагає молодшим лідерам зрозуміти концепцію лідерства на ранніх етапах кар'єри, що сприятиме покращенню майбутніх стратегічних лідерів.

Отже, якості військового лідерства, на відміну від цивільного сектору, формуються послідовно в рамках тренувальних, освітніх та емпіричних заходів, а також вимагають більших фінансових затрат. Окрім вищезазначеного, авторитет військових лідерів та відповідальність, яка є частиною покладених на них обов'язків, вимагають інших підходів. Необхідно наголосити, що військове лідерство базується на концепції обов'язку, служіння і самопожертви, оскільки це є частиною присяги. Необхідно зауважити, що кризові умови змінюють принципи лідерства, оскільки відбувається прямий вплив дій та прийнятих рішень лідера (керівника) на фізичний стан та виживання всієї команди. У таких ситуаціях традиційні мотиваційні заохочення втрачають зміст, оскільки головним залишається питання збереження життя і види відповідальності не можуть стати стримуючим чинником під час виконання чи не виконання наказів. Саме в таких умовах внутрішні чинники довіри, натхнення, які є можливими завдяки харизмі лідера, перетворюють кожного окремого військовослужбовця в частину команди.

Досвід США після кампаній у Афганістані та Іраку свідчить про те, що у майбутньому США не можуть займатися підготовкою власних Збройних сил до однієї конкретної форми війни. Також неможливо ігнорувати період після закінчення активних військових операцій. Здатність адаптуватися до непередбачуваних умов і контекстів майбутнього набуває ще більшого значення в ефективності військових сил, ніж це було у ХХ столітті

Таке міжнародне середовище, очевидно, має серйозні наслідки для американських військових. Це свідчить про те, що загрози для американських інтересів, а також інтересів своїх союзників та партнерів будуть охоплювати весь спектр конфліктів: від підтримання миру до примусового врегулювання, до традиційних конфліктів середнього рівня, у кращому випадку, до стримування, і у гіршому випадку – війни. Отже, здатність адаптуватися на будь-якому рівні війни від тактичної до стратегічної та політичної, здавалося б, є більш важливою для американської влади та її військових ніж будь-коли.

США повинні будуть діяти в майбутньому в різних умовах, які вимагатимуть ще більшої адаптації до культурних, політичних та соціальних умов, в яких відбуваються подібні конфлікти. Адаптація інститутів, які підтримують і керують Збройними силами США, забезпечуючи все від оперативних можливостей до діючих концепцій, є найбільш повільними у визнанні необхідності змін або проблем, які виникають у конкретних опонентів, з якими стикаються США в ХХІ столітті.

Безсумнівно, в Збройних силах США відбулися глибокі зміни, які були спричинені набуттям досвіду в Афганістані та Іраку. Ці зміни та реалії щодо війн та конфліктів залишатимуться актуальними до тих пір, поки офіцери, які пережили активні воєнні дії, контролюватимуть процес адаптації.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження впливу військових кампаній на розвиток сектору безпеки США дає підстави зробити наступні висновки.

1. Ви, що існує велике розмаїття визначень національної безпеки та, трактування даного поняття, у більш вузькому або, навпаки, більш широкому значенні даного словосполучення. Ми виходимо з того, що національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в різних сферах життєдіяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стійкий розвиток країни.

З'ясовано, що концептуальні положення сучасного розуміння національної безпеки були вперше сформульовані в Законі «Про національну безпеку» США, прийнятому в 1947 р., який об'єднав усі національні військові інституції в єдине міністерство оборони, на яке покладалися завдання керівництва та повного контролю за усіма Збройними силами США. Одночасно в структурі управління Збройними силами формувався вищий військовий орган управління — Об'єднаний комітет начальників штабів.

Підкреслено, що вивчення національної безпеки в Сполучених Штатах включає в себе безліч питань і проблем, що впливають із конституційних вимог, що покладаються на федеральний уряд – «забезпечити спільну оборону». Необхідні повноваження для цього були розподілені між Президентом як головнокомандувачем і Конгресом, до повноважень якого входить «оголошення війни», мобілізація національних ресурсів.

Американські дослідники досить детально розглядають окермі аспекти розвитку сектора безпеки загалом і Збройних Сил зокрема, проте вплив військових кампаній все ще вимагає більш прискіпливої уваги.

2. Друга світова війна була тим моментом, що змінив економіко-політичний курс країни. Це співпало із завершенням Великої Депресії, що проявилось у поверненні до політики економічного зростання і прискореного розвитку військової промисловості. У політичній сфері відбулося суттєве

зростання впливу виконавчої влади, зокрема, зміцнили інститут Президента та політична відповідальність Федерального уряду.

Проте вступ США в Другу світову війну виявив нагальну необхідність інституційних змін у сфері безпеки, оскільки існуюча розрізненість та безсистемність організації Збройних сил сприяли несвоєчасному прийняттю рішень та неефективному управлінню. Саме тому було створено Об'єднаний комітет начальників штабів, який став передовою організацією з безпеки. Автономні міністерства війни та воєнно-морських сил мали в своєму підпорядкуванні військову авіацію, а командування та контроль були об'єднані лише на верхніх щаблях.

Недоліком діяльності Об'єданого комітету начальників штабів була цілковита відсутність регламентування їхньої діяльності. Ген. Маршал пропонував уніфікувати інститути в одне міністерство, проте дана пропозиція була відкинута, що знову ж таки свідчило про історичний аспект окремого існування служб та не розуміння ефективності координації дій для ведення військових кампаній.

Закон «Про національну безпеку» 1947 р. реорганізував та модернізував збройні сили США, зовнішню політику, і апарат розвідувального співтовариства. Також було створено багато установ, які є корисними при розробці та імплементації зовнішньої політики:

- створено Раду національної безпеки та ЦРУ;
- об'єднано міністерства війни та військово-морських сил в Національне військове відомство на чолі з міністром оборони;
- визнано ВПС США в якості незалежної служби.

3. Залучення США у війні у В'єтнамі відповідало політичній доктрині, яка мала на меті стримування комунізму після завершення Другої світової війни. Підґрунтя дій США у В'єтнамі викликає суперечки, оскільки реальної вигоди там не було, національні інтереси США не порушувались, а роль В'єтнаму у регіоні не була настільки великою. Проте, США вступили у

довготривалу війну, яка не лише посприяла початку дебатів стосовно змін у законодавстві та реорганізації Збройних сил США, розробки програм для посттравматичного синдрому та ветеранів, але й залишила всі наступні покоління травмованими війною у В'єтнамі.

Наприкінці 1960-х рр. відбулися серйозні дискусії щодо можливості переходу до контрактної системи набору. Однак військові служби чинили опір різними способами. Недоліки під час набору на контрактну службу та недостатня кількість кадрів на початку викликала занепокоєння в американського суспільства, що повернення до призову було необхідним. Служба за контрактом гарантувала справедливу репрезентативність тим групам, які раніше мало були представлені. У результаті зусилля були сконцентровані на збільшенні кількості жінок на військовій службі, частково щоб компенсувати втрату призовників. Усі військові служби почали різко збільшувати кількість жінок та доступні для них можливості більше, ніж будь-коли раніше.

Незважаючи на те, що питання щодо ефективності оборонних інституцій та планування операцій, а також управління бойовими діями, виникали вже давно, якщо бути точним, то дані проблеми мали місце ще після Першої світової війни, а гостріше проявились протягом та після Другої світової війни, ні керівництво держави, ні воєнний естаблішмент не намагались вносити зміни до існуючої системи.

Проте, війна у В'єтнамі, яка була найбільш довготривалою та з великою кількістю жертв, уможливила початок дискусії, а зголом і прийняття необхідних змін – скасування системи військового прихову та перехід на контрактне забезпечення.

4. Загалом потрібно зазначити, що в таких проблемних сферах, як військові консультації та радники, командири об'єднаних сил, планування на випадок надзвичайних ситуацій, спільне управління та військові операції, Міністерство оборони досягло значного прогресу завдяки Закону про

реорганізацію Голдвотера-Ніколса. Тобто, акт зрештою виявився успішним у поліпшенні оперативного аспекту Міністерства оборони.

Незважаючи на те, що знадобилось більше двох десятиліть, щоб визнати, якщо ведення спільних операцій працюватиме належним чином, то необхідний стан безперервності, а не тимчасові умови участі служб у непередбачених випадках. Глобально інтегровані операції – це практична спроба застосувати спільність до сучасної війни.

Закон «Про оборонну реорганізацію» – це спроба виправити недоліки координації та синхронізації між службами та дозволити бойовим командирам (combatant commanders) проводити операції, як вони вважають за потрібне, без зайвого втручання. Спрощення оперативного ланцюга командування, мабуть, є його найбільшою цінністю та постійним внеском.

Міжвідомча конкуренція зберігалася. З'ясувалося, що служби розглядали спільність тільки під час воєнного стану, тоді як під час мирного час вони б діяли в рамках окремих відомств. Проблема полягала в тому, що служби під час виникнення чергового конфлікту, повинні були знову вчитися спільному веденню операцій.

Так тривало доти, допоки безперервні спільні операції в рамках війни з тероризмом не змусили служби регулярно працювати разом. Тільки тоді концепція спільного ведення військових операцій почала цілком реалізовуватися.

5. Визначено, що традиційно керівництво армії зосереджувалося на тактичному та оперативному рівнях, а не на службовцях, відповідальних за лідерство на стратегічному рівні. До кінця 20 століття у всіх концепціях, офіційних документах наголошується на тактичних лідерських якостях, але питання стратегічного лідерства не згадується. Тільки 1999 р. в нормативному документі вперше включено три рівні лідерства: прямий, організаційний та стратегічний. Аналіз трьох зазначених рівнів є визначальним у розумінні концепції, змін, що запроваджені у дослідженні

стратегічного лідерства та їх співвідношення до різних рівнів, що описані у нормативно-правових документах.

Філософія лідерства у Збройних силах повинна складатися із трьох компонентів: освіта, навчання лідерству у організації та розширення прав і можливостей. В рамках організації, концепція повинна відповідати очікуванням щодо того, як організація культивує лідерів і який тип відповідного навчання буде реалізовуватись. Розширення прав і можливостей підлеглих полягає в одному з найскладніших завдань для вищого керівництва – делегуванні.

Доктрина лідерства армії, яка вперше була кодифікована після Другої світової війни, зосереджувалася виключно на тактичному лідерстві та безпосередньому впливі на підлеглих, проте тільки 1987 р. було включено концепцію стратегічного лідерства, оскільки протягом 1980-х рр. Знову ж таки на зміни в підходах повпливала Друга світова війна, оскільки саме протягом даного періоду постала вимога стратегічного лідерства, проте тільки кодифікація доктрини 1999 р. сприяла поширенню концепції.

Важливим аспектом дослідження концепції лідерства в Армії США, став аналіз досліджень, статей і звітів, процесу еволюції розуміння та сприйняття концепції протягом більш ніж чотирьох десятиліть в рамках не тільки військової, але й наукової спільноти США. Ця еволюція у розумінні та включенні методології концепції стратегічного лідерства супроводжувалася загальним дискурсом щодо теорій, які розвивалися за межами військової спільноти, але в межах ідей, що були опубліковані військовими лідерами та науковцями. Аналіз ідей та концепцій свідчить, що після 1983 р. концепція стратегічного лідерства віднаходить відображення в кожному документі, що стосується тематики військового лідерства. Безперервний дискурс щодо проблеми стратегічного лідерства свідчить про прагнення до вдосконалення.

На сучасному етапі військовослужбовець (підполковник) згідно із Доктриною армії керує не тільки тактичними операціями, які відповідають

прямому рівню лідерства, але й надає допомогу стратегічним лідерам у вирішенні складних питань. Такі зміни стали можливими завдяки поширенню концепції «Характер – Знання/Навички – Дії» («Бути, Знати, Робити») на вищих рівнях лідерства та Доктрини щодо компетенцій 2006 р. Знову ж таки слід повернутися до співвідношення практичного досвіду військовослужбовців із розвитком Доктрини стратегічного лідерства. Зазначена Доктрина з'явилася завдяки вимушеним обставинам, але завдяки чітким поясненням різних видів лідерства (оперативного та стратегічного) вже допомагає молодшим лідерам зрозуміти концепцію лідерства на ранніх етапах кар'єри, що сприятиме покращенню майбутніх стратегічних лідерів.

Отже, можна зробити висновок, що якості військового лідерства, на відміну від цивільного сектору, формуються послідовно в рамках тренувальних, освітніх та емпіричних заходів, а також вимагають більших фінансових затрат.

Необхідно наголосити, що військове лідерство базується на концепції обов'язку, служіння і самопожертви, оскільки це є частиною присяги. Моральна відповідальність лідерів полягає у першочерговій турботі за підлеглими: потреби останні знаходяться вище власних потреб лідера. Саме цей принцип є основою навчання молодших лідерів.

В обов'язки лідера (керівника) входить також піклування про родини військовослужбовців, особливо під час розгортання військових сил. Необхідно зауважити, що кризові умови змінюють принципи лідерства, оскільки відбувається прямий вплив дій та прийнятих рішень лідера (керівника) на фізичний стан та виживання всієї команди. В таких ситуаціях традиційні мотиваційні заохочення втрачають зміст, так як головним залишається питання збереження життя і види відповідальності не можуть стати стримуючим чинником під час виконання чи невиконання наказів. Саме в таких умовах внутрішні чинники довіри, натхнення, які є можливими

завдяки харизмі лідера, перетворюють кожного окремого військовослужбовця в частину команди.

6. Досвід США після кампаній у Афганістані та Іраку свідчить про те, що у майбутньому США не можуть займатися підготовкою власних Збройних сил до однієї конкретної форми війни. Також неможливо ігнорувати період після закінчення активних військових операцій. Здатність адаптуватися до непередбачуваних умов і контекстів майбутнього набуває ще більшого значення в ефективності військових сил, ніж це було у ХХ столітті.

У найближчому майбутньому стратегічні та політичні результати американських інтервенцій залишаються невизначеними. Так само, як залишається невизначеними наслідки російської інтервенції в Україні, що викликає серйозні питання про надійність цієї країни. До невизначеності додається і той факт, що технологічна та інформаційна революція відбувається в раніше небаченому темпі, із наслідками в політичній, соціальній та військовій сферах, які важко передбачити.

Таке міжнародне середовище, очевидно, має серйозні наслідки для американських військових. Це свідчить про те, що загрози для американських інтересів, а також інтересів своїх союзників та партнерів будуть охоплювати весь спектр конфліктів від підтримання миру до примусового врегулювання до традиційних конфліктів середнього рівня, у кращому випадку до стримування, і у гіршому випадку - війни. Таким чином, здатність адаптуватися на будь-якому рівні війни від тактичної до стратегічної та політичної, здавалося б, більш важливо для американської влади та її військових ніж будь-коли.

Безсумнівно, в Збройних силах США відбулися глибокі зміни внаслідок досвіду в Афганістані та Іраку. Ці зміни та реалізм щодо боротьби та конфліктів залишатимуться до тих пір, поки офіцери, які їх пережили, контролюватимуть процес адаптації.

На сучасному етапі характер війни змінюється і збройні сили багатьох держав мають серйозні труднощі в інтелектуальній, матеріальній та психологічній сферах щодо адаптації до вищезазначених змін. Збройні сили намагаються пристосувати свої доктрини, системи озброєнь та культури загальної уваги до звичайних державних військових конфліктів до набагато більш непевних загроз. На сучасному етапі стає зрозуміло, що модель війни минулого століття зникає, а на її місці нації борються із недержавними акторами. Традиційні збройні сили вступають у конфлікти із силами повстанців, а основними засобами бою стали засідки, викрадення людей, які навмисно здійснюються для максимального інформаційного ефекту.

Виявлено що організаційна структура армії виявилась перешкодою для адаптації. Система цілей і нагород, призначена для бойових дій, була повільною, і досі формально не визнає реалій сучасних конфліктів. Навчання було налагоджено таким чином, щоб відповідати потребам бойових операцій, навіть якщо навчальний процес та формат все ще передбачають порівняно статичне та доктринальне операційне середовище та ворога.

Послаблення обмежень дозволили децентралізувати прийняття рішень та розширили адаптивну свободу молодших керівників.

Легко доступні загальні фонди дозволили підрозділам адаптуватися до обставин, не запланованим в початкових бюджетах. І зусилля з проведення консультацій з місцевими суб'єктами та розширення співпраці з іноземними та місцевими силами розширили можливості підрозділів для розуміння операційного середовища та проведення бойових місій.

Здійснені (і не здійснені) адаптації є показниками не тільки того, що армія повинна змінювати, щоб ефективно співставляти можливості з вимогами, а й те, що вона повинна враховувати, щоб забезпечити адаптивність в майбутньому.

7. Підготовлено рекомендації для українського безпеково-оборонного сектору на основі досвіду США.

Досвід переходу США на систему контрактного кадрового забезпечення свідчить про важливість всеохопної програми дій для переходу. Необхідно використати підхід внутрішнього лобізму Збройними силами для реалізації контрактної системи. З'ясована необхідність розробки комплексної інформаційної програми, яка сприятиме покращенню сприйняття Збройних сил шляхом наголосу на внеску військовослужбовців в розвиток суспільства, перевагах військової кар'єри. Окрім інформаційних аспектів, необхідно підвищити первинну базову заробітну плату, розмір якої не повинен бути меншим від можливостей цивільного життя. Започаткувати систему винагород, додаткову стипендійну підтримку курсів підготовки офіцерів запасу. Програма полягатиме в оплаті навчання в вишах із вимогою військової служби після завершення навчання.

Недостатність кадрового забезпечення слід компенсувати залученням жінок. Для цього необхідно збільшувати кількість феміністичної агітації, розширення можливостей для проходження військової служби жінками, що в рамках контрактної системи кадрового забезпечення зможе покращити показники набору на військову службу. Роль жінок в армії досі залишається недооціненою. Сфера, яка досі домінується чоловіками, залишається консервативною, упередженою й закритою для жінок.

Підкреслено необхідність застосування військової концепції лідерства, яка відіграє роль у функціонуванні та ефективному виконанні завдань, оскільки кінцева мета військового лідерства полягає у виконанні місії, що означає розвиток і підтримку ефективної, компетентної, добре дисциплінованої організації, яка має мораль та командний дух. Ключовим елементом концепції є усвідомлення безпосереднього контролю якості життя підлеглих та їхніх сімей.

Мотивація військової служби є критичним аспектом контрактної системи забезпечення Збройних сил України. Для цього необхідно взяти до уваги аспекти соціального забезпечення, які включають в себе покращення

умов проживання протягом тренувальних заходів та служби, пакет соціального страхування, який поширюватиметься і на родини військовослужбовців.

Рекомендується в межах виконання наказу на полі бою надати можливість офіцерам проявляти власну ініціативу виходячи із оперативно-тактичної обстанвоки на місці, оскільки це впливає на ефективність та своєчасність виконання бойових завдань.

Необхідно розпочати широкомасштабну роботу із ветеранами. Першим аспектом є програми лікування посттравматичного синдрому для військовослужбовців, які вже завершили військову службу та для військовослужбовців, які продовжуватимуть службу. Другим аспектом є освітні можливості, які будуть цілком оплачені державним коштом. Такі можливості можуть включати перший рівень вищої освіти, другий рівень вищої освіти, курси та тренінги. Ветерани зможуть отримати необхідні нові навички для повноцінного повернення в цивільне життя.

Україна потребує всебічного зміцнення розвідки: кадровий, агентурний, технічний, космічний для воєнної розвідки компоненти мають бути одними із першочергових пріоритетів реального відновлення Воєнної організації України.

Посилення розвідки, розвиток високоточного озброєння, включаючи переносні зенітно-ракетні комплекси, засоби радіоелектронної боротьби, ураження, захисту від них і високомобільних родів військ зі збільшенням їхньої чисельності та своїми окремими командуваннями, створення Сил спеціальних операцій на базі спеціальної розвідки, зміцнення деяких інших компонентів Сухопутних військ (зокрема танкових, а також протитанкового озброєння, артилерії), Повітряних сил і Військо-Морських сил Збройних сил України, включаючи розвідки видів ЗСУ (наша протяжна берегова морська лінія також вимагає надійного захисту), формування дієвої територіальної оборони та підготовленого резерву, налагодження тісної співпраці між

українськими спецслужбами і спецслужбами країн НАТО та ЄС – повинні бути пріоритетними у формуванні та захисті національних інтересів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алешенков М. С. Секьюритология : [монографія] / М. С. Алешенков, Б. Н. Родионов. – М. : МГУЛ, 2008. – 104 с.
2. Акулич В. Ф. Проблемы реформирования Вооруженных Сил Российской Федерации : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.10 «Философия политики и права» / Акулич Василий Федорович – Москва, 1998. – 23 с.
3. Безпекові інтереси і стратегії США в регіоні нових незалежних держав // США і світ ХХІ століття. – К.: Центр вільної преси, 2013. – С. 218-221.
4. Бодрук О. С. Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти / О. С. Бодрук. – К., 2001. – 300 с.
5. Бурку-Марку Г. Оборонний менеджмент: ознайомлення [Електронний ресурс] / Г. Бурку-Марку, Ф. Флурі, Т. Тагарєв // Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Book_Defense_ukr_final.pdf.
6. Від Pax Britannica до Pax Americana: природа та еволюція гегемонії після завершення “холодної війни” // Політика і час. – 2004. – № 6. – С. 43–48.
7. Возженников А. В. Национальная безопасность: теория, политика // Стратегия / А. В. Возженников. – М. : НПО «МОДУЛЬ», 2000. – 240 с.
8. Глазов О. В. Національна безпека: сутність, ознаки, концепція та геополітичні чинники / О. В. Глазов. // Наукові праці. – 2011. – №143. – С. 42–46.
9. Дудко І. Рада національної безпеки в системі зовнішньої політики США / І. Дудко / Ірина Дудко. // Політичний менеджмент. – 2006. – №2. – С. 156–166.

10. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
11. Зовнішня і безпекова політика України у контексті формування гегемоністської системи США // Агора. – 2007. – Випуск 6. – С. 42-50.
12. Кондратьєв Я. Ю. Концепція національної безпеки України: теоретико-правові аспекти зарубіжного досвіду / Я. Ю. Кондратьєв, В. А. Ліпкан. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 20 с.
13. Косолапов Н. Национальная безопасность в меняющемся мире (К дискуссии о содержании понятия) / Н. Косолапов // МЭ И МО. – 1992. – № 10. – С. 67–75.
14. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека в визначеннях та поняттях / Ліпкан В. А., Ліпкан О. С., Яковенко О. О. – К. : Текст, 2006. – 256 с.
15. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки : [підручник] / В. А. Ліпкан. – К. : КНТ, 2009. – 631 с.
16. Косов Ю. В. Безопасность: геополитический аспект [Електронний ресурс] / Ю. В. Косов. – Режим доступу : <http://www/nationalsecurity.ru/library/00008/00008report4.htm>.
17. Неофункціональні та нормативні аспекти у політиці Західної Європи і США на пострадянському просторі // Людина і політика. – 2004. – № 2. – С. 105-111.
18. Погорська І. Стратегічна культура США: внутрішні детермінанти зовнішньої дії [Електронний ресурс] / Ірина Погорська // Міжнародні відносини. Серія "Політичні науки". Електронне видання Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/index.

19. Політика США у сфері безпеки в регіоні нових незалежних держав // Зовнішні справи. – 2012. – №12. – С. 38-41 (у співавторстві з Ю.Макаром).

20. Проблема політичного лідерства США в контексті кризи постбіполярної системи міжнародних відносин // Регіональні стратегії США і Європи: зовнішньополітичний і безпековий вимір. Монографія. – К.: Центр вільної преси, 2016. – С. 139-149.

21. Рижков М. Зовнішня та безпекова політика США: аналітичні дослідження / М. Рижков, І. Погорська, Н. Піпченко. – Київ: Центр вільної преси, 2016. – 456 с.

22. Сіновець П. Трансформація воєнно-стратегічної концепції США на початку ХХІ століття: проблема стримування / Поліна Сіновець. // Стратегічна панорама. – 2004. – №2. – С. 52–56.

23. Смолянчук В. Армія США як чинник геостратегічного лідерства Вашингтона (фотографія військово-політичних можливостей Сполучених Штатів на старті ХХІ століття) / Володимир Смолянчук. // Людина і політика. – 2001. – №1. – С. 101–110.

24. Теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки держави у її визначальних сферах : монографія / [В. Ю. Богданович, А. І. Семенченко, Ю. В. Єгоров, О. О. Бортник]. – К. : Видавництво Кий, 2007. – 370 с.

25. Шевчук О. Зовнішньополітичні пріоритети США напередодні президентських виборів 2016 р. / Олександр Шевчук. // Американська історія та політика. – 2016. – №1. – С. 192–198.

26. Шевчук О. Механізм прийняття зовнішньополітичних рішень щодо використання військової сили в державницькій практиці США / Олександр Шевчук. // Наукові праці. Політологія. – 2014. – №216. – С. 60–64.

27. Циганов В. В. Національна безпека України : [посібник] / В. В. Циганов. – Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004. –

100 с.

28. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма. – СПб., 2005. – 592 с.

29. ADP 6-22. Army Leadership [Электронный ресурс] // Department of the Army. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: https://fas.org/irp/doddir/army/adp6_22.pdf.

30. A Look at Tomorrow's Tactical Air Forces [Электронный ресурс] // Congressional Budget Office. – 1997. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.cbo.gov/sites/default/files/105th-congress-1997-1998/reports/97doc29.pdf>.

31. A Look Back ... The National Security Act of 1947 [Электронный ресурс]. – 2008. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2008-featured-story-archive/national-security-act-of-1947.html>.

32. Airmen's Perspective [Электронный ресурс] // LeMay Center for Doctrine – Режим доступа до ресурсу: http://www.doctrine.af.mil/Portals/61/documents/Volume_1/V1-D24-Airmans-Perspective.pdf?ver=2017-09-13-150323-273.

33. Allison G. Limits to Intervention / G. Allison, E. May, A. Yarmolinsky. // Foreign Affairs. – 1970. – №48. – С. 261.

34. Anglin R. Roles and Missions: is it time for another Key West Agreement [Электронный ресурс] / Roger Anglin. – 1993. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a264444.pdf>.

35. Angrist J. The Draft Lottery and Voluntary Enlistment in the Vietnam Era / Joshua D. Angrist. // Journal of the American Statistical Association. – 1991. – №415. – С. 584– 595.

36. Anno S. Command and Control Lessons Learned: Iranian Rescue, Falklands Conflict, Grenada Invasion, Libya Raid [Электронный ресурс] /

Stephen Anno // Air University. – 1998. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a202091.pdf>.

37. Army Regulation 600-100. Army Leadership [Электронный ресурс] // Department of the Army. – 2007. – Режим доступа до ресурсу: <https://fas.org/irp/doddir/army/ar600-100.pdf>.

38. Ayres L. The War With Germany: A Statistical Summary [Электронный ресурс] / Leonard Ayres. – 1919. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.gwpda.org/docs/statistics/statstc.htm>.

39. Bacevich A. Who Will Serve? / Andrew J. Bacevich. // The Wilson Quarterly. – 1998. – №3. – С. 80–91.

40. Bailey B. The Army in the Marketplace: Recruiting an All-Volunteer Force / Beth Bailey. // The Journal of American History. – 2007. – №1. – С. 47–74.

41. Barno D. Military Adaptation in Complex Operations [Электронный ресурс] / David W. Barno // National Defense University. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: http://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/prism/prism_1-1/4_Prism_27-36_Barno.pdf.

42. Beaver D. Politics and Policy: The War Department Motorization and Standardization Program for Wheeled Transport Vehicles, 1920-1940 / Daniel Beaver. // Military Affairs. – 1983. – №3. – С. 101–108.

43. Bennett W. The Book of Virtues / Williaam J. Bennett. – New York: Simon and Schuster, 1993. – 832 с.

44. Betts R. Soldiers, Statesmen and Cold War Crises / Richard K. Betts., 1991. – 326 с.

45. Bingham P. Air Power in Desert Storm and the Need for Doctrinal Change / Price Bingham. // Airpower Journal. – 1991. – №4. – С. 33.

46. Binkin M. The New Face of the American Military: The Volunteer Force and the Persian Gulf War / Martin Binkin. // The Brookings Review. – 1991. – №3. – С. 6–13.

47. Boo K. How Congress Won the War in the Gulf / Katherine Boo. // Washington Monthly. – 1991. – №10. – С. 30–36.

48. Book review. Military Adaptation in War: With Fear of Change [Электронный ресурс] // Historynet. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.historynet.com/book-review-military-adaptation-in-war-by-williamson-murray.htm>.

49. Boss J. 5 Leadership Lessons Learned From The Military And What They Mean For You [Электронный ресурс] / Jeff Boss // Forbes. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.forbes.com/sites/jeffboss/2016/05/04/5-leadership-lessons-i-learned-from-the-military-and-what-they-mean-for-you/#320548323de5>.

50. Brands H. What Good Is Grand Strategy: Power and Purpose in American Statecraft from Harry S. Truman to George W. Bush / Hal Brands., 2014. – 288 p. – (1st edition).

51. Bruemmer R. Intelligence Community Reorganization: Declining the Invitation to Struggle / Russell J. Bruemmer. // The Yale Law Journal. – 1992. – №4. – С. 867–891.

52. Buzan B. People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations / Barry Buzan., 1983. – 272 с.

53. Capt. Roberts R. 12 Principles of modern military leadership: Part 1 [Электронный ресурс] / Ron Capt. Roberts // NCO Journal. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.armyupress.army.mil/Journals/NCO-Journal/Archives/2018/May/12-Principles-Part1/>.

54. Capt. Roberts R. 12 Principles of modern military leadership: Part 3 [Электронный ресурс] / Ron Capt. Roberts // NCO Journal. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.armyupress.army.mil/Journals/NCO-Journal/Archives/2018/June/12-Principles-Part3/>

55. Caraccilo D. Desert War Taught Lessons in How Superpower Uses Force / Dominic Caraccilo. // Army Magazine. – 2015. – №7. – С. 45.

56. Chipman D. Desert Storm and the Triumph of Joint Warfare Planning / Don Chipman. // *Air Power History*. – 2005. – №1. – С. 54.
57. Clark L. Statutory Struggles of Administrative Agencies: The Director of National Intelligence and the CIA in a Post-9/11 World / Lauren C. Clark. // *Administrative Law Review*. – 2010. – №2. – С. 545–572.
58. Clausewitz K. Principles of War [Электронный ресурс] / Karl von Clausewitz. – 1942. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.clausewitz.com/mobile/principlesofwar.htm>.
59. Cohen E. Defending America in the Twenty-First Century / Eliot A. Cohen. // *Foreign Affairs*. – 2000. – №6. – С. 40–56.
60. Cohen J. Military Service and Educational Attainment in the All-Volunteer Force / J. Cohen, R. Warner, D. Segal. // *Social Science Quarterly*. – 1995. – №1. – С. 88–104.
61. Coll B. The Corps of Engineers: Troops and Equipment (United States Army in World War II: The Technical Services) / B. Coll, J. Keith, H. Rosenthal. – Washington: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2015. – 642 с.
62. Cole R. Operation Urgent Fury. Grenada [Электронный ресурс] / Ronald H. Cole // Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. – 1997. – Режим доступа до ресурсу: http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/History/Monographs/Urgent_Fury.pdf.
63. Combat Helmet Suspension System Stiffness Influences Linear Head Acceleration and White Matter Tissue Strains: Implications for Future Helmet Design / [C. Bradfield, N. Vavalle, B. DeVincentis та ін.]. // *Military Medicine*. – 2018. – №1. – С. 276–286.
64. Cooper R. The All-Volunteer Force: Five Years Later / Richard V.L. Cooper. // *International Security*. – 1978. – №4. – С. 101–131.
65. Costs of the all-volunteer force: Hearing before the Subcommittee on Manpower and Personnel of the Committee on Armed Services, 1978. – 72 с.

66. Cuff R. Ferdinand Eberstadt, the National Security Resources Board, and the Search for Integrated Mobilization Planning, 1947-1948 / Robert Cuff. // *The Public Historian*. – 1985. – №4. – С. 37–52.

67. Dale C. Enlistments in the All-Volunteer Force: Note / C. Dale, C. Gilroy. // *The American Economic Review*. – 1985. – №3. – С. 547–551.

68. Dastrup B. King of Battle: A Branch History of the U.S. Army's Field Artillery / Boyd Dastrup., 1992. – 381 с.

69. Dastrup B. Travails of Peace and War Field Artillery in the 1930s and Early 1940s [Электронный ресурс] / Boyd Dastrup. – 1998. – Режим доступа до ресурсу: <http://analysis.williamdoneil.com/Hist/FA/Field%20Arty%201930s-40s%20-%20Dastrup.pdf>.

70. Davis V. Defense Reorganization and National Security / Vincent Davis. // *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. – 1991. – №517. – С. 157–173.

71. Davis L. The U.S. Army and the New National Security Strategy [Электронный ресурс] / L. Davis, J. Shapiro // RAND Corporation. – 2003. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/2010/MR1657.pdf.

72. Defense Organization: The Need for Change. Staff report of the Senate Committee on Armed Service [Электронный ресурс] // U.S. Government Printing Office. – 1985. – Режим доступа до ресурсу: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015011556266;view=1up;seq=3>.

73. Department of Defense Directive 5100.1, "Functions of the Department of Defense and Its Major Components," [Электронный ресурс]. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: https://fas.org/irp/doddir/dod/d5100_01.pdf.

74. Diem G. N. American Foreign Policy I: Sixteen Key Shaping American Foreign Policy / G. N. Diem // <http://www.amforeignpolicy.bravepages.com/AFP7.html>

75. Dobbins J. Who Lost Iraq? Lessons from the Debacle / James Robbins. // Foreign Affairs. – 2007. – №5. – С. 61–74.

76. Donnelly T. What Lies “Beyond Goldwater-Nichols”? [Электронный ресурс] / Thomas Donnelly // American Enterprise Institute for Public Policy Research. – 2008. – Режим доступа до ресурсу: [http://www.aei.org/wp-content/uploads/2011/10/20080313_22843MarchNSOg .pdf](http://www.aei.org/wp-content/uploads/2011/10/20080313_22843MarchNSOg.pdf).

77. Dueck C. The Obama Doctrine: American Grand Strategy Today / Colin Dueck., 2015. – 336 p. – (1st edition).

78. Doctrine and the New FM 22 -100 [Электронный ресурс] // Army Study Guide – Режим доступа до ресурсу: https://www.armystudyguide.com/content/army_board_study_guide_topics/leadership/army-leadership-doctrine-.shtml.

79. Falk S. The National Security Council Under Truman, Eisenhower, and Kennedy / Stanley L. Falk. // Political Science Quarterly. – 1964. – №3. – С. 403–434.

80. Farrell T. Military Adaptation in Afghanistan / T. Farrell, F. Osinga, J. Russell. // International Politics Reviews. – 2013. – №1. – С. 100–116.

81. Field Manual 6-22 Army Leadership [Электронный ресурс] // Department of the Army. – 2006. – Режим доступа до ресурсу: https://archive.org/stream/mipc-leavenworth_army_mil/leavenworth.army.mil_SNUUITYRYH2Z45UTNPTN74KZMOJ24T42_djvu.txt.

82. Field Manual 22-100: Army Leadership [Электронный ресурс] // Department of the Army. – 1999. – Режим доступа до ресурсу: [http://www.armyheritage.org/images/Education/FMs/FM%2022-100%20Aug 99.pdf](http://www.armyheritage.org/images/Education/FMs/FM%2022-100%20Aug%2099.pdf)

83. Field Manual 6-22. Leader Development [Электронный ресурс] // Department of the Army. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: http://www.milsci.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu.mili.d7/files/sitefiles/fm6_22.pdf.

84. Field Manual 22-103 Leadership and Command at Senior Levels – Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1987. – 100 с.
85. Field Manual 22-100. Military Leadership [Электронный ресурс] // Department of the Army. – 1961. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.bits.de/NRANEU/others/amd-us-archive/FM22-100%2861%29.pdf>.
86. Final Evaluation Report, Fort Benning, Georgia [Электронный ресурс]. – 1972. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a075724.pdf>.
87. Final report to the Congress of Secretary of Defense Melvin R. Laird before the House Armed Services Committee, 1973. – 116 с.
88. Fisher A. The Cost of the Draft and the Cost of Ending the Draft / Anthony C. Fisher. // The American Economic Review. – 1969. – №3. – С. 239–254.
89. Flynn G. HR's Year in Review / Gillian Flynn // Personnel Journal. – 1995. – №12. – С. 15–18.
90. Founier R. A Just Cause In Panama [Электронный ресурс] / Richard Founier // Veterans of Foreign Wars Magazine. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: <http://digitaledition.qwinc.com/article/A+Just+Cause+In+Panama/1876670/236672/article.html>.
91. Franks F. Decisive U.S. Response Was Both End of an Era, Birth of a New One / F. Franks, G. Fontenot. // Army Magazine. – 2015. – №7. – С. 43.
92. Frye W. Policy The National Military Establishment /William Frye // American Political Science Review. – 1949. – №3. – С. 543-555.
93. Gelb L. The Irony of Vietnam / L. Gelb, R. Betts. – Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2016. – 486 с.
94. Glenn R. Band of Brothers or Dysfunctional Family? A Military Perspective on Coalition Challenges During Stability Operations [Электронный ресурс] / Russell W. Glenn // RAND Corporation. – 2011. – Режим доступа до

ресурсы: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2011/RAND_MG903.pdf.

95. Goldwater B. Goldwater-Nichols Department of Defense Reorganization Act of 1986 [Электронный ресурс] / B. Goldwater, W. Nichols // Congress of the United States. – 1986. – Режим доступа до ресурсу: https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/dod_reforms/Goldwater-NicholsDoDReordAct1986.pdf.

96. Gordon M. The Generals' War : The Inside Story of the Conflict in the Gulf / M. Gordon, B. Trainor. – Boston: Back Bay Books, 1995. – 576 с.

97. Hanami A. War, Peace and Power in the Post Cold War Era / Andrew K. Hanami. – Dubuque: Kendall/Hunt Publishing Company, 1997. – 459 с.

98. Hawkins W. Iraq: Heavy Forces and Decisive Warfare [Электронный ресурс] / William Hawkins // Parameters. – 2003. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.questia.com/library/journal/1G1-109580225/iraq-heavy-forces-and-decisive-warfare>.

99. Historical Statistics of the United States: Colonial Times to 1957: A Statistical Abstract Supplement [Электронный ресурс] // Washington: Department of Commerce. – 1960. – Режим доступа до ресурсу: https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/histstatus/hstat_1957_cen_1957.pdf.

100. History of the National Security Council 1947-1997 [Электронный ресурс]. – 1997. – Режим доступа до ресурсу: <http://fas.org/irp/offdocs/NSChistory.htm>.

101. Hook S. American foreign policy since World War II / S. Hook, J. Spanier. – Washington: CQ Press, 2010. – 431 с.

102. Horowitz M. Drafting Support for War: Conscription and Mass Support for Warfare / M. Horowitz, M. Levendusky. // The Journal of Politics. – 2011. – №2. – С. 524–53.

103. Howard M. The Use and Abuse of Military History / Michael Howard. // Royal United Services Institution. – 1962. – №625. – С. 4–10.

104. Howard R. Values Make the Company: An Interview with Robert Haas [Электронный ресурс] / Robert Howard // Harvard Business Review. – 1990. – Режим доступа до ресурсу: <https://hbr.org/1990/09/values-make-the-company-an-interview-with-robert-haas>.

105. Hoxie G. The National Security Council / Gordon Hoxie. // Presidential Studies Quarterly. – 1982. – С. 108–113.

106. Huntington S. P. The Clash of Civilizations and the Remakink of World Order / S. P. Huntington. – N. Y. : Simon & Shuster, 1996. – 368 p.

107. Huntington S. The Common Defense / Samuel Huntington. – New York: Columbia University Press, 1961. – 500 с.

108. Huzar E. Reorganization for National Security / Elias Huzar. // The Journal of Politics. – 1950. – №1. – С. 128–152.

109. Improving Strategic Competence Lessons from 13 Years of War [Электронный ресурс] / [L. Robinson, P. Miller, J. Gordon та ін.] // RAND Corporation. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR800/RR816/RAND_RR816.pdf.

110. Intelligence Throughout History: The Impact of Pearl Harbor [Электронный ресурс]. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/pearl-harbor.html>.

111. Intelligence Throughout History: The Impact of Pearl Harbor [Электронный ресурс]. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/pearl-harbor.html>.

112. Iraq War: How the US military adapted to changing threats [Электронный ресурс] // BBC. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/av/world-us-canada-21849494/iraq-war-how-the-us-military-adapted-to-changing-threats>.

113. Iraq war forcing U.S. Army to adapt [Электронный ресурс] // The Washington Times. – 2007. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.washingtontimes.com/news/2007/jul/4/iraq-war-forcing-us-army-to-adapt/>.

114. Janowitz M. Volunteer Armed Forces and Military Purpose / Morris Janowitz. // Foreign Affairs. – 1972. – №3. – С. 427–443.

115. Johnson L. Winged Sabers: The Air Cavalry in Vietnam / Lawrence H. Johnson. – Harrisburg, PA: Stackpole Books, 1990. – 192 с.

116. Joint Action of the Army and the Navy [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.ibiblio.org/hyperwar/USN/ref/Joint/index.html>.

117. Jones D. Past Organizational Problems / David C. Jones. // Joint Force Quarterly. – 1996. – №13. – С. 23–29.

118. Kasten Nelson A. President Truman and the Evolution of the National Security Council / Anna Kasten Nelson. // The Journal of American History. – 1985. – №2. – С. 360–378.

119. Kenneth H. Against All Enemies: Interpretations of American Military History from Colonial Times to the Present / H. Kenneth, W. Roberts., 1986. – 411 с.

120. Kephart J. Presidential decision making and war: testing the evolution model at war [Электронный ресурс] / Johanna G. Kephart // Georgetown University. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: <https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/553526/kephartJohanna.pdf?sequence=1>

121. Khan A. The Goldwater Nichols Act Of 1986: Impact And Implications For The Marine Corps [Электронный ресурс] / Asad Khan. – 1998. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a 529074.pdf>.

122. Klitgaard R. HIGH- PERFORMANCE GOVERNMENT Structure, Leadership, Incentives [Электронный ресурс] / R. Klitgaard, P. Light // RAND Corporation. – 2005. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2005/RAND_MG256.pdf.

123. Korb L. An All-Volunteer Army? Recruitment and Its Problems / L. Korb, S. Duggan. // *Political Science and Politics*. – 2007. – №3. – С. 467–471.
124. Krulak V. Organization for National Security / Victor Krulak. – 1983. – 141 с.
125. Laird M. Iraq: Learning the Lessons of Vietnam / Melvin R. Laird. // *Foreign Affairs*. – 2005. – №6. – С. 22–43.
126. Lacy J. Whither the All-Volunteer Force? / James L. Lacy. // *Yale Law & Policy Review*. – 1986. – №1. – С. 38–72.
127. Larrabee E. Commander in Chief: Franklin Delano Roosevelt, His Lieutenants and Their War / Eric Larrabee., 2004. – 735 с.
128. Leahy W. I Was There / William Leahy. – New York: Whittlesey House, 1950. – 527 с.
129. Leboeuf M. Developing a Leadership Philosophy [Электронный ресурс] / Maureen K. Leboeuf // *Military Review*. – 1999. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/milreview/leboeuf.htm>.
130. Lederman G. Reorganizing the Joint Chiefs of Staff: The Goldwater-Nichols Act of 1986 / Gordon Lederman., 1999. – 232 с.
131. Lee D. Reexamination of the Relative Efficiency of the Draft and the All-Volunteer Army / D. Lee, R. McKenzie. // *Southern Economic Journal*. – 1992. – №3. – С. 644–654.
132. Lee G. The Organization for National Security / Gus C. Lee. // *Public Administration Review*. – 1949. – №1. – С. 36–44.
133. Locher J. Has it worked? The Goldwater-Nichols Reorganization Act [Электронный ресурс] / James R. Locher // U.S. Naval War College. – 2001. – Режим доступа до ресурсу: <http://users.clas.ufl.edu/zselden/Course%20Readings/Locher.pdf>.
134. Locher J. Taking Stock of Goldwater-Nichols [Электронный ресурс] / James Locher // *Joint Force Quarterly*. – 2003. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a423058.pdf>.

135. Mansoor P. Baghdad at Sunrise: A Brigade Commander's War in Iraq / Peter R. Mansoor. – New Haven, CT: Yale University Press, 2009. – 416 с.
136. Matloff M. American military history / Maurice Matloff., 1996. – 432 с.
137. McCarthy D. Two Hats for the Joint Force Commander [Электронный ресурс] / D. McCarthy, S. Medlin // Joint Force Quarterly. – 2000. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a526085.pdf>.
138. McKenney J. More Bang for the Buck in the Interwar Army: The 105-mm. Howitzer [Электронный ресурс] / Janice McKenney // Military Affairs. – 1978. – Режим доступа до ресурсу: <http://analysis.williamdoneil.com/Hist/FA/105mm%20howitzer%20sel%20by%20USA%20%20McKenney.pdf>.
139. McMaster H. Dereliction of Duty: Johnson, McNamara, the Joint Chiefs of Staff, and the Lies That Led to Vietnam / Herbert McMaster., 1998. – 480 с.
140. Military Leadership [Электронный ресурс] // Washington, DC: GPO. – 1999. – Режим доступа до ресурсу: http://www.fs.fed.us/fire/doctrine/genesis_and_evolution/source_materials/FM-22-100_army_leadership.pdf.
141. Military Leadership in the 21 century [Электронный ресурс] // The Strategy Bridge – Режим доступа до ресурсу: <https://static1.squarespace.com/static/5497331ae4b0148a6141bd47/t/573f9413f85082130765745c/1463784485378/%23LEADERSHIP+Series+from+The+Strategy+Bridge.pdf>.
142. Millett J. National Security in American Public Affairs / John D. Millett. // American Political Science Review. – 1949. – №3. – С. 524–534.
143. Moskos C. The All-Volunteer Force: Five Years Later / Charles Moskos. // The Wilson Quarterly. – 1979. – №2. – С. 131–142.
144. Moyer M. A Question of Command: Counterinsurgency from the Civil War to Iraq / Mark Moyer. – New Haven: Yale University Press, 2009. – 368 с.

145. 131Murray W. Military Effectiveness: Volume II, The Interwar Period / W. Murray, A. Millett. – New York: Cambridge University Press, 2010. – 271 с.
146. National Security Act of 1947 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/1947-07-26.pdf>
147. Nemfakos C. The Perfect Storm: The Goldwater-Nichols Act and its Effect on Navy Acquisition [Электронный ресурс] / Charles Nemfakos // RAND Corporation. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/occasional_papers/2010/RAND_OP308.pdf.
148. New Challenges New Tools for Defense Decisionmaking [Электронный ресурс] / [S. Johnson, M. Libicki, G. Treverton та ін.] // RAND Corporation. – 2003. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/MR1576/MR1576.pref.pdf.
149. Odom W. After the Trenches: The Transformation of the U.S. Army, 1918-1939 / William Odom., 1999. – 296 с.
150. Odom W. Cross-Domain Synergy: Advancing Jointness / W. Odom, C. Hayes. // Joint Force Quarterly. – 2014. – №2. – С. 123.
151. Operation Just Cause: Concepts for Shaping Future Rapid Decisive Operations. // Transformation Concepts for National Security in the 21st Century / – Carlisle Barracks: PA: Strategic Studies Institute, 2002. – С. 197–247.
152. O’Toole J. Leading Change: The Argument for Values-Based Leadership / James O’Toole. – New York: Ballantine Books, 1996. – 304 с.
153. Owens M. Goldwater- Nichols: A Ten-Year Retrospective / Mackubin Owens. // Marine Corps Gazette. – 1996. – С. 52–52.
154. Owens W. Lifting the Fog of War / William A. Owens., 2001. – 296 с.
155. Besson P. The Goldwater-Nichols Act: A Ten Year Report Card [Электронный ресурс] / Paul M. Besson // Center for Information Policy Research. – 1998. – Режим доступа до ресурсу: http://www.pirp.harvard.edu/pubs_pdf/besson/besson-p98-2.pdf.

156. Perkins J. Administration of the National Security Program / James A. Perkins. // *Public Administration Review*. – 19653. – №2. – С. 80–86.
157. Perry W. Toppling the Taliban Air-ground Operations in Afghanistan, October 2001-June 2002 [Электронный ресурс] / W. Perry, D. Kassing // RAND Corporation. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR300/RR381/RAND_RR381.pdf.
158. Purvis R. Four Decades and Five Manuals: U.S. Army Strategic Leadership Doctrine, 1983-2011 [Электронный ресурс] / Rick Purvis // School of Advanced Military Studies. – 2011. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a545063.pdf>.
159. Purvis J. Strategic Level Leadership: Are There Two Levels of Leadership in the Army or Three? [Электронный ресурс] / Joseph H. Purvis // Fort Leavenworth: School of Advanced Military Studies. – 1989. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a252044.pdf>.
160. Puryear E. 19 Stars: A Study in Military Character and Leadership / Edgar Puryear. – Novato, California: Presidio, 1994. – 464 с.
161. Quadrennial Defense Review [Электронный ресурс] // Department of Defense. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: https://www.defense.gov/Portals/1/features/defenseReviews/QDR/2014_Quadrennial_Defense_Review.pdf.
162. Ravenal E. The Strategic Lessons of Vietnam / Earl C. Ravenal // *The Vietnam Legacy: The War, American Society, and the Future of American Foreign Policy* / Earl C. Ravenal. – New York: New York University Press, 1976. – С. 272.
163. Rearden S. Council of war [Электронный ресурс] / Steven Rearden. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/doctrine/doctrine/history/councilofwar.pdf>.
164. Record J. Jousting with Unreality: Reagan's Military Strategy / Jeffrey Record. // *International Security*. – 1983. – №3. – С. 3–18.
165. Reimer D. Leadership Doctrine: Turning Challenge into Opportunity / Dennis J. Reimer. // *Military Review*. – 1999. – №3. – С. 3–7.

166. Reorganization Act Of 1949 [Электронный ресурс]. – 1949. – Режим доступа до ресурсу: <https://library.cqpress.com/cqalmanac/document.php?id=cqal49-1402250>.

167. Reveron D. US Foreign Policy and Defense Strategy: The Evolution of an Incidental Superpower / D. Reveron, N. Gvosdev, T. Owens., 2014. – 272 с.

168. Rohn A. How did the Vietnam War affect America? [Электронный ресурс] / Alan Rohn. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <https://thevietnamwar.info/how-vietnam-war-affect-america/>.

169. Ries C. Improving Decisionmaking in a Turbulent World [Электронный ресурс] / Charles P. Ries // RAND Corporation. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE100/PE192/RAND_PE192.pdf.

170. Roberts N. Revolution in Military Adaptation: The US Army in the Iraq War / Nancy Roberts. // Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice. – 2012. – №3. – С. 270–273.

171. Roman P. The Joint Chiefs of Staff: From Service Parochialism to Jointness / P. Roman, D. Tarr. // Political Science Quarterly. – 1998. – №1. – С. 91–111.

172. Roosevelt F. The Great Arsenal of Democracy [Электронный ресурс] / Franklin D. Roosevelt – Режим доступа до ресурсу: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/fdrarsenalofdemocracy.html>

173. Rostker B. I Want You! The Evolution of the All-Volunteer Force [Электронный ресурс] / Bernard Rostker // RAND Corporation. – 2006. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2007/RAND_MG265.pdf.

174. Sapolsky H. Security Lessons from the Cold War / H. Sapolsky, E. Gholz, A. Kaufman. // Foreign Affairs. – 1999. – №4. – С. 77–89.

175. Scales R. Certain Victory: The United States Army in the Gulf War / Robert Scales. – Washington, DC: Potomac Books, 2006. – 434 с.

176. Security Sector Reform [Электронный ресурс] // Department of State. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.state.gov/documents/organization/115810.pdf>.

177. Serena C. A Revolution in Military Adaptation: The U.S. Army in the Iraq War / Chad S. Serena. – Washington D.C.: Georgetown University Press, 2011. – 224 с.

178. Sestanovich S. Maximalist: America in the World from Truman to Obama / Stephen Sestanovich., 2014. – 416 p. – (1st edition).

179. Sheehan N. The Pentagon Papers / Neil Sheehan. – New York: Quadrangle Books, 1971. – 810 с.

180. Shirley C. December 1941: 31 Days That Changed America and Saved the World / Craig Shirley. – Nashville, Tennessee: Thomas Nelson, 2011. – 656 с.

181. Slessor J. The Central Blue: The Autobiography of Sir John Slessor, Marshal of the RAF / John Slessor. – New York: Praeger, 1957. – 709 с.

182. Smith Connally Bill [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=16420>.

183. Smith P. Taking Charge / Perry M. Smith. – New York: Avery Publishing Group, 1993. – 278 с.

184. Souers S. Policy Formulation for National Security National Security in American Public Affairs / Sydney Souers // American Political Science Review. – 1949. – №3. – С. 534-543.

185. Snyder W. Efficiency and Usefulness in Policy Research: The Case of the All-Volunteer Force / W. Snyder, J. Davis. // Public Administration Review. – 1981. – №1. – С. 34–46.

186. Sullivan M. The Vietnam War: A Study in the Making of American Policy / Michael P. Sullivan., 1985. – 208 с.

187. Summers H. On Strategy II: A Critical Analysis of the Gulf War / Harry G. Summers. – New York: Dell, 1992. – 302 с.

188. The Report on National Security Organization [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP86B00269R000500050064-1.pdf>.

189. Taylor W. Military Service and American Democracy / William A. Taylor., 2016. – 302 с.

190. Teachman J. Military Service and Educational Attainment in the All-Volunteer Era / Jay Teachman. // Sociology of Education. – 2007. – №4. – С. 359–374.

191. Terrett D. The Signal Corps: The Emergency (To December 1941). The Technical Services. United States Army in World War II / Dulany Terrett. – Washington: Office of the Chief of Military History, Department of the Army, 1956. – 383 с.

192. The Chairman as Principal Military Adviser: An Interview with Colin L. Powell. // Joint Force Quarterly. – 1996. – №13. – С. 29–37.

193. The Constitution of the United States [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://constitutioncenter.org/media/files/constitution.pdf>.

194. The Evolution of the U.S. Intelligence Community-An Historical Overview [Электронный ресурс]. – 1996. – Режим доступа до ресурсу: <http://fas.org/irp/offdocs/int022.html>.

195. The Future of the American Military / [К. Eikenberry, J. Hennessy, J. Sheehan та ін.]. // Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences. – 2012. – №3. – С. 31–40.

196. The Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004 [Электронный ресурс]. – 2004. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-108publ458/pdf/PLAW-108publ458.pdf>.

197. The Joint Staff Officer's Guide [Электронный ресурс] // Armed Forces Staff College. – 2000. – Режим доступа до ресурсу: <http://webapp1.dlib>.

indiana.edu/virtual_disk_library/index.cgi/4240529/FID378/pdfdocs/jel/other/afsc
pub1.pdf.

198. The National Security Act of 1947 [Электронный ресурс] – Режим
доступу до ресурсу: [http://global.oup.com/us/companion.websites/978019538
5168/resources/chapter10/nsa/nsa.pdf](http://global.oup.com/us/companion.websites/9780195385168/resources/chapter10/nsa/nsa.pdf).

199. The National Security Strategy of the United States of America. –
Washington, 2006. – 54 p.

200. The Report of the President's Commission on an All-Volunteer
Armed Force [Электронный ресурс] // U.S. Government Printing Office. – 1970.
– Режим доступу до ресурсу: [https://www.rand.org/content
/dam/rand/pubs
/monographs/MG265/images/webS0243.pdf](https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/MG265/images/webS0243.pdf).

201. The War Powers Resolution: Concepts and Practice [Электронный
ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://fas.org/sgp/crs/natsec/
R42699.pdf](https://fas.org/sgp/crs/natsec/R42699.pdf).

202. Timmesch N. Volunteer Army's Soft-Sell Missing Target / Nick
Timmesch. // Chicago Tribune. – 1973. – С. 31.

203. Trager F. National Security and Public Administration / Frank Trager.
// Public Administration Review. – 1977. – №4. – С. 319–321.

204. Trager F. The National Security Act of 1947: its thirtieth anniversary
[Электронный ресурс] / Frank Trager // Air University Review. – 1977. – Режим
доступу до ресурсу: [http://www.airuniversity.af.mil/Portals/10/ASPJ/journals/
1977_Vol28_No1-6/1977_Vol29_No1.pdf](http://www.airuniversity.af.mil/Portals/10/ASPJ/journals/1977_Vol28_No1-6/1977_Vol29_No1.pdf).

205. Troy T. Donovan and the CIA: A History of the Establishment of the
Central Intelligence Agency [Электронный ресурс] / Thomas Troy. – 1981. –
Режим доступу до ресурсу: [https://www.cia.gov/library/readingroom
/docs/CIA-
RDP90-00708R000600120001-0.pdf](https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP90-00708R000600120001-0.pdf).

206. Ulmer W. The Army's New Senior Leadership Doctrine / Walter F.
Ulmer. // Parameters. – 1987. – №17. – С. 10–17.

207. U.S. Army at the beginning of WW2 [Электронный ресурс] – Режим
доступу до ресурсу: <http://ww2-weapons.com/Armies/US/>

208. U.S. Foreign Policy and Defense Strategy: The Evolution of an Incidental Superpower

209. Valentine F. Should The Defense Reorganization Act of 1986 Be Amended to Improve Resource Allocation [Электронный ресурс] / Frank J. Valentine // U.S. Army War College. – 1990. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a220604.pdf>.

210. Warner J. The Record and Prospects of the All-Volunteer Military in the United States / J. Warner, B. Asch. // The Journal of Economic Perspectives. – 2001. – №2. – С. 169–192.

211. War production [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://www.pbs.org/thewar/at_home_war_production.htm

212. Watson M. Chief of Staff : prewar plans and preparations / Mark Watson. – Washington: Center for Military History, 1950. – 551 с.

213. Watson B. Military Lessons of the Gulf War / Bruce W. Watson., 1993. – 256 с.

214. Weitz R. Jointness and Desert Storm: A Retrospective / Richard Weitz. // Defense and Security Analysis. – 2004. – №2. – С. 133.

215. Weigley R. Shaping the american army of world war ii: mobility vs firepower / Russell Weigley. // Parameters. – 1981. – №11. – С. 13–21.

216. What the Army Needs to Know to Align Its Operational and Institutional Activities [Электронный ресурс] / F.Camm, C. Cook, R. Masi, A. Wong // RAND Corporation. – 2007. – Режим доступа до ресурсу: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2007/RAND_MG530.1.pdf.

217. Williams M. Military Adaptation in Afghanistan / Michael John Williams. // The RUSI Journal. – 2013. – №4. – С. 91–92.

218. Williamson M. Innovation: Past and Future [Электронный ресурс] / Murray Williamson // Center for Counterproliferation Research National Defense

University. – 1996. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a423155.pdf>.

219. Williamson M. Introduction / M. Williamson, A. Millett // *Military Innovation in the Interwar Period* / M. Williamson, A. Millett., 1996. – С. 1–5.

220. Williamson M. Military Adaptation in War [Электронный ресурс] / Murray Williamson // Institute for Defense Analysis. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/dod/ona_murray_adapt_in_war.pdf.

221. Williamson M. Military Innovation in the Interwar Period / M. Williamson, A. Millett., 1996. – 428 с.]

222. Williamson M. The Iraq War: A Military History / M. Williamson, R. Scales. – Cambridge: Belknap Press, 2005. – 312 с.

223. Wilson C. Goldwater-Nichols: the next Evolution - Reorganizing the Joint Chiefs of Staff [Электронный ресурс] / Charles A. Wilson // U.S. Army War College. – 2002. – Режим доступа до ресурсу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.873.1709&rep=rep1&type=pdf>.

224. Winkler A. The World War II Home Front [Электронный ресурс] / Allan M. Winkler // *History Now* 14. – 2007. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.gilderlehrman.org/history-by-era/world-war-ii/essays/world-war-ii-home-front>.

225. Wong L. Military leadership: A context specific review / L. Wong, P. Bliese, D. McGurk. // *The Leadership Quarterly*. – 2003. – №14. – С. 657–692.

226. Worley R. Orchestrating the instruments of power: A critical examination of the U.S. national security system / Robert Worley. – Raleigh, North Carolina: Lulu Press Inc., 2012. – 529 с.

227. Zimmerman J. H. The Principles of Managing Change / John H. Zimmerman // *HR Focus*. – 1995. – №2. – С. 24